

Vertaistukea ja välittämistä

Perhetyön erityiskoulutuksen vaikutukset sekä diakonisen perhetyön sisältö kahdeksassa seurakunnassa

Saija Lohikoski
opinnäytetyö, syksy 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Helsinki
Terveysten edistämisen koulutusohjelma
Johtaminen perhekeskeisessä työssä
Sosionomi (YAMK)

TIIVISTELMÄ

Lohikoski Saija. Vertaistukea ja välittämistä. Perhetyön erityiskoulutuksen vaikutukset sekä diakonisen perhetyön sisältö kahdeksassa seurakunnassa. Diak Etelä, Helsinki, syksy 2014, 88s., 6 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Terveysten edistämisen koulutusohjelma, Johtaminen perhekeskeisessä työssä. Sosionomi (YAMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli arvioida Kirkkohallituksen järjestämän perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia diakonisen perhetyön sisältöön, sekä samalla selvittää millaista diakonista perhetyötä opinnäytetyöhön osallistuvissa kahdeksassa seurakunnassa tehdään. Aineistona käytettiin kirjallisuutta, sekä seitsemän diakoniatyöntekijän sekä yhden kirkkoherran teemahaastatteluja. Vastaa- jista neljä oli käynyt perhetyön erityiskoulutuksen. Tutkimus oli laadullinen arviointitutkimus, jossa lähestymistapana oli vaikuttavuuden arviointi.

Perhetyön erityiskoulutus on vaikuttanut monella tavalla seurakunnissa tehtävään diakoniseen perhetyöhön. Aineistosta nousi selvästi esiin se, että koulutuksella oli positiivisia vaikutuksia diakoniseen perhetyöhön. Koulutus ei varsinaisesti tuonut tullessaan uusia toimintamuotoja, mutta vastaajat kokivat, että koulutuksen myötä työn tavoitteet selkiytyivät ja työlle löydettiin sellaiset raamit, joihin työntekijöiden resurssit riittävät. Työn tavoitteiden selkiytyminen vaikutti myös työntekijöiden jaksamiseen raskaassa työssä. Kaikki perhetyön erityiskoulutuksen käyneet diakoniatyöntekijät olivat sisällyttäneet koulutukseensa parisuhteen palikka-koulutuksen. Parisuhteen palikat on koettu tärkeäksi osaksi omaa diakonista perhetyötä.

Diakoninen perhetyö näyttäytyy useimmiten vanhempien parissa tehtävänä työnä ja lapset ovat diakoniatyön asiakkaina lähinnä oman perheensä kautta. Diakoninen perhetyö on monipuolista ja sen avulla kohdataan ja tuetaan paljon erilaisia ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia perheitä. Vastaajat kokivat diakonisessa perhetyössä tärkeäksi sen, että toiminnan kautta perheet voisivat saada voimavaroja ja jaksamista omaan arkeensa. Myös vertaistuen mahdollistaminen koettiin tärkeäksi osaksi diakonista perhetyötä. Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen ovat keskeisessä osassa diakonisessa perhetyössä. Diakonisessa perhetyössä halutaan panostaa ensisijaisesti ennaltaehkäisyyn.

Yhteiskunnassa tarvitaan paljon erilaisia toimia perheiden auttamiseksi ja arjen tukemiseksi. Diakoninen perhetyö tulisivin nähdä tärkeänä osana perheiden tukiverkostoissa. Moniammatillisella yhteistyöllä perheitä voidaan auttaa parhaiten.

Avainsanat: Perhetyö, lastensuojelun perhetyö, kirkon perhetyö, diakoninen perhetyö, moniammatillisuus, perhetyön erityiskoulutus

ABSTRACT

Saija Lohikoski. Effects of specific training in the diaconal Family Work. 88 p., 6 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2014. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Health Promotion, Role of Management in the Care of Families. Degree: Master of Health Care.

The purpose of the thesis was to evaluate effects of the specific training in the family work on diaconal work. Another purpose was to find out what kind of diaconal family work is carried out in eight parishes which are taking part in this thesis. As for data, seven diaconal workers and one vicar were interviewed in addition to a literature review. Four of the interviewees had a specific training in family work. The study was a qualitative evaluation study, where the effectiveness was evaluated.

Specific education in the family work affected to diaconal work among families in many different ways. According to the results, the education had many positive effects on the diaconal work with families. The education did not exactly bring any new activities, but the diaconal workers experienced that after the education they knew better what kind of diaconal family work they wanted to do and what kind of things they want to emphasize in their diaconal work with families. For example, such as supporting parental resources. Diaconal workers also found frames in their family work which their resources are sufficient to. Diaconal workers also felt that when they knew what kind of family work they wanted to focus on, it had a positive impact on coping with heavy work. Diaconal workers also thought that education which is called the building blocks of a relationship was a very important part of the specific training. Diaconal workers had used those blocks in many different ways in their family work. Building blocks were beneficial for example within support groups and relationship evenings.

The diaconal workers experienced that it is very important in diaconal family work that through the activities families could get help and support in their daily lives. Diaconal workers also thought that peer support is very important part of diaconal family work. In addition supporting parenting and partnership is very important in diaconal family work.

Our society needs a lot of different activities to support families daily lives. Diaconal work among families should be seen as an important part of family support networks. Families can be helped best with multi-professional co-operation.

Keywords: family work, child welfare, the diaconal family work, multiprofessionalism, specific training in the family work

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	MONIMUOTOINEN PERHETYÖ	8
2.1	Perhetyön muodot ja kehitys.....	8
2.2	Perhekäsitteen moninaisuus ja perhe-elämän haasteet	12
2.3	Lastensuojelun perhetyö perheiden tukena	13
2.4	Moniammatillisuuden merkitys perhetyössä	15
3	PERHETYÖ SEURAKUNNASSA.....	19
3.1	Kirkon perhetyön lähtökohdat ja sisältö	19
3.2	Diakoniatyö ja diakoninen perhetyö	21
4	KIRKKOHALLITUKSEN JÄRJESTÄMÄN PERHETYÖN ERITYISKOULUTUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLTÖ	27
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	32
5.1	Tutkijan oma esiyymmärrys	32
5.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	33
5.3	Aineiston keruu	34
5.4	Aineiston analysointi	42
6	PERHETYÖN ERITYISKOULUTUKSEN VAIKUTUKSET JA DIAKONISEN PERHETYÖN SISÄLTÖ	45
6.1	Koulutuksen vaikutukset työntekijöiden kokemana.....	45
6.2	Diakonisen perhetyön sisältö seurakunnissa	47
6.3	Tärkeät asiat ja painotukset perhetyössä.....	53
6.4	Perhetyön moniammatilliset verkostot	54
6.5	Perhetyön määrittelyn monipuolisuus seurakunnissa	57

7	DIAKONISEN PERHETYÖN TULEVAISUUDEN HAASTEET JA KEHITTÄMISIDEAT	59
8	OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	62
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	67
10	POHDINTA	71
	LIITE 1	81
	LIITE 2	82
	LIITE 3	83
	LIITE 4	84
	LIITE 5	85
	LIITE 6	86

1 JOHDANTO

Millainen on hyvinvoiva perhe? Millaisia rakennuspalikoita tarvitaan, jotta perheessä voidaan hyvin? Yksiselitteisen rajan määrittäminen hyvinvoivalle tai toisaalta – ei hyvinvoivalle perheelle on hankalaa. Sellaista rajaa ei ole olemassa. (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 11.) Perheiden hyvinvointia voidaan mitata monen eri osatekijän avulla. Hyvinvoinnin voidaan ajatella rakentuvan sekä aineellisten elinolojen että taloudellisen toimeentulon kautta. Hyvinvointiin vaikuttavat myös ihmisen terveydentila, sosiaaliset suhteet sekä itsensä toteuttaminen ja kokemus onnellisuudesta. Viime vuosikymmenten aikana suomalaisten enemmistön hyvinvointi on parantunut monilla yllämainituilla osatekijöillä mitattuna. Samaan aikaan kuitenkin pahoinvointi on yleistynyt osalla lapsista ja lapsiperheistä. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 11.)

Yleinen varallisuus on Suomessa viimeisten vuosikymmenien aikana lisääntynyt, mutta siitä huolimatta 90-luvun lamasta lähtien lapsiperheiden suhteellinen köyhyys on kasvanut. 90-luvun laman myötä lapsiperheiltä katosi paljon etuja kuten esimerkiksi kodinhoitajat. Heikko tulotaso kasaantuu niihin ryhmiin, jotka muutenkin ovat yhteiskunnassamme haavoittuvimmassa asemassa. Suurimassa köyhyysriskissä ovat yksinhuoltajaperheissä, sekä monilapsisissa perheissä asuvat lapset. Taloudellinen toimeentulo on yksi hyvinvoinnin osatekijä ja siinä koetut ongelmat ovat yhteydessä moniin muihin ongelmiin. Toimeentulon kokemista riittävänä voidaankin pitää yhtenä keskeisenä hyvinvoinnin mittarina. (Kaikkonen ym. 2012, 48; Ketolainen 2014, 14–15.)

Monet yhteiskunnalliset muutokset, kuten luonnollisten tukea-antavien sosiaalisten verkostojen puuttuminen tai työn- ja perhe-elämän yhteensovittaminen luovat paineita lapsiperheiden arkeen. Nämä yhteiskunnalliset haasteet ovat nostaneet kolmannen sektorin toimijoita, kuten diakoniatyötä kantamaan yhä suurempaa vastuuta ihmisen ja perheiden hyvinvoinnista. Diakoniatyö nähdäänkin usein ”vii-

meisenä luukkuna”, jonka luokse käännytään silloin, kun muut hyvinvointipalvelujen muodot eivät pysty enää auttamaan. Diakoniatyössä joudutaankin yhä enenevässä määrin pohtimaan oman työn suhdetta yhteiskunnan tekemään auttamyöhön. (Noppari 2008, 11–12; Salminen 2010, 182–183.)

Perhetyö on yhteiskunnallista ja sosiaalista työtä, jossa tavoitteena on auttaa perheitä heidän arkielämässään. Perhetyö muotoutuu tilanteen mukaan. Siihen vaikuttavat tavoitteet, joihin ollaan pyrkimässä, sekä se missä perhetyötä tehdään. Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset heijastuvat perheiden elämään ja tästä johtuen myös perhetyötä tarvitaan entistä enemmän. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 12; Noppari 2008, 36.)

Kirkko toimii tänä päivänä aktiivisena palvelujen tuottajana. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat hyvin toimivat päivä- ja perhekerhot. Kirkon järjestämät palvelut ovatkin hyvin löytäneet paikkansa osana hyvinvointivaltion rakenteita. (Lipponen 2010, 149.) Seurakunnissa perhenäkökulman esiin tuomiseksi tarvitaan yhteistyötä ja tähän yhteistyöhön tarvitaan kaikkien työntekijöiden osaamista. Vastuu laaja-alaisesta perhetyöstä ei kuulu yksinomaan lapsi- ja perhetyölle. Jokaisen työntekijän näkökulma perheisiin ja perhetyöhön on tärkeä. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009:10, 3.) Tarkastelen opinnäytetyössäni perhetyötä sekä seurakunnan että kunnan toteuttamana. Lastensuojelun perhetyön käsitteleminen on tärkeää siksi, että perhetyötä tekevät diakonit tekevät monipuolisesti yhteistyötä kunnan sosiaalitoimen kanssa. Seurakuntien tekemää perhetyötä on tärkeää peilata lastensuojelun tukitoimena tehtävään perhetyöhön. Näissä kahdessa perhetyön muodossa on paljon samaa, joskin myös eroja. Näitä yhtäläisyyksiä ja eroja avaam johtopäätöksissä.

Tein opinnäytetyöni yhteistyössä Kirkkohallituksen kasvatus- ja perheasioiden yksikön kanssa. Opinnäytetyöni on arviointitutkimus, jossa on tarkoituksena arvioida, miten kirkkohallituksen järjestämä perhetyön erityiskoulutus on vaikuttanut diakoniseen perhetyöhön ja sen sisältöön. Samalla on tarkoitus tutkia seurakuntien diakoniatyöntekijöiden työssään tekemää perhetyötä, eli sitä millaista on diakoninen perhetyö. Tutkimuksen avulla kahdeksan seurakunnan diakoninen perhetyö ja sen monipuolisuus tulevat näkyväksi.

2 MONIMUOTOINEN PERHETYÖ

2.1 Perhetyön muodot ja kehitys

Ammattien sisällöt ovat monella alalla jatkuvassa murroksessa. Työn tekemisen tavat kehittyvät ja työmuodot monipuolistuvat ja muuttuvat. Sosiaalityössä muutokset ovat viime vuosikymmeninä olleet suuria. Työtä pyritään tekemään asiakslähtöisemmin ja työn tueksi haetaan moniammatillisuutta. Moniammatillisuuden rikkaus on ennen kaikkea monen eri alan osaamisen hyödyntäminen. Yksi viime vuosikymmenten aikana sosiaalialalle syntyneistä uusista ammattiryhmistä ovat perhetyöntekijät. (Reijonen 2005, 7.) Perhetyö on laaja käsite ja sen alle mahtuu monenlaista toimintaa. Perhetyön käsitteitä käytetään monien eri tahojen toiminnassa ja monet eri palvelujen tuottajat ovat alkaneet käyttää erilaisia perhetyön käsitteitä. (Järvinen ym. 2012, 12.) Perhetyössä puhutaan esimerkiksi perhetukityöstä, avopalvelutyöstä, perhekuntoutustyöstä ja avohuollollisesta perhetyöstä. Kyseessä on verrattain nuori ammattiryhmä, joten täsmällisiä työnkuvauksia tai tehtävänmäärittelyjä ei perhetyölle ole asetettu. (Järvisen ym. 2012,12.) Perhetyöntekijän ammattinimikettä ei ole laillistettu, eikä siihen vaadittavaa koulutus pohjaa ei ole myöskään laissa määritetty. (Vilén ym. 2010, 24).

Perhetyö on noin sadan vuoden ajan heijastanut yhteiskunnan poliittisia tilanteita. Etenkin sosiaali- ja perhepoliittinen tilanne on vaikuttanut perhetyöhön, ja sitä on toteutettu aina kullekin aikakaudelle ominaisella tavalla. Kansalaisjärjestöt kokeilivat erilaisia perhetyön toimintamuotoja jo ennen kuin niistä tuli kunnallisia tai valtiollisia, joten voidaan sanoa, että perhetyön alku oli kansalaisjärjestöjen vastuulla. Koulutuksellisesti perhetyön katsotaan alkaneen jo ennen sotia sosiaalihuoltaja sekä kodinhoitajakoulutuksista. (Vuori & Nätkin 2007, 10,12.)

Valtio ja kunnat alkoivat enenevässä määrin organisoida perhetyötä toisen maailmansodan jälkeen. Perhetyön asiantuntijuus erikoistui ja levittäytyi yhä laajemmalle. Tämän seurauksena syntyi uusia instituutioita kuten kasvatus- ja perhe-

neuvolat. Myös vanhat jo olemassa olevat järjestelmät, kuten koulut ja terveydenhoito laajensivat toimintaansa. Tätä kasvua seurasi joukko uusia koulutuksia ja ammatteja. (Vuori & Nätkin 2007, 14.) 1920-luvulta saakka sosiaalialan työhön on koulutettu sosiaalikasvattajia, -huoltajia sekä -hoitajia. 1970-luvulla yliopistot alkoivat kouluttamaan sosiaalityöntekijöitä ja tämän seurauksena sosiaalityö akateemistui. 1980-luvulla alettiin kouluttamaan opiskelijoita sosiaaliohjaajan, kehitysvammaohjaajan sekä sosiaalikasvattajan ammatteihin. (Reijonen 2005, 8.)

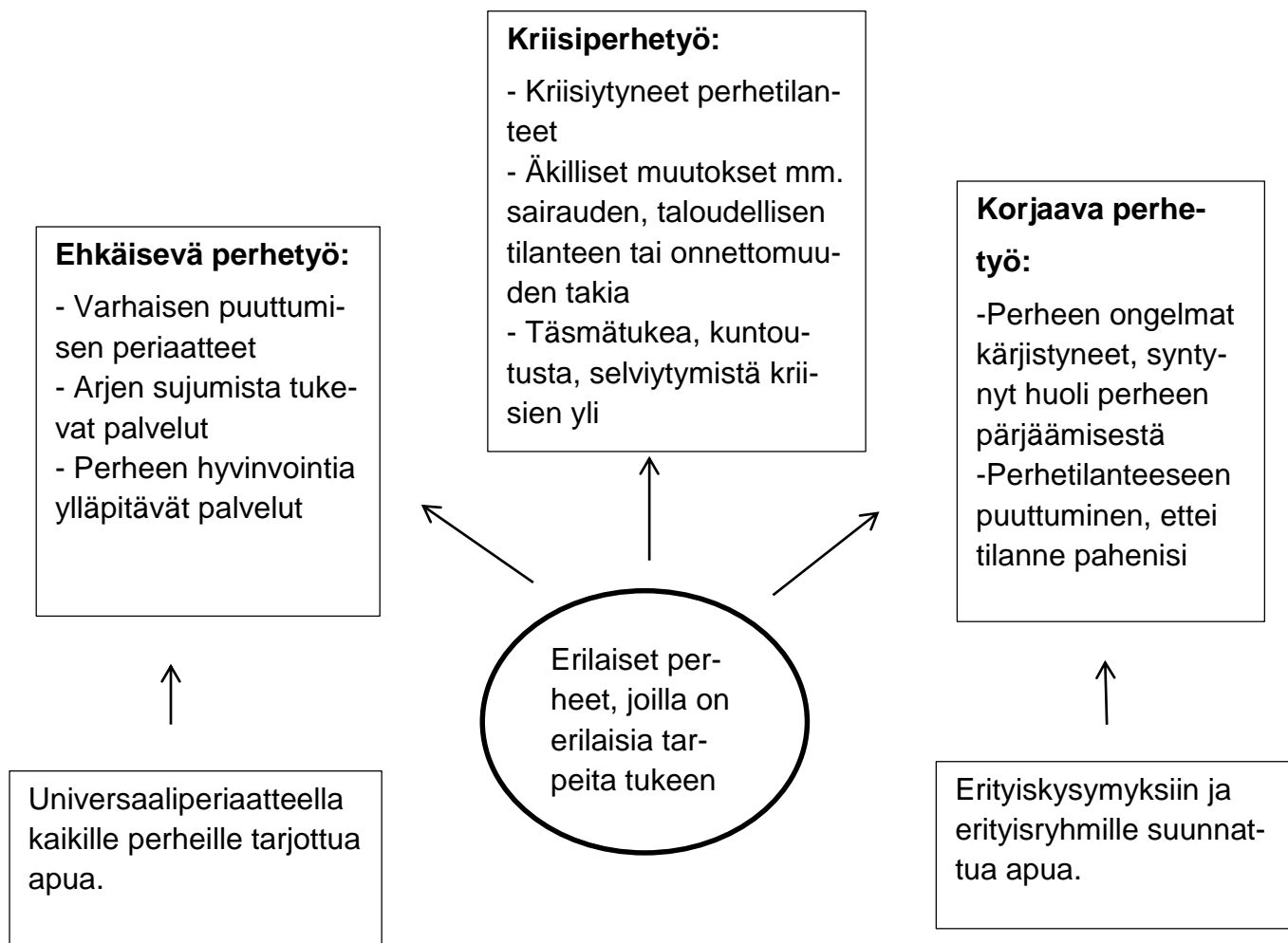
Varsinaisen perhetyön idean synty on rantautunut meille Ruotsista yhdyskuntatyön vanavedessä. Vuonna 1975 Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja sosiaalihalitus käynnistivät ”tehostetun perhetyön” kokeilun, jossa kehitettiin moniongelmaisille perheille räätälöityä kotipalvelua. Tässä palvelussa kodinhoitoon liittyvän avun lisäksi painotettiin myös perheenjäsenten kanssa keskustelua. Samaan aikaan tehostettiin myös koko kansaan eli ns. normaaliperheisiin kohdistuvaa perhekasvatusta. Perhetyön ammattilaisten määrä kasvoi aina 1990-luvun lamaan saakka. Tämä kasvu merkitsi ennen kaikkea sitä, että perhetyöstä ja perheiden kohtaamisesta tuli tavanomainen käytäntö. Tänäpäin erilaisten perhetyön ammattilaisten ja perheiden kohtaaminen on arkipäivää. Enää perheitä ei kohdata erikois- ja ongelmatilanteissa, vaan keskellä perheen arkea, panostaen ennen kaikkea ennaltaehkäisyyn ja tukemiseen. (Vuori & Nätkin 2007, 14.)

Perhetyö voi olla hyvinkin erilaista riippuen siitä missä sitä tehdään. Perhetyö on erilaista hoitotyössä, sosiaalityössä, varhaiskasvatuksessa, kouluissa, laitoksissa, kotihoidossa tai kolmannella sektorilla seurakuntien ja erilaisten järjestöjen toteuttamana (Järvinen ym. 2012, 12). Perhetyön motiivina toimii kuitenkin huoli perheestä ja erityisesti huoli perheen lapsista. Tämä motiivi on sama, riippumatta siitä missä perhetyötä tehdään (Vuori & Nätkin 2007, 18). Lapsista, nuorista ja perheistä huolehtiminen on joka tapauksessa yksi yhteiskunnan perustehtävistä. (Järvinen ym. 2012, 12).

Perhetyöhön kuuluu perheen tuen tarpeen huomaaminen ja tuen tarjoaminen, ennen kuin tilanne kärjistyy ja perheen ongelmat muuttuvat pysyviksi (Järvinen ym. 2012, 15). Perhetyötä perustellaan ennen kaikkea lapsen edulla. Suurin osa perhetyöstä kohdistuukin lapsiin, mutta vanhempienkin kanssa työskennellään,

jotta vanhemmuus jatkuisi ja lapsen hyvä turvattaisiin jatkossakin (Vuori & Nätkin 2007, 9). Asiakaslähtöisyys, perhelähtöisyys ja lapsilähtöisyys ovat kolme keskeistä periaatetta perhetyössä. Asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että asiakas tulee kuulluksi ja hänen tarpeensa ja toiveensa huomioidaan. Jokainen perhe on erilainen ja jokaisen perheen jäsenen kokemukset ovat tärkeitä ja ainutlaatuisia. Perhelähtöisyydellä tarkoitetaan koko perheen ja sen yksittäisten perheenjäsenten kohtaamista, sekä perheen tarpeiden kuulemista toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Perhelähtöisyydellä tarkoitetaan myös sitä, että perhe itse määrittelee, millainen se on ja keitä siihen kuuluu. Perhetyö rakentuu kunkin asiakasperheen ja sen jäsenten arvojen, elämäkokemusten sekä perheen käytössä olevien voimavarojen ympärille. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että perhetyössä lapsi tulee ottaa monipuolisesti huomioon. (Järvinen ym. 2012, 17–19, 23, 26.) Erityisen vaikeaksi perhetyössä onkin osoittautunut se, kuka käyttää ”perheen ääntä”. Perhetyössä tulisikin tehdä mahdolliseksi se, että jokaisen perheen jäsenen ääni kuuluu (Järvinen ym. 2012, 32).

Perhetyötä voidaan jäsentää perheissä ilmenevien ongelmien mukaan (kuvio 1). Ennaltaehkäisevässä perhetyössä tarkoituksena on sekä ylläpitää että lisätä perheen ja sen jäsenten hyvinvointia. Tavoitteena on myös ennaltaehkäistä perheen ongelmien lisääntyminen. Kriisiperhetyöstä puhutaan silloin, kun perhe tarvitsee apua ja tukea selvitäkseen kohtaamastaan kriisistä. Korjaavan perhetyön tarkoitus on perheen tukeminen vaikeissa elämäntilanteissa. Perheen ongelmat voivat liittyä perheen elintapoihin, tai vanhempien kykyyn huolehtia lapsista. Korjaavalla perhetyöllä useimmiten tarkoitetaan lastensuojelullista, suunnitelmallista ja tavoitteellista perheen tilanteen selvittelyä ja yhdessä sovittuihin tavoitteisiin ja muutoksiin pyrkimistä. Korjaavaa perhetyötä sanotaan myös kuntouttavaksi perhetyöksi. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 34.)

Perhetyötä erilaisin toimintamuodoin

KUVIO 1. Perhetyö ja perheiden erilaiset tarpeet (Rönkkö & Rytönen 2010, 33)

Universaaliperiaatteella annettavat, eli kaikille perheille kohdenneet perhetyön palvelut ja erityisryhmille kohdenneet palvelut eivät ole toisilleen vastakkaisia. Osa perheistä tarvitsee erityistä tukea perhetilanteeseensa ja vaikeuksiinsa, eikä näihin ongelmiin voida vastata hyvinvointipalveluilla. Syrjäytymisen ja eriarvoisuuden ehkäisemiseksi tarvitaan monenlaisia palveluja, eikä näin ollen kaikille tarjottuja palveluja voida korostaa liikaa. Silloin vaarana on se, että hankalimmassa elämäntilanteessa elävät perheet saattavat jäädä vaille tarvitsemaansa apua ja tukea. (Rönkkö & Rytönen 2010, 32.)

2.2 Perhekäsitteen moninaisuus ja perhe-elämän haasteet

Mikä on perhe? Perhe on moninainen käsite, jolla voidaan tarkoittaa esimerkiksi ydinperhettä, uusioperhettä, kahden kulttuurin perhettä, suurperhettä, yhden vanhemman perhettä, sateenkaariperhettä, sijaisperhettä, leskiperhettä, adoptioperhettä, lapsen kuoleman kohdannut perhettä tai monikkoperhettä (Monimuotoiset perheet i.a). Perhe on keskeisessä osassa ihmisten elämässä. Lähes jokainen ihminen syntyy perheeseen ja jokaisella on oma käsitys siitä, mikä on perhe. (Helminen 2006, 10.) Kysymys saattaa vaikuttaa helpolta, mutta vastauksia on yhtä paljon kuin on vastaajia ja perheitäkin. Perheelle ei ole yksiselitteistä määritelmää.

Kulttuuri säätelee käsityksiä siitä, mikä katsotaan perheeksi. Länsimaisessa kulttuurissa, johon Suomikin lukeutuu, perhe erotetaan sukulaisista, jolloin perheeseen katsotaan kuuluvan vanhemmat ja kotona asuvat lapset. (Vilén ym. 2010, 10.) Kun puhutaan perheestä, ajattelemme sitä useimmiten lasten kasvun ja kasvatuksen paikkana. Perheestä keskusteltaessa puhe kohdentuu useimmiten lapsiin. Harvemmin keskusteluissa viitataan perheen aikuisiin. (Pohjola 2005, 43.)

Vuosikymmenten aikana perheiden kirjo on monipuolistunut: avoliitot, avioerot, uusperheet ja yksinhuoltajuus ovat yleistyneet ja toisaalta lapsiperheiden määrä on vähentynyt. Suvaitsevaisuus erilaisia perheitä kohtaan on lisääntynyt ja erilaisista vaihtoehdoista on tullut hyväksyttäviä. (Pessi & Pöyhönen 2010, 13.) Monet ovat osallisia useassa perheessä elämänsä aikana: lapsuutensa perheessä, itse perustamassaan perheessä ja kenties useammassa itse perustamassaan perheessä (Helminen 2006, 7). Jos perheen määrittäminen on vaikeaa, niin yhtä vaikeaa on määritellä myös sitä, millaista perhe-elämän tulisi olla. Perheen arvot konkretisoituvat siinä, millä tavalla siinä eletään: Miten lapsia kasvatetaan, mikä on toivottavaa käytöstä ja mikä ei. (Pohjola 2005, 45.)

Perheen haastavat elämäntilanteet heijastuvat moniin eri asioihin, kuten vanhemmuuteen, kodin ilmapiiriin, sekä käytettävissä oleviin toimintaedellytyksiin ja voimavaroihin. Perheen talouteen liittyvät ongelmat jättävät jälkensä myös perheen lapsiin. Parhaimmassa tapauksessa perhe toimii hyvän elämän perustana, mutta

perhe voi luoda myös omat haasteensa matkan varrelle. Lapsuudessa rakennetaan elämän perusta, johon kuuluu hyvä itsetunto ja hyvä itseluottamus. Nuoruudessa tehdään valintoja tulevaisuuden osalta, joista yksi tärkeimmistä on koulutuksen hankkiminen. Perhe parhaimmillaan antaa turvallisen alustan kasvaa, mutta pahimmillaan estää normaalin kasvun ja kehityksen. (Helminen 2006,10, 25–28.)

Suomalaisessa perhepolitiikassa on tavoitteena luoda lapsille turvallinen ympäristö kasvaa ja kehittyä. Vanhempia tuetaan aineellisesti ja henkisesti, jotta heillä olisi hyvät mahdollisuudet kasvattaa lapsiaan. Oman haasteen perhe-elämään tuo perheen ja työn yhteensovittaminen ja viime vuosina perhepolitiikan painopisteinä onkin ollut perheen ja työn yhteensovittaminen. Tämän lisäksi painopisteinä ovat olleet isyyden vahvistaminen sekä lapsiperheiden toimeentulon turvaaminen. (Ministry of Social Affairs and Health 2013.) Monet yhteiskunnalliset muutokset eletään, koetaan ja ratkaistaan perheessä ja tästä johtuen perhe onkin yhteiskunnallisen ja yhteiskuntatieteellisen keskustelun kestoteemoja (Forsberg & Nätkin 2003, 7).

2.3 Lastensuojelun perhetyö perheiden tukena

Lastensuojelulaissa perhetyö on määritelty yhdeksi avohuollon tukitoimeksi. Sen avulla toivotaan, että perheen arjen haasteet tulisivat näkyviksi, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä voitaisiin turvata paremmin ja huostaanotot vähenisivät. Lastensuojelulain perusteluissa perhetyöllä tarkoitetaan esimerkiksi perhetyöntekijän antamaa keskusteluapua, tai tukea erilaisissa arjen ongelmissa. Perhetyö tapahtuu useimmiten perheen kotona. Perhetyöllä voidaan tukea vanhempia kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, tai tehdä vanhemmuuden arviointia. Tämän lisäksi perhetyössä voidaan tukea myös lasta ja hänen hyvinvointiaan. Perhetyössä yhdistyy usein sekä käytännön apu, että psykososiaalinen tuki. Lastensuojelun perhetyöntekijän työn sisällönkuvauksessa lastensuojelun perhetyö to-

detaan olevan yksi lastensuojelun sosiaalityön menetelmä, joka on lastensuojelulain tarkoittamaa ennaltaehkäisevää, tai korjaavaa avohuollon tukitoimintaa. (Lastensuojelun käsikirja i.a.)

Perhetyössä tärkeää on lähelle asiakasta viety ja perheen voimavaroja tukeva toiminta. Perhetyötä tehdään yhteistyössä perheen ja sen jäsenten kanssa. Lapsi ja lapsen edun turvaaminen on aina perhetyön keskiössä. (Lastensuojelun käsikirja i.a.). Perhetyö tuottaa lastensuojelun sosiaalityölle tärkeää tietoa perheen arjesta ja lasten hyvinvoinnista. Perhetyö toteuttaa omalta osaltaan asiakaskohdaista avohuollon suunnitelmaa. Perhetyön menetelmien monipuolisuudesta huolimatta vuorovaikutus asiakkaan kanssa nähdään perhetyön tärkeimpänä väli-teenä ja keinona. Lastensuojelun perhetyössä korostuu ennen kaikkea lapsen ympärille rakentuvien vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen. Toiminnan taustalla on ajattelumalli, jonka mukaan lapsen ja vanhemman välisen suhteen vastavuoroisuus ja turvallisuus toimii lapsen kehityksen keskeisimpänä turvapaikkana. (Myllärniemi 2007, 83–85.) Tämä sama ajatus on tärkeä myös diakonisessa perhetyössä. Lapsen ja aikuisen turvallinen ja vuorovaikutuksellinen suhde on lapsen kehityksen perusta.

Lainsäädäntö ei anna yksiselitteistä kuvaa siitä, mitkä lait ja säädökset perhetyötä koskevat, tai miten perhetyö määritellään. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki)

Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa säädetään. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia (Lastensuojelulaki 2007, 2 §)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimena järjestettävällä perhetyöllä voi olla monenlaisia tavoitteita. Tällaisia tavoitteita voivat olla esimerkiksi kriisitilanteen laukaiseminen, tilanteen korjaaminen tai uusien ongelmien ehkäiseminen. Joskus taas tarvitaan lapsen ja perheen pitkäkestoista tukemista ja arjessa kannattelua. Perhetyön kestolle ei ole olemassa selkeitä määräaikoja, mutta jos esimerkiksi vuoden kestäväällä työskentelyllä ei ole saavutettu tavoitteiden mukaista edistymistä, on perhetyön tarvetta ja tavoitteita syytä arvioida uudelleen. (Lastensuojelun käsikirja i.a.)

Lastensuojelun perhetyö on haasteellista, koska siinä ollaan tekemisissä lasten hädän ja pahoinvoinnin kanssa. Lastensuojelun perhetyö on haasteellista myös sen vuoksi, että siinä kaksi hyvin erilaista ajattelumallia törmäävät. Ristiriitaa aiheuttaa ajatus siitä, että lasten kasvua ja kehitystä tulee suojella kaikelta pahalta ja toisaalta se, että ulkopuolisten ei tulisi puuttua perheen sisäisiin asioihin. Tämä törmäys voi aiheuttaa jännitteitä lastensuojelun perhetyöhön. (Beckett 2007, 46.) Perhetyön tulee olla aina mahdollisimman tavoitteellista ja suunnitelmallista. Työskentelyprosessin alkaessa työskentelyn tarve ja tavoitteet kartoitetaan. Työskentelyn suunnitelmat tulee aina laatia yhdessä perheen kanssa. Tällä yhteistyöllä pyritään sitouttamaan ja motivoimaan perhettä työskentelemään yhdessä työntekijän kanssa. (Lastensuojelun käsikirja i.a.)

2.4 Moniammatillisuuden merkitys perhetyössä

Perheiden haasteet ovat yhä useammin sellaisia, joihin pystytään parhaiten vastaamaan moniammatillisella yhteistyöllä ja työotteella. Tämä johtuu useimmiten perheiden ongelmien moninaisuudesta, sekä perheiden moniasiakkuudesta. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 288.) Sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri alojen asiantuntijoiden yhteistyötä, jossa pyritään huomioimaan asiakas kokonaisuutena. Parhaimmillaan moniammatillisessa yhteistyössä asiantuntijoiden tiedot ja taidot yhdistyvät asiakaslähtöisesti ja asiakkaan parhaaksi. Moniammatillisessa yhteistyössä korostuu asiakaslähtöisyys, tiedon ja erilaisten näkökulmien yhteen kokoaminen, vuorovaikutuksellinen

yhteistyö, rajojen ylitykset sekä verkostojen huomioiminen. (Isoherranen 2005, 14.) Moniammatillista yhteistyötä tarvitaan asiakaskohtaisessa työssä, mutta moniammatillisuutta tarvitaan myös palvelujen ja toimintojen kehittämisessä. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on asiakkaan tilanteen selkiytyminen ja muutoksessa tukeminen. Moniammatillisen yhteistyön hyötyjä ovat myös yhteiset tavoitteet, vastuiden ja työnjaon selkiytyminen, sekä päällekkäisyyksien karsiminen. (Noppiari 2008, 12.)

Lapsilähtöisyyden ja lapsen näkökulman esiin saaminen on haasteellista perhetyössä, mutta erityisen haastavaa se on moniammatillisessa työskentelyssä. Lapsen näkökulman esiin saamisessa tarvitaan ennen kaikkea taitoa nähdä asiat lapsen näkökulmasta. Laajan verkoston läsnä ollessa lapset kokevat usein, että heidän mielipiteitään ja näkökulmiaan ei riittävästi kuulla. Lasten voi olla myös hankalaa tuoda esiin omaa näkökulmaansa. Tämä voi johtua siitä, ettei lapsella ole riittävästi taitoa tai rohkeutta kertoa omaa mielipidettään tai näkökulmaansa. Lapsen näkökulman esiin nostamisen esteenä voi myös olla aikuiset ja heidän riittämätön lapsen huomioiminen. Enemmän tulisi tuoda esiin sitä, miten lapsi kokee elämänsä perheessä. Etenkin lastensuojelussa on vahvana perinne kuvata perheen tilannetta vanhempien näkökulmasta ja heidän ongelmistaan käsin. (Noppiari 2008, 12; Möller 2005, 67.)

Lastensuojelun perhetyö sisältää aitoja mahdollisuuksia lasten auttamiseen ja lapsen ääneen kuulumiseen, mutta se edellyttää perusteellista keskustelua lastensuojelun organisoimisesta. Löyhällä lastensuojelusidoksella toimivat perhetyön muodot eivät usein yksin riitä muuttamaan perheen tilannetta, vaan yhteistyöhön tarvitaan muita lasta auttavia palveluita. Lastensuojelun perhetyön lähtökohta ei voi olla markkinaperusteinen orientaatio, tai vastuu oman tuotteen houkuttelevuudesta. Lastensuojelu edellyttää vastuullisuutta, eivätkä edellä mainitut asiat luo kestäväää perustaa lasten suojelun toteutumiselle. Lapselle muodostuu suojelun edellyttämä paikka, jos hänen läsnäolonsa nähdään tärkeänä. Valitettavan usein varhaisen puuttumisen periaatteesta huolimatta, lapsen avun saanti edellyttää useamman eri tahon yhtäaikaaisesti ilmaisemaa huolta, sekä pitkittyneitä ja kärjistyneitä perheiden ja lasten ongelmia. Auttamisen käynnistyttyä lap-

set yksilöinä jäävät helposti perhekokonaisuuden sisään. Heidän ääntään on vaikea saada kuuluviin ja heidän tarpeitaan on vaikea erottaa vanhempien tarpeista. Työntekijän tulisikin tavoitella lapsen omia kokemuksia ja näkemyksiä. (Hurtig 2003, 3, 187.)

Lapsen äänen kuuluminen toiminnassa ja päätöksen teossa on tärkeää. Yhteiskuntamme yhtenä tulevaisuuden tavoitteena on laki, joka velvoittaa julkisyhteisöjen päättäjiä arvioimaan päätöksensä vaikutuksia lapsiin. Kirkko on näyttänyt lapsivaikutuksien arvioinnissa hyvää esimerkkiä. Ensi vuoden alusta kirkollisten päättäjien on päätöksiä valmisteltaessa huomioitava niiden vaikutus lapsiin. (Ketolainen 2014, 14–15.)

Moniammatillisuuden laadun portaat ovat yksi tapa jäsentää moniammatillisuutta ja sen muuttumista (kuvio 2). Portaiden avulla voidaan havainnollistaa eri osa-alueiden asteittaista muutosta ja kehitystä. Portaita voidaan käyttää myös itsearvioinnin välineenä. (Järvinen ym. 2012, 94.) Tässä portaikossa osa-alueiksi on valittu yhteistyö, rakenne sekä vuorovaikutus. Moniammatillisen yhteistyön onnistumiseen vaikuttavat monet asiat. Hyvin toimivassa yhteistyössä korostuvat toisten ammattitaidon kunnioittaminen, yhdessä tekeminen, sekä toiminnan jatkuva arvioiminen. Moniammatillinen yhteistyö saattaa olla vielä paikoin tapaus- ja/tai tilannekohtaista, sattumanvaraista tai suunnittelematonta. Työntekijöiden tapa määritellä tilanne itsenäisesti voi vaikeuttaa moniammatillista yhteistyötä entisestään. Tästä tulisi päästä eroon ja sen sijaan työntekijöiden tulisi kuunnella, miten asiakas itse tai toiset työntekijät tilanteen kokevat. (Järvinen ym. 2012, 96.)

Moniammatillista yhteistyötä edistävien rakenteiden puuttuminen voi hankaloittaa tai pahimmassa tapauksessa estää kokonaan yhteistyön toteutumisen. Yhteistyön toteutumisen esteinä voivat olla kiire ja yhteisen ajan puute. Myös etenkin sosiaalialalla ilmenevä työntekijöiden jatkuva vaihtuminen, työntekijän pitkät poisolot sekä sijaisten puuttuminen vaikuttavat yhteistyöhön. Yhteistyöverkostojen säännölliset tapaamiset ja niiden suunnitelmallinen toteutuminen ovatkin hyvin toimivan yhteistyön edellytys. (Järvinen ym. 2012, 96–97.)

Vuorovaikutuksen merkitystä moniammatillisessa yhteistyössä ei voi liiaksi korostaa. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus voivat nousta moniammatillisen yhteistyön esteeksi ja hankaloittajaksi. Moniammatillista työtettä opeteltaessa on yleistä, että sovitut ja mahdollisesti uudet käytännöt unohtuvat. On valitettavan helppoa tehdä niin kuin on aina ennenkin tehty. Dialogi on puhekulttuurin ylin porras ja myös toimivan yhteistyön edellytys. (Järvinen ym. 2012, 97–98.)

				4.portaan moniammatillisuus
			3.portaan moniammatillisuus.	
		2.portaan moniammatillisuus		
	1.portaan moniammatillisuus.			
Yhteistyö	Määrittelemätön. Sattumanvarainen. Omien intressien ja mielenkiinnon mukaan tapahtuva.	Mielenkiinto toista ammattiryhmää kohtaan on herännyt. On opittu tuntemaan toinen toisiaan. On huomattu, ettei työssä voi pärjätä ilman toisia	Yhdessä tekeminen. Tiedonkulun tehostuminen	Kunnioittaminen ja arvostaminen. Yhdessä tekeminen ja jatkuva arviointi.
Rakenne	Tapaamiset sattumanvaraisia. Tapaamisten järjestäminen ei kenenkään vastuulla.	Tapaamiset tarpeen mukaan. Jotkut ottavat tapaamisten järjestämisestä vastuuta. Puuttuu prosessimaisuus.	Säännölliset tapaamiset. Suunnitelmallisuus. Vastuullisuus. Sitoutuminen. Prosessimaisuus Uusien käsitteiden ja mallien luominen ja niiden testaaminen.	Säännölliset tapaamiset. Yhdessä tekeminen. prosessimaisuus. Jatkuva oppiminen. Asiakas mukana. Suunnitelmallisuus
Vuorovaikutus	Monologit korostuvat	Yrityksiä synnyttää dialogia.	Dialogi.	Dialogi, johon asiakas otetaan mukaan.

KUVIO 2. Moniammatillisuuden laadun portaavat (Järvinen ym. 2012, 95)

3 PERHETYÖ SEURAKUNNASSA

3.1 Kirkon perhetyön lähtökohdat ja sisältö

Kirkon perhetyöhön vaikuttavat sekä kirkolliset, että yhteiskunnalliset tekijät. Yhteiskunnallisia tekijöitä ovat muun muassa perheiden monimuotoistuminen, muuttoliike ja sen aiheuttama juurettomuus, työelämän muutokset ja vaatimukset, sekä arvoissa tapahtuneet muutokset. Nämä muutokset luovat myös seurakuntien toiminnalle ja perhetyölle uusia haasteita. Kirkon perhetyö nähdään ennen kaikkea koko seurakunnan toimintaa läpäisevänä ja kaikkiin työmuotoihin kuuluva näkökulmana. Kirkon perhetyö siis ei ole yksittäinen työmuoto vaan ennen kaikkea tapa tehdä työtä. Kaikessa seurakunnan toiminnassa tulee huomioida se, että ihmiset ovat perheensä jäseniä ja jokaisella perheen jäsenellä on omaan perheeseensä ja elämäntilanteeseensa liittyviä tuen tarpeita ja kysymyksiä. (Nummela & Ojell 2010, 170–171.)

Kirkon perhetyöllä tarkoitetaan kaikkea sitä seurakuntien työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimintaa, jolla vahvistetaan monimuotoisten perheiden ja niiden jäsenten hengellistä elämää, kasvua ihmisenä, keskinäistä välittämistä ja kunnioittamista, jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa sekä yhteyttä seurakuntaan. (Sakasti i.a.)

Kirkon perhetyön juuret ovat Raamatun ihmiskuvassa, eli siinä, että jokainen ihminen on Jumalan luomana arvokas ja tärkeä. Tämän lisäksi perhetyön lähtökohdaksi on myös Raamatun elämäntilanteiden käsitys ja se, mitä kirkkomme pitää keskeisenä. Ihmiseksi kasvetaan toisten ihmisten yhteydessä. Parisuhteen ja perheen arvostaminen ja vaaliminen on kirkonkin näkökulmasta ensiarvoisen tärkeää. Lapsista huolehtiminen ja kasvun tukeminen ovat aikuisen tehtäviä. Kristillinen lähimmäisenrakkaus toteutuu sekä perheen sisällä, että suhteessa muihin. Perheessä ihmiset kokevat usein syvintä rakkautta ja suurinta vaikeutta rakastaa. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009:10, 5.) Yhteys on seurakunnan kivijalka ja perusolemus. Sen tulisi olla koko seurakuntaelämän keskiössä. Nykyisessä ajassa, jossa elämä on sirpaleista, tämä tehtävä nousee entistäkin arvokkaammaksi. (Mattila 2003, 9.)

Kirkon perhetyön päämääränä on toimia siten, että eri-ikäiset perheenjäsenet kokevat Jumalan rakkautta arjessa ja juhlassa, saavat iloa kohtaamisissa ja vahvistuvat niissä, oppivat pitämään huolta läheisistään ja itsestään, saavat apua ja kokevat toivoa vaikeuksissa, uskovat elämän mielekkyyteen ja tulevaisuuteen, syvenevät Jumalan tuntemisessa ja löytävät paikkansa seurakunnassa. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009: 11.)

Kirkon perhetyötä voidaan tarkastella neljän erilaisen ikkunan avulla (kuvio 3). Ikkunoiden avulla voidaan kuvata seurakunnissa tehtävän perhetyön sisältöjä, sekä selkiyttää perhetyön suunnittelua. Tässä opinnäytetyössä ikkunoiden sijaan puhutaan perhetyön näkökulmista, joiden avulla perhetyötä voidaan jäsentää. Perhetyö on seurakunnassa hyvin moniulotteista, eikä ole suoraan lokeroitavissa näihin neljään erilaiseen näkökulmaan. Kaikki neljä näkökulmaa ovat kuitenkin läsnä perheitä kohdattaessa ja ne korostavat työalojen välistä yhteistyötä. Moniin seurakuntiin on jo perustettu moniammatillisia perhetyön tiimejä, joissa jokainen työntekijä voi käyttää omaa ammattitaitoaan ja tietämystään yhteiseksi hyväksi. (Nummela & Ojell 2010, 172.)

KUVIO 3. Neljä ikkunaa perhetyöhön (Nummela & Ojell 2010, 171; Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009: 24–25.)

Ylemmät näkökulmat kuvaavat vahvistavaa perhetyötä (vrt. ennaltaehkäisevä perhetyö) ja alemmat korjaavaa perhetyötä. Ensimmäinen näkökulma ilo ja oppiminen kuvaa sellaista perhetyön toimintaa, jossa on mahdollisuus olla yhdessä, oppia keskinäistä arvostusta ja erilaisia taitoja, sekä pohtia elämänkysymyksiä. Toisena näkökulmana on vahvistaminen, joka kuvaa sitä työtä, jolla tuetaan perheitä erilaisissa haastavissa elämänvaiheissa. Nykyisin tiedetään, mitkä parisuhteen ja perhe-elämän vaiheet ovat haastavia ja kriisialttiita ja millaiset taidot auttavat perheitä ongelmatilanteissa eteenpäin. Tätä tietoa hyödynnetään mm. seurakunnan perustyössä sekä aviopari- ja parisuhdetyössä. Kolmantena näkökulmana on varhainen tuki, jolla rohkaistaan työntekijää puuttumaan perheiden ongelmiin. Puuttuminen edellyttää työntekijältä herkkyyttä ja taitoa kuunnella ja nähdä. Varhaisella puuttumisella ja avun piiriin ohjaamisella voidaan ehkäistä tilanteen pahenemisen entisestään. Neljäs näkökulma ongelmien työstäminen ja kriisiapu kuvaa niitä kohtaamisia, joita seurakunnan työntekijät työssään kokevat. Apua tarvitsevia ihmisiä ja perheitä kohdataan kaikessa seurakunnan työssä, mutta erityisesti diakoniatyössä. Apua annetaan pienissä kohtaamisissa, yksittäisissä keskusteluissa sekä pidempien prosessien aikana. (Nummela & Ojell 2010, 171–172; Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009:24–25.)

3.2 Diakoniatyö ja diakoninen perhetyö

Diakonia on Uudesta testamentista ja alkuseurakunnasta lähtöisin oleva käsite. Se perustuu Jeesuksen antamaan esikuvaan toisten ihmisten kohtaamisesta, sekä hänen opetuksiinsa lähimmäisen rakkaudesta. Jeesus kohtasi apua tarvitsevia, syrjäytyneitä, sekä köyhiä ihmisiä. Hän paransi sairaita, kuunteli ihmisiä ja julisti syntien anteeksiantamisen sanomaa. Tästä Jeesuksen toiminnasta nousee kristilliseen lähimmäisen rakkauteen perustuva palvelu, joka toteutuu ihmisten vuorovaikutuksessa ja kirkon elämässä. (Kuusiranta 2009,11.) Diakoniatyö on usein hiljaista ja näkymätöntä puurtamista, josta ei kirjoiteta lehtiin suurilla otsikoilla. Tästä johtuen ihmiset saattavat olla tietämättömiä siitä, mitä kaikkea diakoniatyössä tehdään. (Kiiski 2014, 4.) Diakonia on kristillisen lähimmäisenrakkauden todeksi elämistä. Kirkkolaki määrittää kirkon tehtävän seuraavasti:

Tunnustuksensa mukaisesti kirkko julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramenteja sekä toimii muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi (Kirkkolaki 1993, 2 §)

Diakoniatyön avaintehtäviä seurakunnassa ja yhteiskunnassa on erityisesti niiden auttaminen, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta. Tämän lisäksi tärkeää on myös tukea osallisuuden, jakamisen ja keskinäisen huolenpidon toteutumista. (Helosvuo, Koskenvesa, Niemelä & Veikkola 2002, 123.) Kirkkojärjestys määrittelee diakoniatyön koskemaan seurakuntaa ja sen kaikkia jäseniä

Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta (Kirkkojärjestys 1991, 4 luku, 3§)

Diakoniatyössä ei voida pysähtyä totuttuun, vaan sen on muotouduttava kussakin ajassa ilmaantuvien tarpeiden mukaisesti. Diakoniatyön tulee tarpeen mukaan etsiä uusia väyliä kohdata ne, joiden hätä on suurin ja missä ihmiset uhkaavat jäädä syystä tai toisesta apua ja tukea vaille. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 8; Mattila 2003, 10). Diakoniatyö voi parhaimmillaan osoittaa aktiivista roolia paremman tulevaisuuden luomisessa, sekä käynnistää muutosprosesseja, joissa jokaisen ihmisen yksilöllistä lahjakkuutta, ihmisarvoa, sekä elämäkokemusta arvostetaan (Nordstokke 2009,13).

Suomen luterilaisen kirkon seurakuntien diakoniatyön antama taloudellinen apu muistuttaa kolmannen sektorin toimintaa. Kirkon toiminta nähdäänkin monin paikoin olevan julkisen sektorin sekä kolmannen sektorin välissä. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 12.) Diakoniatyön kasvanut vastuu pienituloisten toimeentulosta tai syrjäytyneiden palveluista herättää pohtimaan seurakuntien näkyvämpää roolia julkisten palvelujen tuottajana. Tänä päivänä seurakuntien diakoniatyö kantaa ison osan huolenpitovastuusta, joka todellisuudessa kuntien tulisi hoitaa. Kuntien strategioissa painotetaan ennaltaehkäiseviä hyvinvointipalveluja. Niiden tuottaminen kuntien omana toimintana on melko vähäistä. Perinteisellä järjestökentällä ja seurakunnissa on pitkä historia ja paljon kokemusta ennaltaehkäisevien palvelujen järjestämisestä. Kunnat voisivatkin entistä enemmän hankkia palveluja järjestöiltä ja seurakunnista. (Roivainen 2014, 64.)

Nykyinen taloudellinen ja sosiaalinen kehitys Euroopassa luo suuren haasteen myös kirkolle, niin Suomessa, kuin muissakin Euroopan maissa. Suomi on aikojen saatossa kehittynyt vahvaksi hyvinvointivaltioksi, jota kirkko on omalla toiminnallaan tukenut. Suomi vahvana hyvinvointivaltiona kokee nyt suuria uhkia Euroopassa vallitsevan taloustilanteen vuoksi. Hyvinvointivaltion rakenteiden tulee kuitenkin muuttua olosuhteiden muuttumisen myötä eikä ajatusta hyvinvointivaltiosta voi romuttaa. Suomella on paljon annettavaa Euroopalle sen yrittäessä rakentaa parempaa Eurooppalaista hyvinvointia. Tässä tehtävässä myös kirkolla on paljon annettavaa. Kirkko on tehnyt paljon kehittäessään vastauksia työttömyyden, sekä sosiaalisen syrjäytymisen kysymyksissä. (Addy 2005, 190.)

Diakoniatyön voidaan nähdä heijastavan julkisen hyvinvointivaltion tilaa, koska kirkko pyrkii vastaamaan niihin tarpeisiin, joihin muut tahot eivät pysty vastaamaan. Julkiseen sektoriin verrattuna kirkollisen auttamistyön keskeisinä vahvuuksina on kokonaisvaltainen lähestymistapa, sekä henkilökohtainen kohtaaminen. (Pessi & Grönlund 2012, 357–358.) Diakoniatyö näyttäytyykin kunnioittavan kohtaamisen paikkana erityisesti niissä tilanteissa, joissa julkisen sektorin toimijat ovat vetäytyneet vastuusta tai ihmiset ovat joutuneet elämässään kriisitilanteeseen. Hyvinvointivaltion rakenteiden murtumisen vuoksi diakoniatyö joutuu kantamaan vastuuta sellaisistakin tehtävistä, jotka eivät ole sille aikaisemmin kuulleet. (Jokela 2011.)

Vuonna 2013 valmistunut diakoniabarometri pyrkii tekemään näkyväksi diakonian viranhaltijoiden työtä, sen vaativuutta ja monipuolisuutta. Diakoniatyön perinteisillä muodoilla on edelleen vahva sija diakoniatyössä. Tällaisia työmuotoja ovat vanhustyö, mielenterveystyö, sielunhoito sekä ja yhteisvastuukeräys. Niiden rinnalle on kuitenkin noussut uudempia auttamisen muotoja, kuten taloudellinen avustaminen, ruokapankkitoiminta, sekä ilmaiset tai edulliset ateriapalvelut. Myös sielunhoitotyö nousi barometrissä merkittävään asemaan. Diakoniatyöntekijöiden mukaan joillakin asiakkaila yksi merkittävä motivaatio tulla vastaanotolle on se, että keskustelussa voidaan muiden asioiden lomassa käsitellä myös hengellisiä kysymyksiä. Diakoniatyön puitteissa tehdään myös paljon mielenterveystyötä, päihdetyötä, diakonista perhetyötä, kriisityötä, omaishoitajien tukemista, sekä monipuolista ennaltaehkäisevää työtä. (Kiiski 2013, 20–23.) Diakonian on

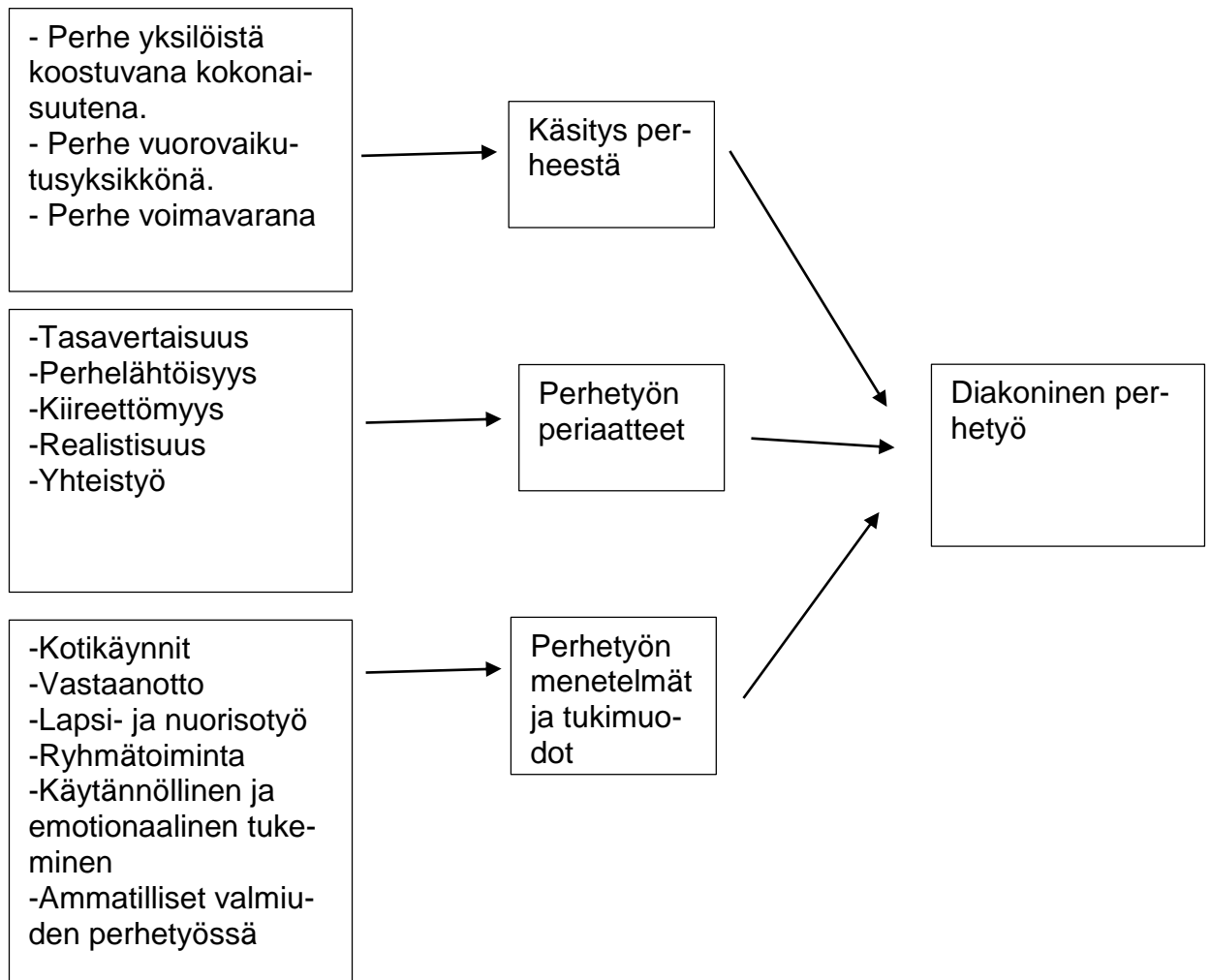
pyrittävä aina tekemään itsenä tarpeettomaksi. Hyvä diakonia tähtää siihen, että hätä päättyy (Mattila 2003, 10).

Diakoniassa asiakastyötä tehdään pääasiassa vastaanotoilla tai kotikäynneillä. Diakoniatyössä on tärkeää ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen. Ihmisen ongelmat linkittyvät yhteen ja tästä johtuen esimerkiksi taloudellista hätää ei käsitellä muista asioista tai ongelmista irrallaan. Ihminen saattaa tarvita monenlaista tukea ja apua elämässään. Apua voidaan tarvita niin taloudelliseen, fyysiseen, psyykkiseen, hengelliseen kuin sosiaaliseenkin tilanteeseen. (Jääskeläinen 2006, 106.)

Myös diakoniatyössä on tiedostettu perhetyön tärkeys. Diakoninen perhetyö pyrkii tukemaan ja auttamaan sellaisia perheitä, jotka tarvitsevat arjessaan tukea ja joiden kannettavaksi kasautuu liian paljon vaikeuksia. Tukeminen tapahtuu sekä taloudellisena auttamisena ja kriisiapuna, mutta myös hengellisen ja sosiaalisen auttamisen näkökulmasta. Toimintamuotoina voivat olla muun muassa keskustelut asiakastyössä, erilainen ryhmätoiminta, tapahtumat, retki- ja leirityö sekä yhteistyö eri tahojen kanssa. (Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta i.a.) Perhediakoniassa kohdataan hädän ääripään ihmisiä. Tyypillisimpiä asiakasperheitä ovat lastensuojelun tukitoimenpiteitä tarvitsevat perheet. Perhediakonia näyttäytykin enemmän lastensuojelun perhetyönä, kuin ennaltaehkäisevänä työnä. Sen tulee kohdistua niille, jotka eivät osallistu mihinkään muuhun seurakunnan toimintaan. Diakonisessa perhetyössä palataan diakoniatyön ytimeen, eli autetaan niitä joiden hätä on suurin. Diakonista perhetyötä ohjaavat kristilliset arvot: mm. lähimmäisenrakkaus, välittäminen ja heikomman puolella oleminen. Perheen tilanteen selvittelyssä uskonasiat on kuitenkin pidettävä erillään. (Rundgren 2008, 3.)

Moniammatillisuus on tärkeää myös diakonisessa perhetyössä. Yhteiskunnan tasolla diakonisessa perhetyössä on varsin laajat yhteistyöverkostot perheiden auttamiseksi: Yhteistyötä tehdään niin kunnan kuin järjestöjenkin kanssa. Diakonisella perhetyöllä on oma paikkansa ja tehtävänsä perheiden auttamisverkostoissa. Seurakunnan sisällä yhteistyötä tehdään paljon ja monipuolisesti eri työalojen kanssa. (Salminen 2009.)

Perhetyö ja perheiden auttaminen nähdään tärkeäksi osaksi diakoniatyötä, mutta toisaalta se koetaan myös vaikeana, vaativana ja vastuullisena työnä. Perhetyö koetaan työksi, joka edellyttää työntekijältä monenlaisia ammatillisia valmiuksia. Diakonisessa perhetyössä harvoin kohdataan koko perhe, vaan yhden perheen jäsenen auttamisen ajatellaan heijastuvan sen muihin jäseniin. Diakonista perhetyötä voidaan havainnollistaa Rättyän (2009) tekemän jäsenyyksen mukaan (kuvio 4). Diakonisen perhetyön periaatteita ovat tasavertaisuus, perhelähtöisyys, kiireettömyys, realismi ja yhteistyö. Perheiden auttamisen ja tukemisen ajatellaan mahdollistuvan edellä mainittujen periaatteiden toteutuessa. (Rättyä 2009, 94–98.)

KUVIO 4. Diakoninen perhetyö (Rättyä 2009, 99)

Perhediakoniassa keskeisenä tekijänä nähdään perhelähtöisen näkökulman esiin nostaminen ja korostaminen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että diakoniatyössä hyödynnetään monipuolisesti niitä menetelmiä, joiden avulla voidaan ottaa koko perhe huomioon. (Pessi & Grönlund 2010, 184.) Lapset ja nuoret ovat diakoniatyön asiakkaina lähinnä oman perheensä kautta. (Jääskeläinen 2006, 106.)

4 KIRKKOHALLITUKSEN JÄRJESTÄMÄN PERHETYÖN ERITYISKOULUTUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLTÖ

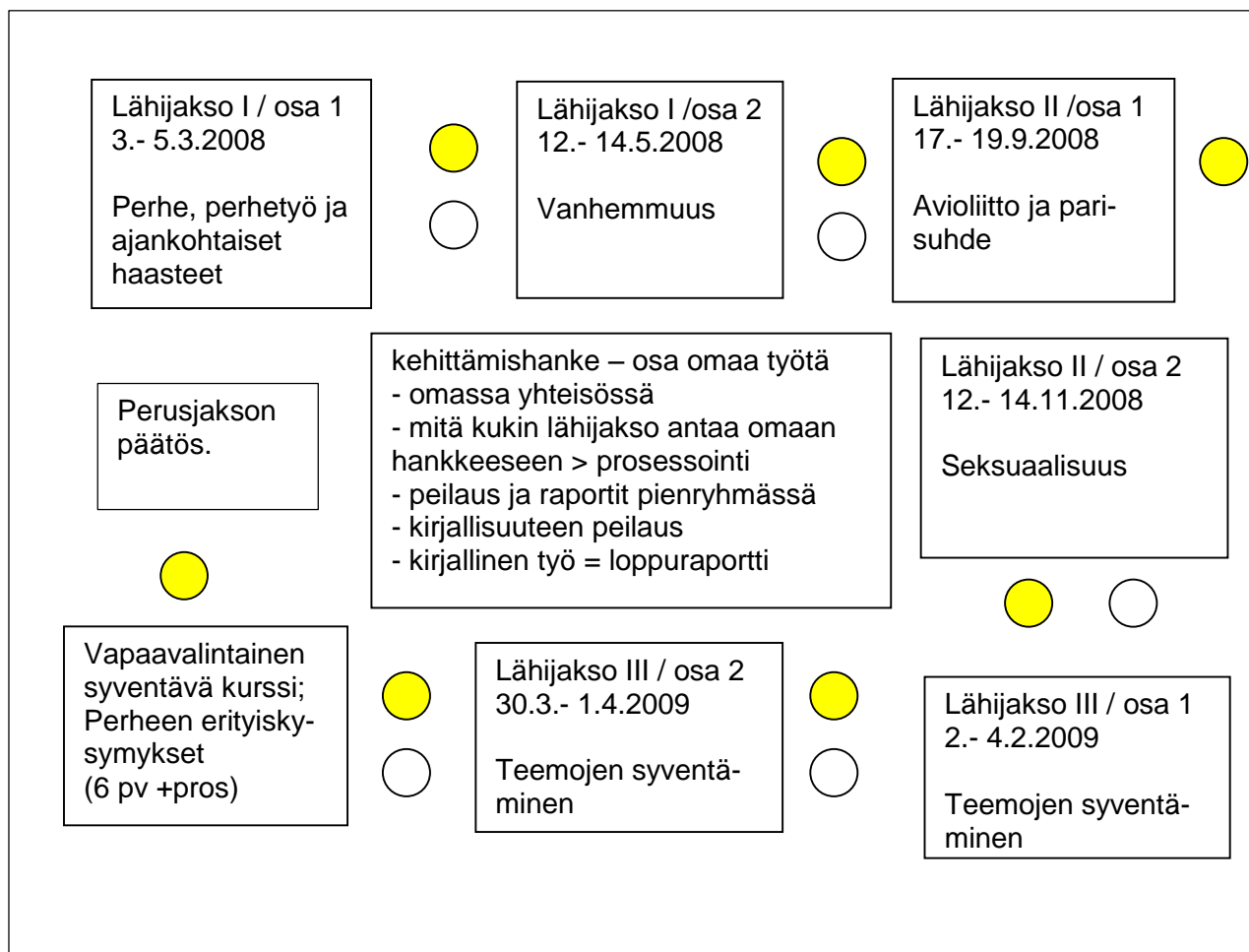
Kirkkohallituksen tehtävänä on Suomen evankelisluterilaisen kirkon yhteisen hallinnon, talouden ja toiminnan hoitaminen. Kirkkohallituksen oman strategian mukaan, se edellä mainittujen asioiden mukaisesti pitää esillä ja edistää kirkon näkökulmia sekä viestii muuttuvassa maailmassa. (Sakasti i.a.)

Kirkkohallitus järjesti perhetyön erityiskoulutusta vuosina 2006–2010. Perustason kursseja järjestettiin kaksi, vuosina 2006–2007 sekä 2008–2009. Kolmannen vuoden jakso järjestettiin kerran, vuonna 2010. Koulutuksen perustaso oli laajuudeltaan 30 opintopistettä ja se suoritettiin kaksi vuotta kestävässä prosessikoulutuksena. Koulutusta oli mahdollista jatkaa vuoden mittaisella jatkokoulutuksella, joka oli laajuudeltaan 10 opintopistettä. Koulutettavalta edellytettiin useamman vuoden työkokemusta ja koulutusryhmään toivottiin koulutettavia kirkon eri työaloilta. Koulutuksen tavoitteena oli, että koulutettava toteuttaisi perhelähtöistä työtettä omassa perustyössään laaja-alaisesti, toimisi työssään perhelähtöisesti, sekä kehittäisi ja koordinoisi oman seurakuntansa perhetyötä. (Sakasti i.a.)

Perhetyön erityiskoulutuksen aikana syvennettiin tietoutta ja käytännön osaamista perhetyössä mm. seuraavissa asioissa: perhetietous, kristillinen ihmiskäsitys, avioliitto, vanhemmuus, ihmisen elämänkaari ja seksuaalisuus. Koulutuksen tavoitteena oli lisätä vuorovaikutustaitoja ainakin puheeksi ottamisen rohkeudessa, kuuntelemisen ja eläytymisen syventämisessä ja tunteiden käsittelytaidoissa. Tavoitteena oli myös se, että työntekijä vahvistuisi hengellisesti ja syvennyisi kirkollisessa identiteetissään, kasvaisi kyvyssään tukea seurakuntalaisten ja perheiden hengellistä elämää, sekä oppisi herkemmin tunnistamaan sielunhoidon ja muun avun tarpeen. Tavoitteena oli myös, että työntekijä tietäisi vahvistavan ja ennaltaehkäisevän perhetyön toiminta-alueen, osaisi varhaisen puuttumisen taidot ja tunnistaisi eriasteiset kriisit ja kasvaisi menetelmällisesti omassa ammattitaidossaan ja luovuudessaan. (Sakasti i.a.)

Keskeinen osa perhetyön erityiskoulutusta oli lopputyön, eli kehittämishankkeen tekeminen. Kehittämishankkeen aiheeksi valikoitui jokin oman perheiden parissa tehtävän työn osa-alue, jota kehitettiin ja tarkasteltiin lähemmin. Kehittämishankkeesta raportoitiin ja sitä peilattiin lähijaksojen väliaikoina kokoontuneissa pienryhmissä. Omaa kehittämistehtävää työstettiin lähijaksojen aikana ja lähijaksojen teemoista nousevia ajatuksia peilattiin omaan kehittämistehtävään. Peilattavia teemoja olivat mm. miten kristillinen ihmiskäsitys ja kirkon arvot näkyvät kehittämishankkeessa, miten aihe ottaa huomioon ihmisen seksuaalisuuden, tai miten seksuaalisuus liittyy kehittämishankkeeseen. Millaisessa roolissa vuorovaikutus on omassa kehittämishankkeessa, millaiset vuorovaikutustaidot hankkeessa korostuvat. Mitä keskustelut yhteistyökumppanin kanssa antoivat omaan hankkeeseen, miten hengellisyys näkyy kehittämishankkeessa. (R. Ojell, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2014, Perhetyön erikoiskoulutuksen kurssimateriaalit vuodelta 2008–2009.)

Perhetyön erityiskoulutuksen perustason rakenne koostui kolmesta lähijaksosta, joissa jokaisessa oli kaksi osaa (kuvio 5). Jokaisella lähijakson osalla oli omat teemansa. Lähijaksojen välissä kokoontuvat pienryhmät. Pienryhmissä ryhmät tapasivat sekä tutorinsa kanssa, että ilman. Keltaiset ympyrät kuvaavat tutorin kanssa tapahtuneita pienryhmätapaamisia ja valkoiset ympyrät ilman tutoria tapahtuneita pienryhmätapaamisia. Pienryhmätapaamisissa syvennettiin lähijaksoilla opittuja aiheita monipuolisesti kirjallisuuteen peilaten. Tämän lisäksi pienryhmissä työstettiin omia kehittämishankkeita. Koulutuksen aikana opiskelija etsi itselle hengellisen ohjaajan ja hänen kanssaan tavattiin kaksi kertaa. Koulutuksen opetus toteutettiin toiminnallisina ryhmätyömenetelmin. Koulutukseen liittyi myös kirjallisuuden lukemista, oppimispäiväkirjan pitämistä, oman elämäntien tekemistä sekä oman kehittämishankkeen suunnittelua ja toteutusta. (R. Ojell, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2014, Perhetyön erikoiskoulutuksen kurssimateriaalit vuodelta 2008–2009.)

KUVIO 5. Perhetyön erityiskoulutuksen perustaso vuosina 2008–2009. Kehittämishanke, lähijaksot sekä pienryhmät (R. Ojell, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2014, Perhetyön erikoiskoulutuksen kurssimateriaalit vuodelta 2008–2009)

Ensimmäisen lähijakson teemana oli perhe ja perhetyö. Sen teemoja olivat mm. minä ja perhetyö, ydinperheestä perheiden moninaisuuteen, Raamatun näkökulma ihmiseen ja yhteen sukuun. Ensimmäisen lähijakson toisessa osassa teemana oli vanhemmuus, jonka teemoja olivat mm. vanhemmuus ja sisarus - alasyteemit perheessä, vanhemman ja lapsen aggressio sekä välineitä vanhemmuuden tukemiseen ja ongelmiin puuttumiseen. Toisen lähijakson teemana olivat avioliitto ja parisuhde, sekä toisessa osassa seksuaalisuus. Avioliittoa ja parisuhdetta käsiteltiin sellaisten teemojen avulla, kuten avioliiton ja parisuhteen rikastaminen, parisuhteen tunnetaakat sekä parisuhdetyö seurakunnassa. Seksuaalisuutta käsiteltiin seuraavien teemojen kautta: lapsen ja nuoren seksuaalisuus

sekä seksuaalisuus parisuhteessa. Kolmas lähijakso oli varattu teemojen syventämiseksi. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että lähijakson teemoja mietittiin yhdessä. Mitä tähän saakka oli opittu, mitä teemoja tulisi vielä käsitellä. Vapaavalmintainen syventävä kurssi valittiin oman työalaosaamisen syventämiseksi, esimerkiksi Väestöliiton tai Lastensuojeluliiton kurssitarjonnasta. (R. Ojell, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2014, Perhetyön erikoiskoulutuksen kurssimateriaalit vuodelta 2008–2009.)

Perhetyön erityiskoulutuksen kolmas vuosi rakentui neljästä lähijaksosta (kuviokuva 6). Myös näillä lähijaksoilla syvennyttiin eri teemoihin. Jokaista lähijaksoa varten luettiin aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Kolmannen vuoden koulutukseen liittyi myös pienryhmätyöskentelyä. Pienryhmä tapasi neljä kertaa. Tapaamiset tapahtuivat lähiovetusjaksojen yhteydessä. Tutor ei ollut enää mukana (R. Ojell, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2014, Perhetyön erikoiskoulutuksen kurssimateriaalit vuodelta 2008–2009.)

Ensimmäisen lähijakson teemana oli perhetyön kokonaisuus ja kehittäminen omassa seurakunnassa. Tätä aihetta käsiteltiin seuraavien teemojen avulla: kirkkohallituksen perhetyön linjaukset ja niiden hyödyntäminen omassa työssä, perheisiin liittyvän hengellisen työn osaamisen läpikäyminen, tiimin johtamistaidot sekä vapaaehtoistyön mahdollisuudet. Toisen lähijakson teemana oli mielenterveyden tukeminen kirkon perhetyössä. Tätä aihetta avattiin seuraavien teemojen kautta: Psykkisen hyvinvoinnin vahvistaminen, ongelmien tunnistaminen ja varhainen puuttuminen, lasten ja aikuisten mielenterveysongelmat ja niiden vaikutukset perheeseen sekä terve vai sairas hengellisyys. Kolmannen lähijakson teemana ovat riippuvuuden muodot ja lähisuhdeväkivalta. Tätä aihetta käsiteltiin seuraavien teemojen kautta: Terve tarvitsevuus ja tuhoava riippuvuus, riippuvuutta aiheuttavat asiat, lähisuhdeväkivallan dynamiikka, tunnistaminen sekä rohkeus puuttua, sielunhoitoa vai terapiaa? Kolmannen vuoden viimeisessä eli neljännessä lähijaksossa pohdittiin mm. päihdeteemaa sekä peilattiin koko kurssin antia omaan työhön ja sen kehittämiseen. (R. Ojell, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2014, Perhetyön erikoiskoulutuksen kurssimateriaalit vuodelta 2008–2009.)

<p>Lähijakso 1 18.- 20.1.2010</p> <p>Perhetyön kokonaisuus ja kehittäminen omassa seurakunnassa</p>	<p>Lähijakso 2 27.- 29.4.2010</p> <p>Mielenterveyden tukeminen kirkon perhetyössä</p>
<p>Lähijakso 3 1.- 3.9.2010</p> <p>Riippuvuuden muotoja ja lähisuhdeväkivalta</p>	<p>Lähijakso 4 1.- 3.11.2010</p> <p>Päihitteet, kurssin arviointi ja päätös</p>

KUVIO 6. perhetyön erityiskoulutuksen kolmas vuosi (R. Ojell, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2014, Perhetyön erikoiskoulutuksen kurssimateriaalit vuodelta 2008–2009)

Perhetyön erityiskoulutuksen sisällöissä on huomioitu perhekäsitteen muutos ydinperheestä perheiden moninaisuuteen. Perheiden kirjon laajentuminen on yksi koulutuksen teemoista. Perhe käsitteenä on varsin laaja ja erilaisia perhemääritelmiä on ydinperheen lisäksi varsin paljon. Vaikka perheen yksiselitteinen määrittely on vaikeaa, selvää on, että omasta perheestä haetaan entistä enemmän turvaa ja yhteen kuulumisen tunnetta. Perheellä on suuri merkitys niin arjen haasteissa, kuin elämän iloissakin. Perheinstituution tulevaisuutta pohdittaessa varmaa on ainakin se, että murros ja moninaistuminen jatkuvat. (Pessi & Pöyhönen 2010, 14, 18.) Perheen moninaisuuden lisäksi koulutuksen sisällöissä korostuu parisuhteen ja vanhemmuuden merkitys perheen hyvinvoinnissa.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkijan oma esiymmärrys

Työskentelen seurakunnassa nuorisotyönohjaajana ja minun vastuullani on työ alakouluikäisten parissa. Olen työskennellyt Lopen seurakunnassa valmistumisestani saakka, eli työuraa minulla on takana pian 13 vuotta. Pienen seurakunnan yhtenä etuna on yhteistyön helppous ja mutkattomuus. Teen paljon yhteistyötä niin lapsityön, kuin diakoniatyönkin kanssa. Perhetyöstä minulla on kokemusta lähinnä lapsi- ja perhetyön osalta. Diakonisesta perhetyöstä minulla ei juurikaan ole kokemusta. Olemme kyllä seurakuntamme diakonin kanssa yrittäneet järjestää toimintaa kohdennetusti sosiaalitoimen asiakasperheille, mutta perheet eivät ole syystä tai toisesta halunneet tulla mukaan toimintaan. Koen, että minun on ollut helppoa tutkia diakonista perhetyötä, koska minulla ei ole ollut ennakkokäsityksiä siitä, millaista diakonisen perhetyön tulisi olla.

Minulla ei myöskään ollut lainkaan tietoa kirkkohallituksen järjestämästä perhetyön erityiskoulutuksesta. Tiesin kyllä tällaisen koulutuksen olevan, mutta sen sisältöihin tai tavoitteisiin en ollut tutustunut aikaisemmin. Koenkin, että yleisen seurakuntatyön tuntemus, mutta vähäinen tietämys diakonisesta perhetyöstä on ollut hyvä yhdistelmä. Seurakuntatyön tuntemisen kautta löysin oikeat teemat perhetyön sisällön selvittämiseksi, mutta omat ennakkokäsitykset eivät vaikuttaneet analysointiin. Oma esiymmärrykseni on diakonisen perhetyön osalta varsin yleisellä tasolla. Tiedän, että diakoniatyössä autetaan laaja-alaisesti hädässä olevia ihmisiä ja perheitä sekä tuetaan heidän arjessa selviytymistään. Sen syvempää tietämystä perhetyön sisällöistä minulla ei kuitenkaan ole.

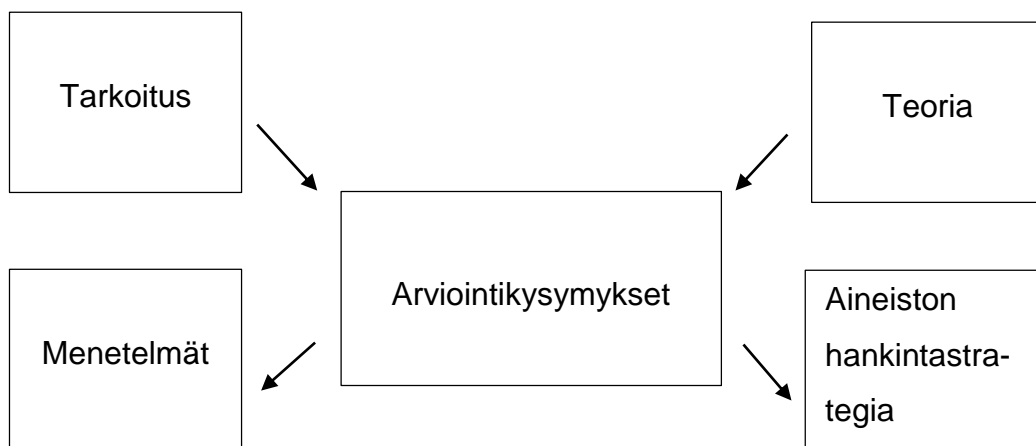
5.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni on laadullinen arviointitutkimus, jonka tarkoituksena on arvioida Kirkkohallituksen järjestämän perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia diakonia-työntekijöiden työssään tekemään perhetyöhön ja sen sisältöön. Samalla selvitetään, millaista diakonista perhetyötä opinnäytetyöhön osallistuvissa kahdeksassa seurakunnassa tehdään. Opinnäytetyön alkuperäisenä tarkoituksena oli selvittää yleisesti, millaista perhetyötä seurakunnissa tehdään sekä arvioida perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia työntekijöiden tekemään perhetyöhön. Opinnäytetyön edetessä ajattelin kuitenkin, että perhetyötä olisi hyvä tarkastella niin, että kaikki vastaajat tekevät perhetyötä samasta näkökulmasta käsin. Sain kirkkohallitukselta listan perhetyön erityiskoulutuksen käyneistä työntekijöistä ja listassa oli eniten diakoniatyöntekijöitä. Sen vuoksi kohdejoukoksi valikoituivat diakoniatyöntekijät sekä diakoninen perhetyö.

Arviointi tarkoittaa jonkin asian arvon, ansion tai merkityksen määrittämistä (Anttila 2007, 15). Toiminnan vaikuttavuudella tarkoitetaan jonkin toiminnan kykyä saada aikaan muutoksia. Tarkastelussa voi olla esimerkiksi, miten hyvin sosiaalipalveluilla, interventioilla tai erilaisilla projekteilla on saavutettu niitä tavoitteita, joihin ollaan pyrkimässä. Vaikuttavuudessa on siis kyse toiminnan ja muutoksen välisestä suhteesta. (Anttila 2007, 52; Pohjola, Kemppainen & Väyrynen 2012, 53.) Laadullisella arvioinnilla vastataan esimerkiksi seuraavan tyyppisiin kysymyksiin: millainen jokin on, miltä jokin näyttää tai miten jokin asia ymmärretään. Edellä mainittuihin kysymyksiin voidaan vastuksia hakea esimerkiksi erilaisten haastattelujen avulla. Haastattelujen avulla saadaan käsitys kohdejoukon kokemuksista, havainnoista, mielipiteistä tai tiedoista (Anttila 2007, 108.) Opinnäytetyössäni lähestymistapana on käytetty vaikuttavuuden arviointia, jolloin arviointi kohdentuu perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksiin diakonisessa perhetyössä.

Arviointitutkimuksen viitekehyksen rakentumiseen vaikuttavat monet eri osatekijät (kuvio 7). Arvioinnin tarkoitus määrittelee sen, millaisia arviointikysymyksiä käytetään. Teoria arvioitavan asian tai palvelun taustalla helpottaa omalta osaltaan arviointikysymysten laadintaa. Arviointikysymykset puolestaan ohjaavat

sitä, millaisilla menetelmillä aineisto kerätään ja millaista aineiston hankintastrategiaa käytetään. Vaikutuksen arvioinnissa voidaan käyttää kokeellista asetelmaa, joka yksinkertaisimmillaan muodostuu kahdesta ryhmästä: Koeryhmästä ja kontrolliryhmästä. Koeryhmä osallistuu arvioitavaan interventioon ja kontrolliryhmä ei osallistu. (Robson 2001,123, 89.) Näiden ryhmien tuloksia verrataan keskenään.

KUVIO 7. Viitekehys arviointiasetelman rakentumiselle (Robson 2010, 123)

Tutkimuskysymyksiä ovat:

- Miten kirkkohallituksen järjestämä perhetyön erityiskoulutus on vaikuttanut diakoniseen perhetyöhön ja sen sisältöön?
- Millaista on seurakunnissa tehtävä diakoninen perhetyö?

5.3 Aineiston keruu

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto voidaan kerätä monella eri tavalla. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta ilmiölle. Useimmiten tutkimusaineistoksi valitaan ihmisten kokemukset puheen

muodossa ja näin ollen aineisto kerätään haastatteluina. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85; Vilkka 2005, 100.) Tutkimusaineiston kokoa laadullisessa tutkimuksessa määrittelee ensisijaisesti aineiston laatu, ei niinkään sen määrä. (Vilkka 2005, 126.) Tiedonantajien valinnan tulee olla harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Laadullista tutkimusta tehtäessä on tärkeää, että ne henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät mahdollisimman paljon tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86.)

Arviointitutkimuksessa aineiston keruumenetelmistä tehtäviä valintoja määrittelee ensisijaisesti se, mikä on arvioinnin tarkoitus, eli mitä ollaan arvioimassa, mutta toisaalta myös kysymykset joihin etsitään vastauksia. Tämän lisäksi käytännön kysymykset, kuten resurssit ja käytettävissä oleva aika ovat keskeisiä tekijöitä aineiston keruumenetelmiä valittaessa. (Robson 2001, 124.) Otoksen valinta on tärkeä osa tutkimusta. Useinkaan ei ole järkevää eikä mahdollistakaan tutkia kaikkea aineistoa ja siksi otantaa tarvitaan (Uusilato 2001, 70–71). Haastateltavat valikoituivat opinnäytetyöhön yhteistyössä Kirkkohallituksen kasvatus- ja perheasioiden yksikön kanssa. Yhdessä päädyimme siihen, että kahdeksan haastateltavaa olisi riittävä määrä. Aineistosta tulisi riittävä ja resurssit riittävät sen keräämiseen ja analysoimiseen. Aineiston katsotaan olevan riittävä silloin, kun uudet tapaukset eivät tuo enää uutta tietoa tutkimusongelman kannalta. Tällöin puhutaan kylläntymisestä eli saturaatiosta. (KvalimoTV i.a.) Opinnäytetyöni aineisto oli kylläntymisen näkökulmasta riittävä. Aineistosta tuli esiin perhetyön monipuolisuus eroineen ja yhtäläisyyksineen sekä perhetyön koulutuksen vaikutukset perhetyön sisältöön.

Sain kasvatus- ja perheasioiden yksiöltä listan seurakunnista, joita tutkimukseen voisi pyytää. Kirkkohallituksen kasvatus- ja perheasioiden yksikön valintaperusteluina seurakuntia valitessa oli monipuolisuus eli se, että mukaan saadaan mahdollisimman monenlaisia seurakuntia. Mukana on niin isoja kuin pieniäkin seurakuntia. Seurakuntia on Etelä-Suomesta ja Pohjois-Suomesta. Osa seurakunnista on seurakuntayhtymistä ja osa on itsenäisiä seurakuntia. Yksi seurakunta on sellainen, jolla on pitkät perinteet perhetyön tekemisestä ja siksi tämä kyseinen seurakunta haluttiin mukaan. Lista koostui nuorisotyönohjaajista, diakoneista sekä

papeista. Listassa oli eniten diakoniatyöntekijöitä ja sen vuoksi opinnäytetyön tarkastelun kohteeksi valikoitui diakoninen perhetyö.

Lähetin sähköpostiviestin (liitteet 1 ja 2) diakoniatyöntekijöille ja kysyin heiltä tekevätkö he työssään diakonista perhetyötä ja haluavatko he mahdollisesti osallistua tutkimukseen. Osa työntekijöistä vastasi heti, ettei halua osallistua tutkimukseen tai ei tee työssään diakonista perhetyötä ja tällöin he kertoivat keneen kannattaa olla yhteydessä. Osa oli heti kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen. Kun olin löytänyt haastatteluihin osallistuvat työntekijät, tarkistin vielä kyseisen seurakunnan kirkkoherralta, että osallistuminen onnistuu (liite 3). Kaikille kirkkoherroille sopi se, että seurakunnan diakoniatyöntekijä osallistuu tutkimukseen. Aineisto kerättiin seuraavista seurakunnista: Seinäjoen seurakunta, Espoon Tuomiokirkkoseurakunta, Mäntsälän seurakunta, Haukiputaan seurakunta, Harjavalan seurakunta, Petäjäveden seurakunta, Lohjan seurakunta sekä Rauman seurakunta (liite 4).

Keräsin aineiston haastattelemalla seitsemää diakoniatyöntekijää sekä yhtä kirkkoherraa. Diakoniatyöntekijöistä kolme oli diakonissaa ja neljä diakonia. Kirkkoherra halusi itse osallistua haastatteluun diakoniatyöntekijän sijasta. Tämä kyseinen seurakunta on suhteellisen pieni ja perhetyötä on kehitetty koko työyhteisön voimin. Kirkkoherralla on ollut tässä kehitystyössä merkittävä rooli ja siksi hän osallistui haastatteluun. Kuusi diakoniatyöntekijää ovat sellaisia, jotka tekevät perhetyötä muun diakoniatyönsä ohessa. Yksi diakoniatyöntekijä on perhetyönohjaaja, eli tekee työssään pelkästään lapsi- ja perhetyötä. Haastatteluun osallistunut kirkkoherra tekee perhetyötä muiden töidensä ohessa. Vastaajissa oli kaksi miestä ja kuusi naista. Nykyisessä seurakunnassa he olivat olleet töissä 7-26 -vuotta. Muut teemahaastattelun taustatiedoissa (liite 5) olevat kysymykset kysyttiin kontekstin hahmottamiseksi. Tällaisia kysymyksiä olivat muu koulutus sekä muu työhistoria lyhyesti. Kysymys esimiehestä nousi Kirkkohallituksen toiveesta selvittää, kuka toimii perhetyötä tekevän esimiehenä. Tässä työssä diakoniatyöntekijöistä puhuttaessa tarkoitan myös kirkkoherraa. Olisi ollut hankalaa mainita hänet aina erikseen. Neljä diakoniatyöntekijää ovat käyneet Kirkkohallituksen järjestämän perhetyön erityiskoulutuksen ja neljä työntekijää ovat sellaisia, jotka eivät ole tätä kyseistä koulutusta käyneet.

Tutkimukseen osallistuvat neljä työntekijää ovat jo suorittaneet perhetyön erityiskoulutuksen, joten en voi haastatella heitä ennen koulutusta ja sen jälkeen. Tämän vuoksi työntekijät arvioivat itse millaisia vaikutuksia koulutuksella on ollut. Tutkimuksessa hyödynnettiin ex post facto -asetelmaa, jossa ei tehdä tutkimusta ennen ja jälkeen käsittelyn, vaan tarkoituksena on valita satunnaisesti koeryhmä koulutuksen käyneistä ja vertailuryhmä koulutusta vaille jääneistä. Tämän jälkeen näistä kahdesta eri ryhmästä saatuja tuloksia verrataan keskenään. (Virtanen 2007, 122.)

Keräsin tutkimuksen aineiston teemahaastattelujen avulla keväällä 2014, maaliskuun ja huhtikuun aikana. Haastattelin jokaista työntekijää yhden kerran ja yksi haastattelu kesti noin tunnin. Teemahaastatteluun päädyin sen joustavuuden vuoksi. Teemahaastattelussa haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee keskeisten teemojen avulla. Teemahaastattelussa puuttuu strukturoidulle loma-kehaastattelulle luonteenomainen tarkka muoto ja järjestys, mutta se ei kuitenkaan ole täysin vapaa niin kuin syvähaastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 48.) Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset teema-alueet, joita haastattelussa tulisi tutkimusongelmaan vastaamiseksi käsitellä ja jotta tutkimusongelmaan voidaan löytää vastauksia. Tavoitteena on, että vastaaja antaa oman kuvauksensa kaikista teema-alueista. (Vilkkä 2005, 101,102.) Perhetyön moninaisuutta olisi ollut vaikeaa saada strukturoituun kyselyyn ja teemahaastattelussa on mahdollista käsitellä työntekijän itsensä esiin nostamia asioita.

Kuusi haastattelua tehtiin puhelimitse ja kaksi haastattelua tehtiin kasvokkain. Kasvokkain tehtyihin haastatteluihin vaikutti ensisijaisesti haastateltavan oma toive konkreettisesta tapaamisesta, sekä myös seurakunnan maantieteellinen sijainti. Nämä seurakunnat sijaitsivat suhteellisen lähellä omaa työpaikkaani. Haastatteluun aineiston keruumenetelmänä päädyin siksi, koska siinä voi helposti tehdä tarkentavia kysymyksiä kokonaisuuden hahmottamiseksi. Haastattelu on joustava menetelmä ja näin ollen se sopii moniin erilaisiin tutkimuksiin. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa, mikä antaa mahdollisuuksia tiedonhankinnan suuntaamiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 34.)

Lähetin haastattelun teemat haastateltaville etukäteen, jotta heillä olisi aikaa miettiä vastauksiaan jo etukäteen. Vaikka olenkin kirjoittanut teemat liitteenä olevaan haastattelupohjaan tarkkaan kysymysmuotoon ja järjestykseen, niin haastattelutilanteessa esitin teemat haastattelutilanteen kannalta luontevassa järjestyksessä ja muodossa, en välttämättä juuri niin, kuin ne haastattelupohjassa ovat. Halusin kuitenkin kirjoittaa kysymykset ylös tarkasti sekä itselleni, että myös haastateltaville. Näin heillä oli käsitys siitä, millaisten teemojen ympärillä liikutaan. Ja minä muistin varmasti ottaa esille kaikki teemat.

Jätin haastattelutilanteessa tilaa myös haastateltavan itsensä esiin nostamille asioille. Haastattelujen aikana nousikin esiin tärkeitä aiheita, jotka lisättiin haastattelujen teemoiksi. Tällainen aihe oli esimerkiksi kysymys siitä, miten perhetyötä voisi tulevaisuudessa kehittää. Tämä teema nousi esille ensimmäistä haastattelua tehdessä ja sen jälkeen puhuin siitä muidenkin haastateltavien kanssa. Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Tähän kysyin luvan haastateltavalta. Koin haastattelut mukaviksi ja niitä oli mielenkiintoista tehdä. Haastattelujen tekemistä helpotti se, että tunnen seurakuntatyön kentän, mutta en diakoniatyötä. Olin seurakunnan työntekijänä sopivan lähellä aihetta, mutta nuorisotyönohjaajana riittävän ulkopuolinen tutkimaan diakoniatyötä.

Haastatteluaineiston luotettavuutta pohdittaessa katse kiinnittyy sen laatuun. Haastatteluaineisto ei ole luotettavaa, jos tallenteiden laatu on huonoa tai jos litterointi noudattaa eri sääntöjä haastattelujen alussa ja lopussa tai jos luokittelu on sattumanvaraista (Hirsjärvi & Hurme 2004, 185.) Luotettavuus vähenee myös silloin, jos haastattelijan esittämät kysymykset ovat liian kapealle alueelle suuntautuneita. Liian suppeat teemat saattavat vaikeuttaa haastateltavan omien näkökulmien esille nousemista (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 217). Haastatteluaineiston luotettavuuden laatua parantaa se, että se litteroidaan mahdollisimman pian haastattelun tekemisen jälkeen (Hirsjärvi & Hurme 2004, 185). Teemahaastattelut toimivat erinomaisesti aineiston keruumenetelmänä. Aineistoni antoi vastauksia tutkimuskysymyksiin. Perhetyön erityiskoulutusten vaikutuksiin olisi voinut tehdä useamman kysymyksen, jotta siihen olisi tullut monipuolisemmin vastauksia. Nyt haastattelussa kaksi teemaa käsitteli koulutuksen vaiku-

tuksia. Haastattelutilanteessa oli riittävästi tilaa haastateltavan ajatuksille ja diakonisen perhetyön näkyväksi tekemiselle. Haastatteluissa ilmapiiri oli luonteva ja rento. Haastateltavat osasivat kertoa monipuolisesti omasta työstään.

Neljä diakoniatyöntekijää, jotka ovat käyneet perhetyön erityiskoulutuksen, osasivat pohtia koulutuksen vaikutuksia omaan työhön. Kahdeksan haastattelua antoi opinnäytetyöhön riittävän aineiston. Aineisto ei myöskään paisunut liian suureksi, vaan oli hyvin hallittavissa. Haastattelujen tekemisessä ei ollut eroa, vaikka osa tehtiin puhelimitse ja osa kasvokkain. Minulle välittyi luottamuksen ilmapiiri haastatteluja tehdessä. Haastattelujen tekeminen oli mukavaa. Työntekijät suhtautuivat haastatteluun avoimesti ja erittäin positiivisesti. Kerroin vielä haastattelujen lopuksi, että haastateltavat voivat ottaa minuun yhteyttä, jos heille tulee mieleen jotakin lisättävää. Sanoin myös, että voin itsekin ottaa yhteyttä, jos kysyttävää ja tarkennettavaa tulee. Otinkin muutamiin haastateltaviin yhteyttä tarkennuksia tehdäkseeni.

Kun tutkimusaineisto on kerätty, se muutetaan sellaiseen muotoon, jossa sitä voidaan analysoida. Haastattelujen yhteydessä tämä tarkoittaa nauhoitusten muuttamista tekstimuotoon, jota kutsutaan litteroinniksi. Haastateltavien puhetta ei saa litteroinnissa muokata, eli litteroinnin tulee vastata sitä, mitä haastateltavat ovat sanoneet. (Vilka 2005, 115–116.) Aineiston litteroinnin tarkkuudesta ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita. Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta. Tarkimpaan ja yksityiskohtaisimpaan litterointiin ryhtyvät keskusteluanalyysiä käyttävät. Tällöin aineisto puretaan pikkutarkasti keskusteluosapuolten tauot, huokaukset ja äänenpainot huomioiden. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 140.) Näin tarkkaan litterointiin ei ollut omassa opinnäytetyössäni tarpeen mennä, koska tutkimukseni tarkastelu kiinnittyy diakonisen perhetyön sisältöön eikä niinkään siihen, miten työntekijät omasta työstään puhuvat. Oman aineistoni litteroin sanatarkasti. Tässä työssä käytetyt lainaukset muokkasin niin, että jätin kirjoittamatta turhat täytesanat sekä haastateltavan tunnistamista helpottavat murreilmaisut. Tämän halusin tehdä sen vuoksi, ettei vastaajan henkilöllisyys paljastuisi. On tärkeää, ettei vastaajan henkilöllisyys ilmene lainauksista vaikka aineistoni ei sisälläkään arkaluontoisia tietoja. Litteroitua aineistoa kertyi 1,5 rivivä-

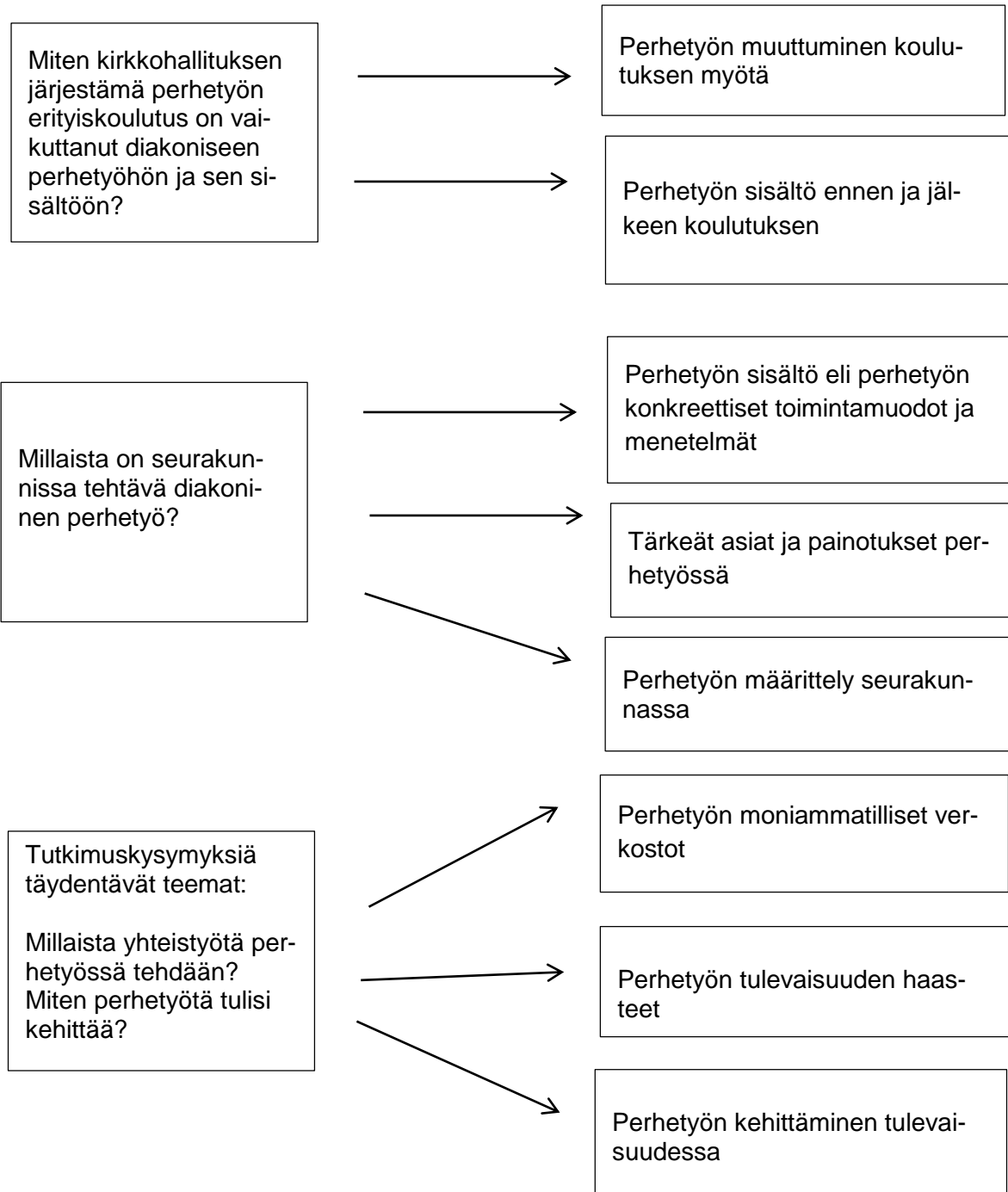
lillä kirjoitettuna 77 sivua. Ensimmäisen haastattelun litteroinnin tein kahteen kertaan. Tämä johtui siitä, että en ensimmäisellä kerralla osannut litteroida tekstiä riittävän tarkasti. Tämän jälkeen litteroin kaikki haastattelut samalla tavalla sanatarkasti. Litteroinnin tarkkuus oli omassa opinnäytetyössäni riittävä.

Tein haastattelut yhden kuukauden aikana ja aloitin litteroinnin vasta, kun kaikki haastattelut oli tehty. Minulle oli selkeämpää ensin kerätä koko aineisto ja sen jälkeen vasta aloittaa litterointi. Nauhoitin haastattelut puhelimestani ja siinä kuuluvuus oli hyvä. Siltä osin litterointi sujui helposti. Yhden haastattelun kohdalla äänite oli hiljainen ja sen haastattelun litterointi oli hidasta ja haasteellista. En kuitenkaan antanut periksi, vaan halusin litteroida kaikki nauhoitteet tarkasti. Litteroinnin osalta aineistoni on luotettava.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset sekä ne haastattelun teemat, joilla vastaukset saatiin selviävät kuvioista 8. Haastattelussa käsiteltiin myös kolmea teemaa, joilla ei suoranaisesti vastattu tutkimuskysymyksiin, mutta jotka liittyvät oleellisesti seurakunnissa tehtävään diakoniseen perhetyöhön. Tällaisia teemoja olivat: moniammatillisuus perhetyössä, perhetyön tulevaisuuden haasteet sekä perhetyön kehittäminen tulevaisuudessa. Yhteistyöverkoston esiin nostaminen on tärkeää perhetyössä, sillä moniammatillisuus on yksi perhetyön kulmakivistä. Kirkko elää tällä hetkellä murroksessa rakennemuutosten ja tiukkenevan taloustilanteen kanssa. Koin tärkeäksi nostaa esiin sen, millaisia haasteita työntekijät näkevät tulevaisuudessa. Tähän teemaan liittyy myös kysymys siitä, miten perhetyötä voisi tulevaisuudessa kehittää.

Tutkimuskysymykset

Teemat, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen

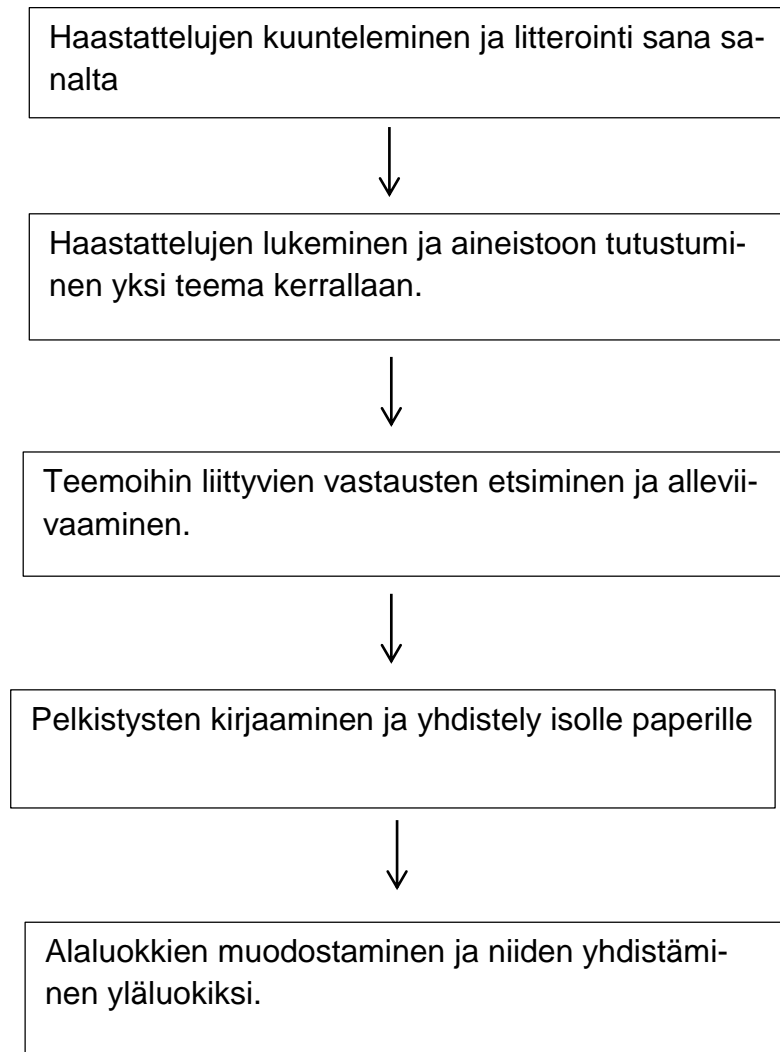

KUVIO 8. Tutkimuskysymykset ja niihin vastaavat teemat

5.4 Aineiston analysointi

Analysoin opinnäytetyöni teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aineiston ehdoilla, mutta joka liitetään teoreettisiin käsitteisiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117). Aineiston analyysiä ei nähdä laadullisessa tutkimuksessa tutkimusprosessin viimeisenä vaiheena, vaan aineiston analysointi alkaa jo aineiston keruun yhteydessä. Analysointi aloitetaan usein koko aineiston lukemisella. Tällöin aineistosta saadaan yleiskuva. Aineistoon tutustuminen ja luokittelun kehittäminen tapahtuvat syklisesti. Laadullisessa sisällön analyysissä luokittelukategoriat kehittyvät ja muuttuvat prosessin edetessä. Myös lisääaineiston keruu voi muokata luokittelua. Luokittelukategoriat ovatkin joustavia välineitä aineiston hahmottamiseen. Aineiston analyysiprosessi on luonteeltaan systemaattista, muttei ei noudata etukäteen määriteltäviä luokituksia. Uusia analyysiluokkia voi syntyä analyysin edetessä. (Academia edu i.a.) Aineistoa ei siis pakoteta ennalta määrättyyn muottiin, vaan luokittelun tulee aina nousta aineistosta (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 219).

Opinnäytetyöni analysointi eteni kuvion 9 mukaisesti. Opinnäytetyötä analysoitaessa luin aineiston aluksi kokonaisuudessaan läpi. Tämän jälkeen luin aineiston läpi yksi teema kerrallaan ja etsin kyseiseen teemaan liittyviä vastauksia. Jokaisella teemalla oli oma värinsä ja alleviivasin aineistosta teeman värillä ne kohdat, joissa asiasta puhuttiin. Seuraavaksi kirjoitin paperille suorasta lainauksesta pelkistykseen. Näin kävin läpi koko aineiston yksi teema kerrallaan. Tämän jälkeen tein jokaiselle teemalle oman ison paperin, johon kiinnitin pelkistykset allekkain ja jo hieman ryhmitellen. Pelkistykseen viereen kirjoitin alaluokan. Alaluokista hahmottelin yläluokat. Esimerkki aineiston analysoinnista on liitteenä (liite 5).

KUVIO 9. Esimerkki aineistolähtöisen sisällön analyysin etenemisestä Tuomi & Sarajärveä 2009 mukailleen.

Aineiston analyysin luotettavuutta arvioitaessa tulee tutkijan kirjata ja perustella mahdollisimman tarkasti omat luokitteluperusteensa (Paunonen & Vehviläinen – Julkunen 1997, 219). Analyysin tulee olla riittävän kattava. Analyysin kattavuudella tarkoitetaan, että tulkintoja ei perusteta satunnaisiin poimintoihin aineistosta. Analyysin arvioitavuudella tarkoitetaan sitä, että lukija pystyy seuraamaan tutkijan päättelyä. (Eskola & Suoranta 2008, 216.) Tutkijan tulee esittää analyysin tueksi riittävä määrä alkuperäishavaintoja esimerkiksi suoria lainauksia (Pauno-

nen & Vehviläinen – Julkunen 1997, 219). Toistettavuudella puolestaan tarkoitetaan sitä, että analyysissä käytetyt luokittelu- ja tulkintasäännöt esitellään niin yksityiskohtaisesti kuin mahdollista (Eskola & Suoranta 2008, 216).

Tehdessäni haastatteluja ja litterointia sekä aineiston analysointia opin samalla tuntemaan aineistoni suhteellisen hyvin. Aineistosta alkoi luontevasti nousta vastauksia haastattelujen teemoihin sekä tutkimuskysymyksiin. Aineistoni oli suhteellisen pieni ja sain pidettyä aineiston hallinnassa analysoinnin ajan. Suorilla lainauksilla pyrin lisäämään analysoinnin luotettavuutta, sekä tuomaan tekstiin ihmisläheisyyttä.

Kokemattomuuteni tutkimuksen tekijänä aiheutti sen, että tein analysointia useaan kertaan. Olisin ehkä päässyt hieman helpommalla, jos olisin tehnyt analysoinnin heti tietokoneella, josta olisi helppo seurata alkuperäisilmauksia, pelkistykksiä ja luokittelua. Minä liimasin pelkistykset isoille papereille ja tein luokittelun siihen. Tästä johtuen alkuperäisilmaus ja pelkistykset olivat fyysisesti eri paikoissa. Aineistoni oli onneksi suhteellisen pieni, joten sain analysoinnin kuitenkin tehtyä, vaikka se olikin hidasta. Ison paperin kanssa laajojen kokonaisuuksien hahmottaminen oli helpompaa, kuin tiekoneen ruudulla edes takaisin rullaaminen ja sivujen selaaminen. Koko analysointiprosessin ajan pyrin siihen, että ”annan aineiston puhua”. Jokaisen ala- ja yläluokan kohdalla pohdin, nouseeko tämä varmasti aineistosta.

6 PERHETYÖN ERITYISKOULUTUKSEN VAIKUTUKSET JA DIAKONISEN PERHETYÖN SISÄLTÖ

6.1 Koulutuksen vaikutukset työntekijöiden kokemana

Kirkkohallituksen järjestämän perhetyön erityiskoulutuksen ovat käyneet Harjavallan, Lohjan, Mäntsälän sekä Seinäjoen seurakuntien diakoniatyöntekijät.

TAULUKKO 1. Tiedot diakoniatyöntekijöiden perhetyön erityiskoulutuksen käymisvuosista, sekä koulutuksen kestosta.

Vastaaja	koulutuksen käymisvuosi	
Harjavallan seurakunnan diakoni	vuosina 2008–2009	Ei ole käynyt kolmatta lisävuotta
Lohjan seurakunnan diakoni	vuosina 2008–2009	kävi kolmannen lisävuoden
Mäntsälän seurakunnan diakoni	vuosina 2008–2009	ei ole käynyt kolmatta lisävuotta
Seinäjoen seurakunnan	vuosina 2006–2007	ei ole käynyt kolmatta lisävuotta

Kaikki neljä vastaajaa olivat sitä mieltä, että koulutuksesta on ollut hyötyä omassa työssä. Koulutus koettiin merkitykselliseksi oman työn kannalta ja sen toiminnallisuus nähtiin positiivisena asiana. Koulutuksen myötä ei varsinaisesti tullut uutta toimintaa, mutta vastaajat kokivat, että koulutuksesta sai mm. lisää työkaluja perheiden tukemiseen ja auttamiseen arjessa. Aineistosta nousi esiin kolme asiaa, joita vastaajat olivat erityisesti pitäneet merkittävinä oman työnsä kannalta.

Ensimmäinen asia oli perhetyön sisältöjen ja tavoitteiden selkiytyminen. Koulutuksen aikana diakoniatyöntekijöille hahmottui se, millaista perhetyötä he työssään haluavat tehdä ja millaisia asioita he työssään haluavat painottaa. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi perheiden tukeminen ja voimia antava perhetyö, sekä

ennaltaehkäisyyn panostaminen. Diakonisen perhetyön sisällöissä näkyikin se, että toiminnan kautta perheiden voimavarojen toivottiin lisääntyvän. Vastaajat kokivat myös, että työn selkiytyminen vaikutti omaan työssä jaksamiseen. Koulutuksen myötä he olivat löytäneet sellaisen tavan tehdä perhetyötä, johon resurssit riittävät ja joka lisää omaa työmotivaatiota sekä työssä jaksamista.

Koulutuksen myötä saimme työntekijöinä raamit sellaiselle perhetyölle, johon resurssimme riittää ja jollaista haluamme tehdä. Näämme myös, että juuri tämä ennaltaehkäisevä ja voimaannuttava puoli puuttuu muiden tahojen tarjonnasta. V8.

Toisena asiana esiin nousi se, että koulutuksen myötä myös oman työn sisällöt saivat uutta ryhtiä ja työ on suunnitelmallisempaa. Suunnitelmallisuuden myötä työ on kevyempää, eikä jää rasittamaan työntekijää liikaa. Vastaajat kokivat myös, että tiedollinen puoli lisääntyi koulutuksen myötä. Koulutuksesta saatu runsas materiaali esimerkiksi hartauksien pitämiseen, sekä keskustelujen pohjaksi koettiin hyväksi. Materiaalien avulla erilaisten vertaistukiryhmien keskusteluhetket saivat uutta sisältöä.

Kyllä niihin keskustelujen sisältöihin (erilaisissa ryhmissä) on tullut huomattavasti enemmän syvyyttä ja ryhtiä mun mielestä verrattuna siihen edelliseen. Ton koulutuksen myötä enemmän sitten oikein tavoitteellista, että se johtaisi mahdollisimman pitkästi näiden aikuisten jaksamiseen ja lasten hyvinvointiin tähtäävää teemaa ja olen käyttänyt esimerkiksi vanhemmuuden palikoita ja mitä sieltä koulutuksesta sain kaikkea materiaalia ja semmoisia aiheita ja menetelmiä toiminnallisiakin menetelmiä sitten enemmän sen jälkeen. V2.

Kolmantena asiana esiin nousi Parisuhteen palikat–menetelmä. Parisuhteen palikka-koulutus oli mahdollista käydä osana perhetyön erityiskoulutusta ns. vapaa- valintaisena koulutuksena. Kaikki neljä vastaajaa ovat käyttäneet palikoita omassa työssään ja ne oli koettu toimiviksi.

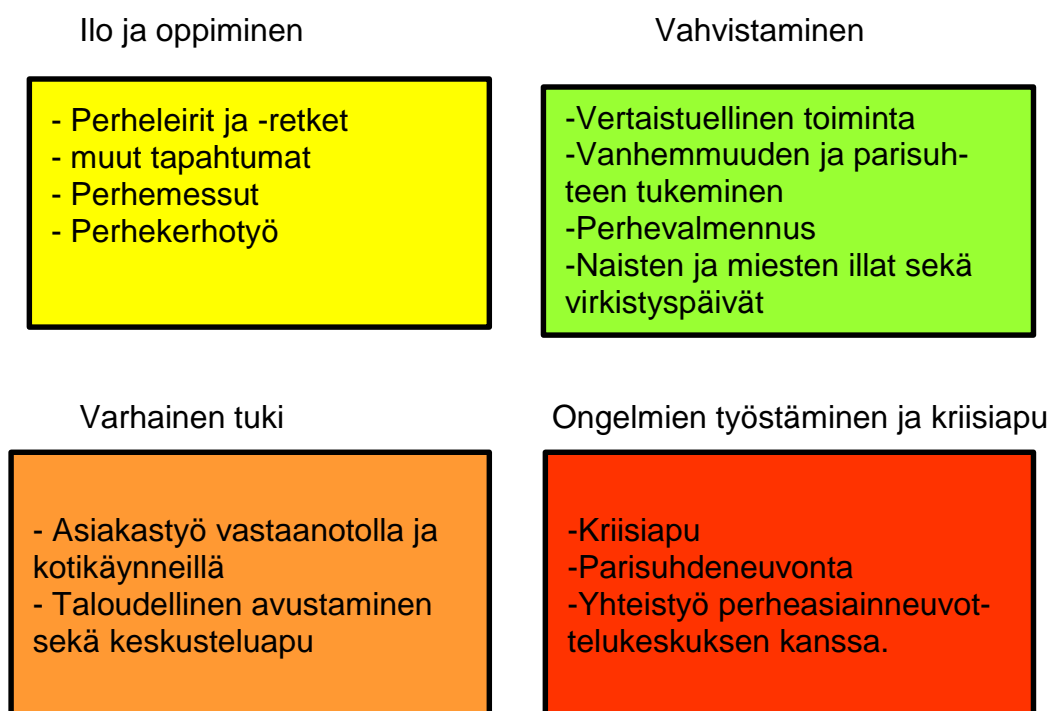
Parisuhteen palikat on ollut tärkeä. Sen kautta olen vahvistunut perhe- ja parisuhdetyön ammattilaisena, sen johdosta parisuhdetyö on korostunut. V1.

Parisuhteen palikoita sovelletaan monipuolisesti erilaisissa vertaistukiryhmissä ja parisuhdeilloissa. Ne ovat usein pohjana erilaisten keskustelujen alustuksissa.

6.2 Diakonisen perhetyön sisältö seurakunnissa

Perhetyön sisältöä analysoidessani huomasin, että perhetyön sisällöt voi avata aikaisemmin tässä työssä kuvaamani neljän erilaisen perhetyön näkökulman avulla. Seurakuntien tekemässä diakonisessa perhetyössä ovat läsnä kaikki neljä näkökulmaa. Ne eivät kuitenkaan ole kaiken kattavia, vaan seurakunnissa tehtävä perhetyö on paljon laajempaa ja moniulotteisempaa. Joskus yhdessä kohtaamisessa voi olla kaikkia neljää näkökulmaa läsnä. Nämä näkökulmat kuitenkin helpottavat perhetyön kokonaiskentän hahmottamista. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009:10, 26.)

Alla olevassa kuviossa olen sijoittanut aineistosta nousseet perhetyön sisällöt neljään erilaiseen perhetyön näkökulmaan.

KUVIO 10. Diakonisen perhetyön sisältö opinnäytetyöhön osallistuvissa seurakunnissa.

Ensimmäinen näkökulma ilo ja oppiminen kuvaa sellaista kirkon perhetyön toimintaa, jossa keskustellaan, musisoidaan, hiljennytään, retkeillään, osallistutaan perhemessuun, kerhoihin, ryhmiin tai vanhempaintilaisuuksiin (Suomen ev.lut.

kirjon julkaisuja 2009:10, 24). Tässä sisältönä on seurakuntien järjestämän leiri- ja retkitoiminnan, erilaiset tapahtumat, perhekerhot sekä perhemessut ja muun jumalanpalveluselämän.

Aineistosta nousi esiin perheille tarkoitettu monipuolinen leiri- ja retkitoiminta. Seurakunnissa järjestetään monipuolisesti leirejä erilaisille perheille, kuten yksinhuoltajien perheille, isille ja lapsille, isovanhemmille ja lapsille. On mm. pyhäkoululeiri, liikunnallinen perheleiri, hyvän mielen perheleiri, voimavaroiksi elämään - perheleiri sekä perheiden talvilleiri. Osa leireistä on tarkoitettu kaikille seurakunnan jäsenille ja osa leireistä on vain diakoniatyön tai sosiaalitoimen asiakasperheille. Tällöin leiriläiset valitaan yhdessä sosiaalitoimen kanssa. Leirien lisäksi järjestetään runsaasti retkitoimintaa. Myös retkiä järjestetään kohdennetusti tietyille ryhmille kuten diakoniatyön asiakasperheille. Osa retkistä on avoimia kaikille lapsiperheille. Retkiä järjestetään mm. huvipuistoihin ja kylpylöihin tilanteen ja resurssien mukaan. Retkien suunnittelussa ja kustannuksien kattamisessa tehdään yhteistyötä sosiaalitoimen sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Esimerkiksi Haukiputaan seurakunnassa järjestettävä perheretki on tarkoitettu työnhakijoiden perheille. Retki toteutetaan yhdessä Työnhakijat ry:n kanssa. Retki on joko päiväretki tai yön yli kestävä retki.

Tapahtumia järjestetään seurakunnissa monipuolisesti. Osa tapahtumista on tarkoitettu perheille, kuten Lohjan seurakunnassa järjestettävä Perhepäivä Saarikossa tai Routiopäivä Roution alueen asukkaille. Näissä päivissä tarkoituksena on mukava yhdessäolo ja toisten kohtaaminen. Petäjävedellä on toteutettu Kid's Friday - nimistä tapahtumaa. Ideana on tarjota laadukasta ja mielekästä toimintaa alakouluikäisille seurakunnan yhteydessä. Iltojen aikana on erilaisia ohjelmarsateja kuten kasvomaalausta, askartelua, erilaisia kisoja, lautapeliä pelaamista yms. Jokaisella kerralla on myös hartaushetki. Osa seurakunnissa järjestettävistä tapahtumista on tarkoitettu tietyille ryhmille, kuten Rauman seurakunnassa keran kuussa järjestettävä perhepäivä. Tämä perhepäivä on tarkoitettu diakoniatyön asiakasperheille. Perhepäivässä on yhteistä ohjelmaa koko perheelle, sekä tämän lisäksi on vanhemmille oma keskusteluhetki ja lapsille keskusteluhetken aikana omaa ohjelmaa.

Hengellisyys ja jumalanpalveluselämä ovat osa myös diakonista perhetyötä. Eri-laisia perhemessuja järjestettiin useimmissa seurakunnissa. Petäjavedellä perhemessujen ympärille on rakennettu perhesunnuntai -niminen tapahtuma. Messun jälkeen on ruokailu ja sen jälkeen teemallinen ohjelmajakso, jossa on yhdessä tekemistä tai toimintapisteitä. Lohjalla järjestetään mm. kastettujen messu. Kastettujen messuun kutsutaan vuoden aikana seurakunnan jäseniksi kastetut lapset. Messu on suunnattu perheille ja sen jälkeen on ollut seurakuntakodilla ruoka ja ohjelmaa. Muissakin seurakunnissa diakoniatyöntekijät ovat mukana seurakunnan järjestämässä perhemessuissa tarpeen ja tilanteen mukaan. Myös perhekerhotyö mainittiin osana diakonista perhetyötä. Perhekerhot ovat lasten ja heidän läheisten kohtauspaikka. Perhekerhoissa diakoniatyöntekijät ovat läsnä keskustelemassa äitien kanssa.

Toinen näkökulma, vahvistaminen, kuvaa sellaista perhetyön toimintaa, jolla tuetaan perheitä erilaisissa haastavissa elämänvaiheissa. Tietoisuus ikään tai parisuhteeseen liittyvistä haasteista, sekä elämänkaaren vaiheista, antaa seurakunnalle mahdollisuuden ennakoida omassa toiminnassaan perheiden riskialttiita muutoskohtia. Vahvistamista voidaan tarvita esimerkiksi ensimmäisen lapsen syntymän yhteydessä, murrosikäisen kasvattamisessa ja tukemisessa sekä tyhjän pesän vaiheessa. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009:10, 25.) Tämän näkökulman alle sijoittuu vertaistuellinen toiminta, vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen, perhevalmennus, naisten ja miesten illat sekä erilaiset virkistyspäivät.

Aineistosta nousi esiin monipuolinen vertaistuellinen toiminta. Vertaistukiryhmissä säännöllisesti kohtaavat mm. arjen äidit, yksinhuoltajat, pienten lasten vanhemmat, pienten lasten isät sekä eronneet. Vertaistukiryhmissä keskustellaan ja vaihdetaan kuulumisia. Keskustelujen aiheet nousevat arjen keskeltä ja ryhmäläisten toiveista. Joihinkin ryhmiin voi tulla lasten kanssa ja silloin on lapsille järjestetty omaa ohjelmaa aikuisten keskustelun ajaksi, kuten esimerkiksi Seinäjoella kokoontuvassa yksinhuoltajille tarkoitettussa Olohuoneessa tai Lohjan seurakunnassa kokoontuvassa Veturissa, joka on tarkoitettu pienten lasten vanhemmille.

Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen toteutuu erilaisten teemallisten keskusteluiltojen ja leiripäivien muodossa. Parisuhteen palikat ja niiden soveltaminen koettiin hyväksi pohjaksi erilaisten parisuhdeiltojen ja leiripäivien keskusteluissa. Esimerkiksi Harjavallassa järjestettiin keväällä 2013 ”Ilta vanhemmuudelle” – keskusteluiltoja. Keskusteluiltojen teemat valikoituivat vanhempien tarpeiden ja toiveiden mukaan. Näiden keskusteluiltojen pohjana käytettiin parisuhteen palikoita. Seurakunnissa järjestetään myös naisten ja miesten saunailtoja, sekä erilaisia naisten ja äitien virkistyspäiviä. Myös niiden tavoitteena on vertaistuen tarjoaminen, kohtaaminen sekä virkistyminen. Perheneuvoloiden kanssa järjestetään yhdessä perhevalmennuksia. Mäntsälässä ja Espoossa diakoniatyöntekijät ovat mukana Parista perheeksi -perhevalmennuksessa, joka on tarkoitettu ensimmäistä lastaan odottaville. Haukiputaalla seurakunta on mukana perhevalmennuksissa pitämässä vanhemmuus ja parisuhde iltaa yhdessä terveydenhoitajan kanssa.

Kolmas näkökulma kuvaa perheen varhaisen tuen tarpeen huomaamista ja siihen reagoimista. Varhaisella asioihin puuttumisella ja ammattiavun piiriin ohjauksella estetään tilanteen paheneminen, sekä autetaan ja tuetaan perheitä. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009:10, 24.) Tähän sijoittuu diakoniatyön vastaanotolla, sekä kotikäynneillä tapahtuvaa asiakastyö. Asiakastyöhön sisältyy taloudellinen avustaminen sekä keskusteluapu. Jokainen haastattelemani diakoniatyöntekijä mainitsi asiakastyön tärkeäksi ja isoksi osaksi omaa diakoniatyötä. Asiakkaita tavataan ensisijaisesti diakoniatyön vastaanotoilla, mutta tarvittaessa myös kotikäynneillä. Asiakkaita autetaan niin taloudellisesti, kuin keskustelemalla, kuuntelemalla ja murheita läpikäymällä.

Neljäs näkökulma, ongelmien työstäminen ja kriisiapu, kuvaa niitä tilanteita, joissa koko perhe tai sen yksittäinen jäsen tarvitsee apua. Ongelmatilanne on saattanut syntyä pitkällä aikavälillä tai kysymyksessä voi olla äkillinen kriisi. Kirkon perheneuvonta auttaa kriisissä olevia pariskuntia, perheitä tai sen yksittäisiä jäseniä. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2009:10, 25.) Tämän näkökulman sisään sijoitin kriisiavun, parisuhdeneuvonnan sekä yhteistyön perheasiainneuvottelukeskuksen kanssa.

Diakoniatyön vastaanotoilla ja erilaisissa kohtaamisissa tuetaan perheitä erilaisissa elämän kriisitilanteissa. Tällaisia kriisitilanteita voivat olla mm. erot, sairaudet, ihmissuhdekriisit, pikkulapsivaihe, väkivaltatilanteet, moniongelmaisuus tai työttömyys. Tällaisia tilanteita kohtaavat kaikki haastatteleman diakoniatyöntekijät. Solmuja parisuhteessa -perheneuvontaa järjestetään Espoossa ja Mäntsälässä. Solmuja parisuhteessa -perheneuvontaa järjestetään säännöllisesti ympäri vuoden. Isoimmissa seurakunnissa tehdään yhteistyötä myös perheasiainneuvottelukeskuksen kanssa. Lohjan seurakunnassa perheasiainneuvottelukeskuksesta ohjataan asiakkaita diakoniatyön piiriin. Diakoniatyöntekijä on käynyt tukea antavia keskusteluja lähinnä äitien, mutta myös isien kanssa.

Selvittääkseni perhetyön erityiskoulutusten vaikuttavuutta, sijoitin erikseen sekä koulutuksen käyneiden, että koulutusta käymättömien diakoniatyöntekijöiden perhetyön sisällöt. Sijoittelun myötä ei löytynyt merkittäviä eroja perhetyön sisällöiden jakaantumisesta eri näkökulmiin. Diakoninen perhetyö sijoittui melko samalla tavalla näiden kahden eri ryhmän välillä. Kuvioon 10 olen sijoittanut näiden kahden eri ryhmän diakonisen perhetyön sisällöt. Ensimmäiseksi on koulutuksen käyneiden työntekijöiden perhetyön sisältö ja sen jälkeen niiden työntekijöiden perhetyön sisältö, jotka eivät ole koulutusta käyneet. Pienenä erona voidaan mainita, että perhetyön erityiskoulutuksen käyneiden perhetyö näyttäisi painottuvan hieman toista ryhmää enemmän vahvistavaan perhetyöhön. Vahvistavan perhetyön tavoitteena on perheiden tukeminen erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa. Myös vertaistukiryhmiä kokoontui koulutuksen käyneiden ryhmässä hieman toista ryhmää enemmän. Perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia arvioiessa työntekijät mainitsivat, että koulutuksen kautta heille selvisi se, millaisiin asioihin he perhetyössä haluavat panostaa. Ennaltaehkäisy tuli vahvasti esiin yhtenä painopisteenä. Niiden diakoniatyöntekijöiden perhetyö sijoittuu hieman tasaisemmin kaikkiin neljään näkökulmaan, jotka eivät ole erityiskoulutusta käyneet. Perhetyö on kuitenkin monipuolista ja laajaa molemmissa ryhmissä. Koulutuksen vaikuttavuutta arvioitaessa voidaan mainita yksi selkeä toiminnassa näkyvä muutos. Lohjan seurakunnassa alkoi perhetyön erityiskoulutuksen myötä moniammatillinen työryhmä. Diakoniatyöntekijän mukaan rohkeus verkostoitumiseen tuli koulutuksen myötä.

Ilo ja Oppiminen

Koulutuksen käyneet

- Perheleirit
- Perheretket
- Erilaiset perhepäivät
- Kastettujen messu ja muut perhejumalanpalvelukset

Ei koulutusta

- perheleirit
- perhe retket
- Kid's Friday- illat
- Puuhapäivä asiakasperheille
- Perhesunnuntait ja muut perhejumalanpalvelukset
- Osallistuminen perhekerhoihin

Vahvistaminen

Koulutuksen käyneet

- Veturi-toiminta
- Yksinhuoltajien olohuone
- Isä-illat
- Äiti-ryhmä
- Erilaiset naisten päivät ja -illat
- parisuhteen vahvistamiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen liittyvät illat

Ei koulutusta

- Arjen äidit-ryhmä
- Isät ja lapset-ryhmä
- Parisuhdeillat, kasvattajaillat, parisuhdekurssit
- Keskusteluapu perheen, parisuhteen ja vanhemmuuden kysymyksissä
- Naisten ja miesten illat
- Perhevalmennus

Varhainen tuki

Koulutuksen käyneet

- Kohtaaminen vastaanotolla ja kotikäynneillä
- Taloudellinen auttaminen ja muu apu kuten erilaiset keskustelut

Ei koulutusta

- Kohtaaminen vastaanotolla ja kotikäynneillä
- Taloudellinen auttaminen ja muu apu kuten erilaiset keskustelut

Ongelmien työstäminen ja kriisiapu

Koulutuksen käyneet

- Tukeminen erilaisissa kriiseissä
- Solmuja parisuhteessa -neuvonta
- Yhteistyö perheasiantuntijakeskuksen kanssa.

Ei koulutusta

- Tukeminen erilaisissa elämän kriiseissä
- Yhteistyö perheasiantuntijakeskuksen kanssa.

KUVIO 11. Perhetyön sisältöjen erot perhetyön koulutuksen käyneiden ja niiden välillä, jotka eivät ole perhetyön erityiskoulutusta käyneet.

6.3 Tärkeät asiat ja painotukset perhetyössä

Perhetyön erityiskoulutus ei ole vaikuttanut siihen, mitä työntekijät pitävät perhetyössä tärkeänä. Molemmista ryhmistä nousi esiin samoja teemoja. Tärkeinä asioina perhetyössä esiin nousivat perheiden voimavarojen lisääminen, vertaistuen tarjoaminen, perhelähtöisyys, parisuhdetyö sekä työn hengellisyys. Vastaajat pitivät perhetyössä tärkeänä sitä, että perheet saisivat erilaisten kohtaamisten kautta voimavaroja arkeen sekä uskoa ja toivoa huomiseen. Diakoninen perhetyö nähtiin perheiden rinnalla kulkijana ja tukijana.

Kun me ainakin osittain järjestetään sellaista toimintaa, että isällä tai äidillä perhetilanteesta riippuen olis mahdollista huokaista hetken, että me pidetään huolta lapsista ja oikeastaan tämmönen saattamisajatus, että seurakunta on perheiden ja kotien mukana oikeastaan koko ikähaarukan elämässä alusta loppuun. V3.

Tärkeänä asiana pidettiin myös vertaistuen mahdollistamista. Haastateltavat pitivät tärkeänä sitä, että seurakunnat tarjoaisivat sellaista toimintaa, jonka kautta ja jonka avulla perheet voivat kohdata muita samassa elämäntilanteessa eläviä. Vertaistukitoiminnan kautta he voivat huomata, etteivät ole ongelmiansa kanssa yksin. Tämän vertaistuen kautta voidaan tukea ja edistää perheiden arjessa jaksamista.

Jos seurakunnan perhetyötä ajatellaan, niin vertaiskohtaamisen mahdollistaminen, että se on kuitenkin semmoinen asia, joka tukee niin paljon sitä arjessa jaksamista ja arjessa jakamista, että mulle on tullut semmoinen olo, että välttämättä se ei ole kaikille selvää, että pystyy ja lähtee jakamaan niitä omia asioita ja sitten kun on tällainen luontainen tilanne, että lähdetään puhumaan yhdessä niin se erilailla rohkaisee niitä ihmisiä puhumaan ja keskustelemaan ja sitten ne huomaakin, että ei tämä nyt niin kauheaa oookkaan ja onhan tätä muillakin. Että kyllä mä näen seurakunnan näkökulmasta, että eihän tämä mitään terapointia ole, mutta kyllä tämä vertaistuen tarjoaminen on se tosi iso juttu. V5.

Myös perhenäkökulman korostamista ja ylläpitämistä omassa työssä ja työtöteessä pidettiin tärkeänä. Tärkeäksi koettiin myös perhelähtöisyys eli se, että perhe itse tietää omista asioistaan parhaiten.

Kaikkein tärkeintä on tietysti, että se perhe on siellä fokuksessa jotenkin. Sitä työtä pitäis katsoa sieltä käsin, kenen parissa sitä tehdään. V7.

Parisuhteen tukeminen nähtiin myös tärkeänä osana perhetyötä. Parisuhteen tukemisen myötä voidaan auttaa ja tukea koko perhettä. Parisuhdetyötä tehdäänkin monipuolisesti diakonisessa perhetyössä.

Mä jotenkin itse ajattelen, että parisuhteen tukeminen on jollain lailla sellainen kulmakivi, jotta siinä vanhemmuudessakin jaksaa. V4.

Myös kirkon hengellinen sanoma koettiin tärkeäksi. Hengellisyys kulkee auttamistyössä mukana ja rinnalla, mutta hengellisistä asioista puhutaan vasta sitten, kun asiakas itse niin haluaa. Työntekijät kokivat, että kaiken auttamistyön tavoitteena on kuitenkin se, että perheet voisivat löytää paikkansa seurakunnassa.

Hengellisyys ei ollenkaan huonoimpana ja vähäisimpänä asiana siinä. Sitä yritetään aina siinä, kun kirkontyötä tehdään. Se on oikeastaan se, millä sitä toivoa ja sellaista pystytään valamaan. V2.

Diakonisen perhetyön sisällöissä on selvästi nähtävillä se, mitä työntekijät pitävät työssään tärkeänä. Seurakunnissa järjestetään monipuolisesti vertaistukitoimintaa ja toimintaa, jossa vanhemmilla on tilaa hengähtää. Parisuhdetyöhön panostetaan ja erilaisia parisuhde- ja kasvattajailtoja järjestetään runsaasti. Myös hengellisyys on läsnä joka päiväisessä työssä.

6.4 Perhetyön moniammatilliset verkostot

Diakoniatyössä moniammatillisuus on tärkeää. Muiden sosiaalialan toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön avulla asiakkaat voidaan paremmin ohjata heille sopivien palvelujen ääreen (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 8). Seurakunnan työntekijöiden verkostoituminen antaa hyvät mahdollisuudet perheiden kokonaisvaltaisen elämäntilanteen parempaan hahmottamiseen. Yhteistyössä voi löytyä uusia keinoja perheiden tukemiseen ja toimimiseen heidän parhaakseen. Seurakuntien sisällä haetaan yhä enemmän tapoja tehdä yhteistyötä yli työalarajojen, etenkin

diakoniatyön, sekä lapsi- ja perhetyön kesken. (Sirola 2009, 38.) Haastatteluai-
neistosta nousi esiin monipuolinen ja laaja-alainen yhteistyö. Seurakuntien te-
kemä perhetyö näyttäytyy kolmijakoisena: seurakunnan sisällä tehtävä yhteistyö,
sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa tehtävä yhteistyö sekä muut toimijat kol-
mannella sektorilla.

Seurakunnan sisällä tehdään monipuolista yhteistyötä. Vastaajat kokivat, että yh-
teistyö on perhetyössä erityisen tärkeää ja tämä yhteistyö koettiin arvokkaaksi.
Yhteistyötä tehdään lähinnä muiden hengellistä työtä tekevien työalojen ja työn-
tekijöiden kanssa. Tällaisia työntekijöitä ovat papit, kanttorit, nuorisotyönohjaajat,
lapsityönohjaajat, lastenohjaajat sekä lähetysseurakuntat. Yhteistyötaho määräytyy
sen mukaan, millaista toimintaa ollaan järjestämässä. Toki jumalanpalveluksissa,
kuten erilaisissa perhemessuissa, yhteistyötä tehdään myös suntioiden kanssa.
Myös vapaaehtoiset seurakuntalaiset koettiin tärkeäksi yhteistyötahoksi erilais-
ten tapahtumien järjestämisessä. Seurakuntalaiset ovat monipuolisesti mukana
kantamassa vastuuta työntekijöiden kanssa erilaisissa tilaisuuksissa.

Tosi paljon tehdään kaupungin kans yhteistyötä ja sit tietty myös yli
työalarajojen, et just niinku nuorisotyö ja lapsityö on semmosii kenen
kans mä teen yhteistyötä seurakunnan sisällä. Et tosi kiva, et työ-
kentely on moniammatillista. V6.

Myös sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa tehtävä yhteistyö on monipuolista.
Tässä yhteistyössä nousi esiin kaksi tahoja, joiden kanssa tehdään eniten yhteis-
työtä. Nämä tahot ovat sosiaalitoimi ja perheneuvolat. Kaikki vastaajat tekevät
tiivistä yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa. Sosiaalitoimen kautta ohjautuu leireille
ja muihin tapahtumiin asiakkaita ja sosiaalitoimen kanssa yhteistyössä järjeste-
tään erilaisia perheleirejä ja tapahtumia. Tietojen vaihtoa ja konsultaatiota teh-
dään lastensuojelun, sekä toimeentulotukipuolen kanssa. Sosiaalitoimen kanssa
tehdään yhteistyötä myös taloudellisen avustamisen kysymyksissä. Perheneuvo-
loiden kanssa järjestetään yhdessä mm. perhevalmennuksia. Näitä valmennuk-
sia ovat järjestämässä Mäntsälän, Haukiputaan ja Espoon seurakuntien työnte-
kijät.

Sosiaalitoimeen ollaan yhteydessä, et sitten esimerkiksi oli tämmöstä kotirumba rullaamaan tässä jonakin vuonna, niin silloin sosiaalitoimen kautta saatiin todella hyvin niitä perheitä, ketkä sitten tuli tähän, tämmöselle ruokakurssille. V8.

Lastensuojelun kanssa meillä on sellaiset verkostoyhteistyö tapaamiset pari kertaa vuodessa alueellisesti, missä kaikki perheiden parissa työskentelevät tahot tulevat yhteen ja vähän mietitään ja koordinoidaan, mitä tapahtuu ja missä. V7.

Kolmannella sektorilla toimivien organisaatioiden on todettu toimivan palvelujärjestelmässä valtiota ja markkinoita täydentävinä. Kolmannen sektorin avulla voidaan paikata julkisten palveluiden katvealueita. Monet kansalaisjärjestöt tarjoavatkin sosiaali- ja terveysalan palveluja. (Sirola 2009, 34.) Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö näyttäytyi lähinnä tapahtumien järjestämisenä, sekä päällekkäisyyden välttämisenä. Muiden kolmannen sektorin yhteistyötahojen kanssa eniten yhteistyötä tehtiin Marttojen ja Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa. Mannerheimin lastensuojeluliiton vapaaehtoisia on ollut esimerkiksi paisuttamassa lettuja perhemessun yhteydessä.

Diakonisessa perhetyössä tehtävä moniammatillinen yhteistyö nousee tarpeesta verkostoitua ja saada lisää informaatiota muilta toimijoilta. Tämä yhteistyö sijoittuu aikaisemmin tässä työssä esittelemäni moniammatillisuuden portaikon portaille 3. ja 4. Näillä portailla kunnioitetaan ja arvostetaan toisen ammattitaitoa, yhdessä tekeminen on luontevaa ja tieto kulkee työntekijöiden välillä. Näillä portailla tapaamiset ovat säännöllisiä ja niissä on pyrkimys avoimeen dialogiin. Vastauksista nousi esille monipuolinen yhteistyötahojen verkostoituminen. Tällaisia verkostoja ovat mm. seurakunnan sisällä olevat perhetyötä tekevien tiimit. Näissä tiimeissä on edustus jokaiselta työalalta ja niiden tarkoituksena on käydä yhdessä läpi, millaista tarjontaa perheille on seurakunnassa tarjolla.

Säännöllisesti tavataan myös muiden moniammatillisten verkostojen kanssa. Tällaisissa moniammatillisissa verkostoissa ovat mukana erilaiset seurakunnan ulkopuoliset yhteistyökumppanit. Esimerkiksi Petäjävedellä moniammatillista yhteistyöverkostoa kutsutaan Mammuttihankkeeksi. Mammuttihanke on laaja eri järjestöjen ja yhteistyökumppaneiden foorumi, jossa tavoitteena on pysyä tietoisena toisten toiminnasta, sekä suunnitella yhteisiä hankkeita. Tämä hanke on

koettu tärkeäksi kanavaksi koordinoida pienen paikkakunnan toimintoja. Lohjalla kokoontuu perhetyön moniammatillinen työryhmä, jossa on edustus laajasti eri toimijoista: varhaiskasvatuksesta, kaupungin järjestämästä avoimesta päiväkerhosta, perheneuvolasta, perheasiainneuvottelukeskuksesta ja lastensuojelusta. Järjestöistä on ollut edustus mm. Pelastakaa Lapset Ry:stä, MLL:stä, Hopesta. Tämän lisäksi mukana on ollut työntekijä myös seurakunnan muista työmuodoista, kuten lapsi- ja perhetyöstä. Tämän lisäksi työryhmään on pyydetty muita toimijoita kertomaan omasta työstään, esimerkiksi sosiaalipäivystyksestä. Tämä moniammatillinen työryhmä alkoi perhetyön koulutuksen myötä.

6.5 Perhetyön määrittelyn monipuolisuus seurakunnissa

Kirkkohallituksen toiveesta yhdeksi teemaksi valikoitui se, miten perhetyö seurakunnassa määritellään. Tutkin seurakuntien toiminta- ja taloussuunnitelmia vuodelle 2014, toimintakertomuksia vuodelta 2013 sekä strategioita. Yleisimmin diakoninen perhetyö sijoittuu joko diakoniatyön tai lapsi- ja perhetyön alle. Tällöin perhetyö on muun muassa kristillisen kasvun tukemista, diakoniaa, vanhemmuuden ja parisuhteen tukemista sekä matalan kynnyksen vertaistoimintaa. Perhetyön toiminta-ajatuksena on tarjota erilaisille perheille ennaltaehkäisevää, tukevaa ja arkea vahvistavaa toimintaa. Keskeisenä painopistealueena on vanhemmuuden tukeminen. Vain Haukiputaan seurakunnassa on perhetyön toimikunta, jossa on osallistujia eri työaloilta. Toimikuntaan kuuluu työntekijä nuorisotyöstä, diakoniatyöstä sekä lapsityöstä. Toimikunta tekee oman toimintasuunnitelman ja talousarvion, vaikka toimiikin lapsityön alaisuudessa.

Selvitin myös miten perhetyö näkyy seurakuntien strategioissa. Kaikkien seurakuntien strategioissa korostetaan seurakunnan toimimista rohkaisijana ja rinnalla kulkijana ihmisen kaikissa elämänvaiheissa niin arjessa kuin juhlassakin. Strategioissa mainitaan myös kirkon perustehtävän ja Jeesuksen antaman lähetyskäsken toteuttaminen. Seurakunnissa nähdään tärkeänä ihmisten kohtaaminen ja seurakunta haluaa olla lähellä ja osallisena ihmisen arjessa ja juhlassa. Ainoas-

taan Petäjäveden seurakunta on omaan strategiaansa kirjannut, että seurakunnassa suunnataan voimavaroja lasten, nuorten ja perheiden henkiseen ja hengelliseen hyvinvointiin. Mäntsälän seurakunnan strategian avainsana vuosille 2013–2018 on koti. Kotiseurakunta on tukemassa ja rohkaisemassa ihmisiä elämän kaikissa vaiheissa.

Kirkkohallituksen toiveesta selvitin myös sitä, miten diakonista perhetyötä seurakunnissa johdetaan. Kolmen diakoniatyöntekijän esimiehenä toimii johtava diakoniatyöntekijä tai diakoniajohtaja. Tällaisia seurakuntia ovat: Seinäjoen seurakunta, Rauman seurakunta sekä Lohjan seurakunta. Neljällä työntekijällä esimiehenä toimii kirkkoherra. Tällaisia seurakuntia ovat: Espoon tuomiokirkkoseurakunta, Haukipudas, Harjavalta sekä Mäntsälän seurakunta. Kahden vertailuryhmän välillä ei näy eroja perhetyön määrittelyssä tai diakonisen perhetyön johtamisessa.

7 DIAKONISEN PERHETYÖN TULEVAISUUDEN HAASTEET JA KEHITTÄMISIDEAT

Tulevaisuuden haasteina nähtiin kirkon heikkenevä taloudellinen tilanne. Vastajat kokivat, että kirkon niukkeneva taloustilanne estää laadukasta perhetyön toteuttamista. Irtisanomiset ja resurssien väheneminen koettiin yhtenä tulevaisuuden uhkana.

Aina haaste on nykypäivänä, et saako tätä työtä tehdä ja kuinka kauan, kun aina uhkaillaan, et virkoja lopetellaan ja pitää säästää ja näin et, ehkä haasteena pidän sen, et on virka, et saa tehdä tätä ja on rahaa tehdä ja on paikka tehdä, et mun mielestä se on ehkä se suurin haaste, jos ajattelee seurakunnan sisältä. V6.

Haasteena nähtiin myös kirkon puutteellinen tilastointi ja budjetointi perhetyön osalta. Perhetyössä on paljon erilaisia toimintamuotoja, joita ei tilastoida lainkaan, näin ollen perhetyön piirissä on paljon perheitä, joita ei näy lainkaan kirkon tilastoissa. Perhetyöllä ei myöskään ole omaa budjettia vaan se on usein osa lapsi- ja perhetyötä tai diakoniaa.

Sitten senkin sovittaminen on ollut aika erikoinen kuvio millä lailla itse asiassa perhetyön sovittaa toimintasuunnitelmaan ja toimintakertomukseen, kun niillähän ei meidän kirkossa ole paikkaa. Ei myöskään tilastoinnissa ole perhetyön osiota. Perhetyöllä ei talousarviossa ole kustannus paikkaa. Tää on erikoinen tilanne silleen, että jos lähtee tekemään systemaattisesti perhetyötä, niin sitä ei itse asiassa tunnusteta meidän kirkon järjestelmissä. V3.

Kirkon pitäisi muuttaa budjetteja, jotta perhetyö voisi olla muutakin kuin päiväkerhotyötä tai diakoniaa. Perhetyö tarvitsee oman budjetin ja oman työntekijän. Budjetit määrittelevät liikaa. Kirkko hajottaa omaa sektoriaan. Me jäädään liian usein omien koodien alle. V1.

Yhteistyön korostaminen ja moniammatillisuus nousi myös tulevaisuuden haasteeksi. Vastajat korostivat yhteistyön merkitystä ja tärkeyttä. Liiallisesta työalakeskeisyydestä tulisi päästä eroon ja enemmän tulisi tehdä yhteistyötä yli työala-

rajojen. Perhetyöhön kaivattiin uudenlaista ajattelutapaa ja ennen kaikkea eteenpäin katsomista. Seurakuntien toivottiin rohkeasti hakevan uudenlaisia verkostoitumistahoja eri yhteiskunnan toimijoista.

Kirkon pitää romuttaa tää työalakeskeisyys. Ei ihmisiä kiinnosta onko työntekijä diakoni vai mikä muu, tärkeintä on se että työntekijä on. V1.

Toimintakulttuurin uudelleen ajattelu, sitä pitää tehdä koko ajan. Meidän kirkolla ei ole varaa eikä seurakunnalla ole varaa pysähtyä yhteen malliin vaan rohkeasti ajatella uudesti, yhdessä tekeminen ilman rajoja, positiivinen tunneilmasto, että siitä kannettaisiin tosi kovasti huolta. V3.

Myös perheissä olevat ongelmat nähtiin tulevaisuuden haasteina. Ongelmina mainittiin lasten ja nuorten erilaiset käytöshäiriöt, kuten keskittymisvaikeudet ja masennus. Myös nuorten syrjäytyminen nähtiin tulevaisuuden haasteena. Lasten ja nuorten ongelmien lisäksi vanhempien väsyminen ja erilaiset mielenterveysongelmat nähtiin tulevaisuuden haasteina.

Oman haasteensa aina tuo sitten nää ihmisten ongelmat, et kun ei se ole yks ongelma vaan nää on kaikki moniongelmaisia ja tietty haaste on myös se, et miten siihen pystyy vastaamaan. V6.

Että voitais jollakin tapaa estää niitä syrjäytymisiä, niitä kun näyttää tapahtuvan, että nuoret pääsis jollakin tapaa eteenpäin. Että ne ei kompastelisi niin hirveästi jo alku- varhaislapsuuden aikana saaduista traumaista. V2.

Perhenäkökulman korostaminen kaikessa seurakunnan toiminnassa mainittiin yhdeksi kehittämisen kohteeksi. Vastaajat toivoivat, että seurakunnan perustoiminnoissa tulisi perhenäkökulma ottaa entistä enemmän esille ja tehdä näkyväksi. Haasteena nähtiin puolestaan se, että perheiden arvopohja on vuosien saatossa muuttunut ja on paljon perheitä, jotka eivät koe kirkon sanomaa omassa elämässään tärkeänä.

Kehittäisin perhetyötä nimenomaan siihen suuntaan, että seurakunnan toiminnoissa ajateltaisiin perheitä ja mikä palvelisi heitä. Että esim. jumalanpalvelus olisi lapsiystävällinen muulloinkin kuin erityisissä perhekirkoissa. V8.

Että tavallaan saadaan se nuori perhe seurakuntaelämän piiriin jotenkin sitoutumaan, että he kokisivat seurakunnan kodikseen. Että saadaan seurakunnan identiteetti, jotenkin sinne perheeseen. Ettei perheissä koettaisi, että seurakunta on tuolla jossain vaan, että se jotenkin eläisi siinä perheessä, se on varmaan sellainen jatkuva haaste tulee olemaan. Ettei vieraannuta seurakunnasta. V4.

Työntekijöiden kouluttaminen nousi myös yhdeksi kehittämisideaksi. Erityisesti asiakaslähtöiset ja moniammatilliset koulutukset koettiin tärkeiksi. Asiakaslähtöisyydellä tarkoitettiin sitä, että koulutuksesta saisi konkreettisia ja käytännöllisiä keinoja asiakkaiden auttamiseen. Toisaalta koulutuksiin kaivattiin myös moniammatillisuutta eli sitä, että koulutuksien kautta esimerkiksi sosiaalialan tieto perheyön osalta välittyisi myös kirkon piiriin.

Et se olis asiakaslähtöinen koulutus, et sais ensin tietoa, et mitä nää ihmiset ihan oikeasti tarvii ja mimmoset ongelmat ja sen tiedon ku on saanut kerättyä, niin siitä, jos työntekijä ei tiedä, miten pystyy auttaan niin siihen sais sitä koulutusta. V6.

Vastauksista nousi esiin diakoniatyöntekijöiden arvostus koulutusta kohtaan. Kaikki vastaajat kokivat, että kouluttautumisella on suuri merkitys oman työn ja koko kirkon kehittämisessä ja eteenpäin viemisessä.

8 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioimiseksi ei ole olemassa yksiselitteisiä ja selkeitä kriteerejä (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 216). Laadullisen tutkimuksen voidaan sanoa olevan luotettava, kun tutkimuksen kohde ja tulkittu materiaali ovat yhteensopivia. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tutkijan toiminta, kuten valinnat, ratkaisut, teot sekä hänen rehellisyytensä ovat arvioinnin kohteena. Tutkijan rehellisyys onkin laadullisen tutkimuksen tärkein kriteeri. On tärkeää, että tutkija arvioi toimintaansa ja tutkimuksen luotettavuutta koko tutkimuksen ajan. (Vilka 2005, 158.)

Olen pyrkinyt rehellisyyteen opinnäytetyötä tehdessä. Tähän on ennen kaikkea vaikuttanut se, että minulla ei ole ollut tarkkaa ennakkokäsitystä siitä, millaista perhediakonia on. Tästä johtuen on ollut helppo antaa aineiston puhua puolestaan. Diakonisessa perhetyössä ei myöskään ole yhtä oikeaa tai ainoa tapaa toimia, joten jokaisen haastateltavan näkemykset ja kokemukset ovat olleet arvokkaita. Opinnäytetyön aihe kiinnostaa minua ja työn tekeminen on tuntunut mielenkiintoiselta. Ennakkokäsitysten puuttumisen myötä olen voinut täysin keskittyä aineistosta nouseviin asioihin. Opinnäytetyön luotettavuutta voi heikentää se, että tämä oli ensimmäinen tekemäni tutkimus ja tietämykseni tutkimuksen tekemisestä oli olematonta. Olen oppinut matkan varrella todella paljon, mutta virheitäkin olen varmasti huomaamattani tehnyt. Olen suhtautunut opinnäytetyöni tekemiseen kriittisesti ja olen yrittänyt korjata kaikki virheet, jotka matkan varrella olen huomannut. Opinnäytetyön tekeminen on ollut hidasta, mutta opettavaista. Seuraavan tutkimuksen tekeminen sujusi jo paljon paremmin.

Arviointitutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella validiteetin näkökulmasta. Validiteetillä tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä selvittää sitä, mitä ollaan tutkimaan. Validiutta tarkasteltaessa pohditaan sitä, miten hyvin tutkimusote, käytetyt menetelmät tai saadut tulokset vastaavat sitä ilmiötä, jota ollaan tutkimaan. Arviointitutkimuksessa tämä tarkoittaa sen arvioimista, miten hyvin aineisto vastaa niihin asioihin, joita ollaan arvioimassa. (Anttila 2007, 146.) Opin-

näytetyöni avulla olen pystynyt arvioimaan perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia. Teemahaastattelujen avulla sain tutkimuskysymyksien kannalta rikkaan aineiston. Teemahaastattelut antoivat tilaa haastateltavan itsenä esiin nostamille asioille ja sen vuoksi aineistosta tuli monipuolinen. Aineiston avulla pystyttiin vastaamaan kysymykseen, miten perhetyön erityiskoulutus on vaikuttanut diakonisen perhetyön sisältöön.

Laadullisen aineiston luotettavuutta voidaan tarkastella merkittävyyden, uskottavuuden sekä varmuuden näkökulmista. Aineiston merkittävyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkija on tietoinen aineistonsa kulttuurisesta paikasta. Tutkijan on pystyttävä puolustamaan aineistonsa tärkeyttä, vaikka ei olekaan helppoa sanoa kriteerejä sille, mikä tekee aineistosta tärkeän. (Eskola & Suoranta 2008, 214.) Oman aineistoni puolustaminen on helppoa. Seurakuntien tekemää perhetyötä ei ole tutkittu graduja ja opinnäytetöitä laajemmin, siksi kaikki siihen liittyvä tutkimus on tarpeellista. Kirkkohallituksen järjestämän perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia ei myöskään ole tutkittu aikaisemmin, joten senkin vuoksi tämä opinnäytetyö on tarpeellinen. Opinnäytetyöni aineisto tuottaa tärkeää tietoa Kirkkohallitukselle. Mielestäni diakoniatyöntekijät tekevät tärkeää työtä, jota ei voi liikaa tehdä näkyväksi.

Uskottavuudella aineiston luotettavuuden kriteerinä tarkoitetaan sitä, että aineistosta tehdyt tulokset vastaavat tutkittavien käsityksiä (Eskola & Suoranta 2008, 211). Tätä olen pyrkinyt tekemään koko aineistoni analysoinnin ajan. Suhteellisen pienen aineiston kanssa oli helppo edetä ja tarkistaa, vastaavatko ala- ja yläluokat todella niitä asioita, jotka aineistosta nousivat. Tarkistin useaan kertaan aineiston ja sen, että luokat ovat yhtä aineiston kanssa.

Tutkijan ennako-oletukset huomioimalla voidaan tutkimukseen lisätä varmuutta (Eskola & Suoranta 2008, 212). Minulla ei juuri ollut ennako-olettamuksia aineistooni liittyen. Vaikka oman työni ja omien kokemusten kautta seurakunta toimintaympäristönä onkin tuttu, diakoniatyön tuntemusta minulla ei liiemmin ole. En etukäteen tiennyt, millaista diakonien tekemä perhetyö on, tai mitä perhetyön erityiskoulutus pitää sisällään ja miten se perhetyöhön voisi vaikuttaa. Näin ollen

voin todeta, etteivät omat ennakkokäsitykseni ole vaikuttaneet aineiston analysointiin. Koin haastattelutilanteet luonteviksi, enkä niitä tehdessä huomannut haastateltavienkaan kohdalla negatiivista suhtautumista haastattelun tekemiseen. Minun ja haastateltavien välillä tuntui olevan avoin ja luottamuksellinen suhde. Näin ainakin itse tilanteen koin.

Vahvistettavuudella aineiston analysoinnissa tarkoitetaan sitä, että toisista saamaa ilmiötä tarkastelevista tutkimuksista saadaan tukea omalle tutkimukselle (Eskola & Suoranta 2008, 212). Seurakuntien diakonityötä koskevissa tutkimuksissa, sekä opinnäytetöissä ja graduissa tulokset ovat samansuuntaisia kuin omani. Saan vahvistettavuutta omalle opinnäytetyölleni aikaisemmista tutkimuksista kuten Lea Rättyän (2009) ja Ulla Jokelan väitöskirjoista sekä AnnaStiina Salminen (2009) pro gradusta.

Tutkija joutuu tutkimusta tehdessään tekemään lukuisia erilaisia päätöksiä ja näin ollen tutkijan etiikka on koetuksella monesti tutkimusprosessin aikana. Eettisiä pohdintoja liittyy esimerkiksi seuraaviin asioihin: Tutkimuslupaan liittyvät kysymykset, tutkimusaineiston keruuseen liittyvät ongelmat, tutkimuskohteen hyväksikäyttö, osallistumiseen liittyvät ongelmat sekä tutkimuksesta tiedottaminen. (Eskola & Suoranta, 2008, 52.) Toki eettisiä päätöksiä joutuu tekemään monissa muissakin tutkimuksen hetkissä, mutta peilaan nyt omaa eettistä toimintaani näihin ongelmakohtiin.

Ensimmäinen eettiseen päätöksentekoon liittyvä tilanne on tutkimuslupaan liittyvät kysymykset. Koska tutkin seurakuntien diakonista perhetyötä, lupa tutkimukseen piti pyytää vain kyseisistä seurakunnista. Olin ajoissa yhteydessä seurakuntiin ja kysyin luvan haastatteluun osallistumisesta sekä kirkkoherralta että työntekijältä itseltään. Lupaa kysyttäessä mainitsin selkeästi, että opinnäytetyöhön osallistumisesta voi myös kieltäytyä. Näin annoin oikean mahdollisuuden olla osallistumatta, jos aihe tuntui kiusallisesta. Pyrin opinnäytetyön aikana avoimuuteen ja kerroin tutkimukseen osallistuville seurakunnille avoimesti mitä olen tutkimaan ja miksi, kuka tutkimuksen on tilannut, mitkä ovat tutkimuksen tavoitteet ja miten tutkimus julkistetaan. Kerättyä aineistoa ei käytettä muuhun tarkoituk-

seen. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineisto tuhotaan laittamalla se seurakuntamme lukolliseen tietosuojaroskikseen. Näin voin olla varma siitä, ettei aineisto missään vaiheessa joudu väriin käsiin vaan tuhotaan asianmukaisesti.

Tutkimusaineistoon liittyvät ongelmat voivat liittyä esimerkiksi salaa nauhoittamiseen (Eskola & Suoranta 2008, 52). Kysyin haastateltavilta voiko haastattelun nauhoittaa. Kerroin myös, miksi nauhoitus on tärkeää. Tässä korostin ennen kaikkea sitä, että nauhoitettuna heidän haastattelunsa eivät ole muistiinpanojeni varassa. Jokaiselle haastateltavalle nauhoitus sopi. Vielä haastattelun alussa kerroin, että nauhoitus on käynnissä. Haastattelut sujuivat hyvin ja nauhoitus onnistui. Haastattelujen tekemistä helpotti se, että aiheena oli diakoniatyöntekijöiden työ. Vaikka aihe on henkilökohtainen, se ei kuitenkaan ole arkaluontoinen. Uskon, että tämä helpotti sekä haastateltavien suostumista opinnäytetyöhön, että haastattelujen rentoa tunnelmaa.

Eettiseksi ongelmaksi voi muodostua myös tutkimuskohteen hyväksikäyttö. Tässä uskon rehellisyyteen ja avoimuuteen. Jokaiselle tutkimukseen osallistuvalla tulee korostaa vastaamisen vapaaehtoisuutta sekä antaa riittävästi informaatiota tutkimuksen luonteesta ja tavoitteista (Eskola & Suoranta 2003, 56). Toisaalta ajattelen myös, että rehellisyys ja totuudenmukaisuus aineiston analysoinnissa liittyvät myös tutkimuskohteen hyväksikäyttöön. Olen pyrkinyt rehellisyyteen ja siihen, että aineiston analyysin tulokset ja johtopäätökset nousevat täysin aineistosta eivätkä minun olettamuksista. Mielestäni olen onnistunut tässä hyvin.

Rehellisyys, totuudessa pysyminen sekä toisten ihmisten kunnioittaminen ovat sellaisia arvoja, jotka tulisi ottaa huomioon jokaisessa arvioinnissa ja tutkimuksessa. Olennaista on läpinäkyvyys koko prosessin aikana tuloksiin ja niistä johdettuihin päätelmiin. (Aalto-Kallio, Saikkonen & Koskinen-Ollonqvist 2009, 22.) Ajattelen, että minun kristillinen ihmiskäsitys vaikutti positiivisesti opinnäytetyöhön. Lähdin työtä tehdessäni avoimesti liikkeelle. Lähestyessäni sähköpostitse seurakuntia ja kerroin rehellisesti mitä olen tutkimassa ja kenelle tutkimusta teen. Arvostin jokaista työntekijää ja arvostin myös sitä, jos joku kieltäytyi opinnäytetyöhön osallistumisesta. Ajattelen, että jokainen on oman työnsä asiantuntija ja

kunnioitin heidän työtään ja valintojaan. Minulla ei ollut tarvetta korostaa omaa ammattitaitoani nuorisotyönohjaajana tai seurakunnan työntekijänä. Rohkaisin jokaista vastaajaa ja suhtauduin ja suhtaudun edelleen omaan opinnäytetyöhön positiivisesti. Toivon, että positiivisuus ja ihmisten kunnioitus heijastuu koko opinnäytetyöprosessissa.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Perhetyön erityiskoulutuksella voidaan katsoa olevan positiivisia vaikutuksia diakoniseen perhetyöhön. Koulutus ei ole varsinaisesti tuonut tullessaan uusia toimintamuotoja, mutta vastaajat kokivat, että koulutuksen myötä työn tavoitteet selkiytyivät ja työlle löydettiin sellaiset raamit, joihin työntekijöiden resurssit riittävät. Työn tavoitteiden selkiytyminen on vaikuttanut myös työntekijöiden jaksamiseen raskaassa työssä. Perhetyön koulutuksesta sai paljon materiaalia, jota on hyödynnetty omassa työssä, esimerkiksi pienryhmien keskustelujen alustuksien pohjana. Parisuhteen palikka-koulutus oli mahdollista käydä osana perhetyön erityiskoulutusta ns. vapaavalintaisena koulutuksena. Parisuhteen palikoita käytetään monipuolisesti erilaisissa vertaistukiryhmissä ja parisuhteeseen ja vanhemmuuteen liittyvissä kasvattajailloissa.

Ainoana näkyvänä muutoksena toiminnassa voidaan mainita se, että perhetyön erityiskoulutuksen käyneiden työntekijöiden perhetyö painottui hieman toista ryhmää enemmän vahvistamaan perhetyöhön. Vahvistamisella tarkoitetaan perheiden tukemista erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa. Vertaistukiryhmiä koontui koulutuksen käyneiden työntekijöiden seurakunnissa hieman toista ryhmää enemmän. Koulutuksen käyneet kokivatkin, että koulutuksen myötä heille hahmottui se, millaista perhetyötä he työssään haluavat tehdä ja useimmiten painopisteeksi mainittiin perheiden tukeminen ja ennaltaehkäisevä työ. Yksittäinen koulutuksen myötä tapahtunut muutos oli Lohjan seurakunnassa alkanut moniammatillinen työryhmä, jonka diakoniatyöntekijä mainitsi alkaneen perhetyön erityiskoulutuksen myötä.

Diakoninen perhetyö näyttäytyy useimmiten vanhempien parissa tehtävänä työnä. Lapset ovat diakoniatyön asiakkaina lähinnä oman perheensä kautta. Vanhemmat tulevat hakemaan taloudellista avustusta sekä muuta apua diakoniatyön vastaanotolta. Diakoninen perhetyö on monipuolista ja sen avulla kohdataan ja tuetaan paljon erilaisia ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia perheitä. Vastaajat kokivat diakonisessa perhetyössä tärkeäksi sen, että toiminnan kautta perheet voisivat saada voimavaroja ja jaksamista omaan arkeensa. Myös vertaistuen

mahdollistaminen koettiin tärkeäksi osaksi diakonista perhetyötä. Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen ovat keskeisessä osassa diakonisessa perhetyössä. Diakonisessa perhetyössä halutaan panostaa ensisijaisesti ennaltaehkäisyyn.

Vaikka lastensuojelun perhetyössä ja diakonisessa perhetyössä onkin paljon samankaltaisuuksia, on hyvä tarkastella myös niiden eroja. Suurin osa lastensuojelun perhetyöstä kohdistuu lapseen vaikka vanhempien ja koko perheenkin kanssa työskennellään. Lastensuojelun perhetyön ja seurakunnan diakonisen perhetyön selkeimmäksi eroksi voidaankin mainita se, että lastensuojelussa perhetyötä tehdään lapsilähtöisesti ja diakonista perhetyötä tehdään enemmän vanhempien näkökulmasta. Toki lasten hyvinvointi on tärkeää myös diakonisessa perhetyössä, mutta diakoniatyössä työskennellään suurimmaksi osaksi vanhempien kanssa. Lähtökohta molemmissa perhetyön muodoissa on kuitenkin sama eli perheen ja sen jäsenten hyvinvoinnin tukeminen ja turvaaminen.

Aikaisempien tutkimusten valossa diakoninen perhetyö nähdään auttamassa perheitä hädän ääripäissä ja tyypillisempiä asiakasperheitä ovat lastensuojelun tukitoimenpiteitä tarvitsevat perheet. Marjo Rundgrenin (2008) tutkimuksen mukaan perhediakonia nähdään enemmän lastensuojelun perhetyönä, kuin ennaltaehkäisevänä työnä. Minun aineistoni puhuu ennaltaehkäisevän ja perheitä tukevan perhetyön puolesta. Perhetyön toivottiin lisäävän perheiden voimavaroja ja tukevan jaksamista nimenomaan ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa. Lea Rättyän (2009) tekemän väitöskirjan mukaan diakonisessa perhetyössä kohdataan harvoin koko perhe vaan yhden perheenjäsenen auttamisen ajatellaan heijastuvan sen kaikkiin jäseniin. Perhetyön periaatteina nähtiin tasavertaisuus, perhelähtöisyys, kiireettömyys, realistisuus ja yhteistyö. Omissa tutkimustuloksissani on paljon samankaltaisuutta Rättyän väitöskirjan tulosten kanssa. Haastattelemani diakoniatyöntekijät kohtaavat pääasiassa vanhempia ja esimerkiksi vanhemmuuden ja parisuhteen tukemisen nähtiin auttavan positiivisesti koko perheen tilannetta ja jaksamista. Perhelähtöisyyden tärkeys nousi esiin myös omassa työssäni. AnnaStiina Salmisen (2009) tutkimuksen mukaan perhediakonialla on varsin laajat yhteistyöverkostot ja diakonisella perhetyöllä nähdään ole-

van oma paikkansa ja tehtävänsä perheiden auttamisverkostoissa. Tähän tutkimustulokseen on helppo yhtyä. Aineistostani nousi esiin yllättävän laaja yhteistyö yli työalarajojen. Moniammatillinen yhteistyö on varsin laajaa seurakunnan ulkopuolellakin. Tämä moniammatillisuuden laajuus tuli minulle tutkijana yllätyksenä. En ole osannut hahmottaa diakoniatyöntekijöiden yhteistyöverkoston laajuutta. Siinä olisi paljon meillä muilla seurakunnan työntekijöillä opittavaa.

Yhteiskunnassa tarvitaan paljon erilaisia toimia perheiden auttamiseksi ja arjen tukemiseksi. Diakoniatyön ja sosiaalitoimen yhteistyö on arvokasta ja aineistosta nousi esiin varsin toimiva yhteistyö puolin ja toisin. Yhdessä tekemällä perheitä voidaan auttaa parhaiten. Moniammatillisuus on yksi diakonisen perhetyön kulmakivistä. Diakoniatyöntekijät tekevät työssään laajaa yhteistyötä niin seurakunnan sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Seurakunnan sisällä yhteistyötä tehdään lähinnä hengellistä työtä tekevien työntekijöiden kanssa. Seurakunnan ulkopuolella yhteistyötä tehdään yleisemmin sosiaalitoimen sekä perheneuvoloiden kanssa. Myös kolmannen sektorin toimijoiden kuten MLL:n ja Marttojen kanssa tehdään yhteistyötä. Diakoniatyöntekijät kaipasivat perhetyöhön uudenlaista ajattelutapaa ja ennen kaikkea eteenpäin katsomista.

Seurakunnat voivat itse määritellä sen, minkä työmuodon alla diakonista perhetyötä tehdään. Työntekijöiden ja luottamushenkilöiden mielenkiinto perhetyötä kohtaan määrittelee hyvin pitkälti sen, minkä työmuodon alla diakonista perhetyötä tehdään ja miten diakoninen perhetyö määritellään. Diakonisen perhetyön määrittelemisen ja johtamisen tapahtuukin seurakunnissa eri tavoilla. Osassa seurakunnista diakoninen perhetyö sijoittuu lapsi- ja perhetyön alle ja osassa seurakunnista diakoniatyön alle.

Tulevaisuuden haasteina nähtiin kirkon heikkenevä taloustilanne. Työntekijöiden irtisanomiset sekä virkojen täyttämättä jättämiset ovat jo nyt seurakuntien arkipäivää. Vastauksista nousi esiin se, että talouden kiristyminen vaikuttaa perhetyön toteuttamiseen. Myös kirkon puutteellinen budjetointi ja tilastointi nähtiin ongelmana. Yleisesti perhetyön näkymättömyys tilastoissa koettiin isoksi haasteeksi. Kirkon tilastoissa perhetyö nähdään usein lapsi- ja perhetyön osana ja

vastaajat kokivatkin, että diakonisessa perhetyössä on paljon toimintaa ja perheitä, joita ei tilastoida mihinkään. Kirkon tulisikin pian reagoida perhetyön tilastoinnissa ja budjetoinnissa ilmeneviin puutteisiin. Opinnäytetyön aineistosta nousee aitoja huolenaiheita diakoniseen perhetyöhön sekä perheiden hyvinvointiin liittyen. Näiden tietojen avulla kirkkohallitus voi lähteä kehittämään perhetyötä ja ennen kaikkea siihen liittyvää tilastointia paremmaksi.

Myös perheissä ilmenevät ongelmat nähtiin tulevaisuuden haasteina. Vanhempien väsyminen sekä lasten ja nuorten käytöshäiriöt tuovat omat haasteensa diakoniseen perhetyöhön. Diakoniatyössä joudutaan jatkuvasti pohtimaan sitä, miten perheitä pystytään parhaiten auttamaan heidän ongelmissaan. Koulutuksella nähtiin olevan iso merkitys diakonisen perhetyön kehittämisessä ja perheiden auttamisessa. Asiakaslähtöiset koulutukset sekä moniammatillisen osaamisen jakaminen koulutuksissa koettiin tarpeellisiksi.

10 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten kirkkohallituksen järjestämä perhetyön erityiskoulutus on vaikuttanut diakonisen perhetyöhön ja sen sisältöön. Sekä toisaalta selvittää myös millaista on tehtävä diakoninen perhetyö.

Perhetyön erityiskoulutus on vaikuttanut positiivisesti perhetyön sisältöön. Sen myötä ei varsinaisesti ole tullut uusia toimintamuotoja, mutta koulutuksen myötä työn sisällöt ovat selkiytyneet ja työlle on löytynyt sellaiset raamit, joihin resurssit riittävät. Nämä vaikutukset yhdessä ovat lisänneet työntekijöiden työssä jaksamista. Mielestäni on erittäin merkittävää, että koulutuksen kautta diakoniatyöntekijät kokevat jaksavansa paremmin raskaassa työssä.

Koulutuksen vaikutuksia pohdittaessa ei voida tuoda esiin merkittäviä perhetyössä konkreettisesti näkyviä muutoksia. Toisaalta pienetkin muutokset voivat olla työntekijän tai perhetyön kannalta merkittäviä. Onkin haasteellista arvioida sitä, miten suuria vaikutukset ovat todellisuudessa olleet. Vaikka muutokset eivät suuresti toiminnassa näkyisikään, ne ovat voineet muuttaa oleellisesti esimerkiksi työntekijän tapaa ajatella perhetyötä. Työntekijän oma ajattelutavan muutos tai oman perhetyön painopisteen kirkastuminen, voivat olla työntekijän kannalta varsin merkittäviä muutoksia. Koulutuksen käyneet diakoniatyöntekijät puhuivat perhetyön erityiskoulutuksesta erittäin positiiviseen sävyyn, joten ajattelen senkin kertovan omalta osaltaan koulutuksen merkittävydestä. Koulutuksen käyneiden diakoniatyöntekijöiden perhetyö painottui hieman toista ryhmää enemmän vahvistamaan perhetyöhön ja vertaistuellista toimintaa oli hieman enemmän. Parhaiten koulutuksen vaikutukset olisivat saattaneet tulla esiin pitkäaikaistutkimuksella, jossa tarkastellaan perhetyötä ennen koulutusta ja sen jälkeen. Pitkällä aikavälillä perhetyön sisältöön voisivat kuitenkin vaikuttaa muutkin asiat kuin koulutus, kuten esimerkiksi kokemuksen karttuminen, moniammatillisuus sekä olemassa olevat resurssit.

Kirkkohallitus on määritellyt perhetyön toiminnaksi, jolla vahvistetaan monimuotoisten perheiden ja niiden jäsenten hengellistä elämää, kasvua ihmisenä, keskinäistä välittämistä ja kunnioittamista, jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa sekä yhteyttä seurakuntaan. Diakonien perhetyö on juuri edellä mainitun määritelmän mukaista. Hengellisen elämän vahvistaminen nähtiin tärkeäksi osaksi perhetyötä. Keskinäinen kasvu ihmisenä, sekä välittämisen ja kunnioittamisen korostaminen näkyivät monenlaisessa toiminnassa. Perhetyössä tehdään paljon töitä vanhemmuuden ja parisuhteen vaalimisen parissa. Näiden toimintojen kautta voidaan auttaa perheitä kasvussa, kunnioittamisessa ja välittämisessä. Opinnäytetyössäni diakoninen perhetyö näyttäytyi vahvasti työnä, jossa korostuu arjessa jaksamisen tukeminen. Vertaistuen tarjoaminen nähtiin diakonisen perhetyön kulmakivenä, jonka avulla arjessa jaksamista voidaan lisätä. Kaiken auttamisen taustalla on se, että perheet voisivat löytää paikkansa seurakunnassa ja voisivat kokea, että eivät ole ongelmiansa kanssa yksin. Armo on totta jokaiselle!

Opinnäytetyötä tehdessä oivalsin, miten tärkeää diakonisessa perhetyössä on moniammatillisuus. Olen toki seurakunnan työntekijänä ymmärtänyt yhteistyön merkityksen, mutta en ole tiedostanut sitä, miten laajat ja monipuoliset yhteistyöverkostot seurakuntien diakoniatyöntekijöillä on. Moniammatillisuus on diakonisen perhetyön perusta ja toiminnan ehdoton edellytys. Se on oikeastaan koko työmuodon sydän. Perhetyötä tekevät diakoniatyöntekijät korostivat vastauksissaan yhteistyön merkitystä. Jäin pohtimaan kirkon työalakeskeisyyttä ja sitä, miten siitä voitaisiin päästä eroon. Olenkin usein omassa työssäni pohtinut, teemmekö seurakunnan sisällä yhteistyötä vai onko meillä yhteistä työtä. Kirkon tiukeneva taloustilanne pakottaa meitä työntekijöitä katsomaan työtä niin, että se on yhteistä työtä yhteistyön sijaan. Työalakeskeisyydestä eroon pääseminen nousi myös diakoniatyöntekijöiden keskuudessa yhdeksi tärkeäksi kehitysehdotukseksi. Sen sijaan, että seurakunnissa tehdään töitä omasta työalasta käsin, meidän tulisi nähdä seurakunta kokonaisuutena ja tehdä töitä yhteisen työn näkökulmasta.

Yhtenä selkeänä tulevaisuuden haasteena nähtiin perhetyön puutteellinen tilastointi ja budjetointi. Kirkon tulee nopeasti reagoida perhetyön näkymättömyyteen niin, että tilastoinneissa voitaisiin ottaa perhetyö monipuolisemmin huomioon ja

näin saada perhetyötä näkyväksi. Myös kirkon taloudellinen tilanne huolettaa vastaajia. Talous vaikuttaa jo nyt perhetyön toteuttamiseen ja pelko siitä, onko rahaa ja tiloja perhetyön tekemiseen on todellinen. Diakoniseen perhetyöhön tulee jatkossakin varata runsaasti resursseja, jotta perheitä voidaan auttaa heidän ongelmissaan. Perhetyön liittyvä monipuolinen koulutus voisi olla yksi vastaus perhetyössä olevien resurssien oikeanlaiseen kohdentamiseen.

Nykyinen hyvinvointivaltiomme taloudellinen tilanne haastaa seurakuntia perhetyön jatkuvaan tarkastelemiseen ja kehittämiseen. Monissa seurakunnissa perhetyö saattaa olla organisoimatonta ja sitä tehdään sattumanvaraisesti. Perhetyön monipuolisen kehittämisen kautta perhenäkökulma voisi seurakunnissa korostua entisestään. Perhetyö muotoutuu sen mukaan missä ja kenen kanssa sitä tehdään. Tämä asia korostui myös omassa aineistossani. Seurakunnissa tehtävään diakoniseen perhetyöhön vaikuttaa ensisijaisesti se, millaisten perheiden kanssa työtä tehdään. Perhetyöhön vaikuttavat myös seurakunnan maantieteellinen sijainti, seurakunnan rakenne ja koko sekä olemassa olevat resurssit. Perheiden arjen haasteet ja niistä nousevat tarpeet vaikuttavat perhetyön toimintamuotoihin enemmän, kuin kirkkohallituksen järjestämä perhetyön erityiskoulutus.

Olisi mielenkiintoista tutkia, miten diakonisen perhetyön asiakkaat kokevat työn sisällön. Onko toiminta sellaista, jonka perheet kokevat tärkeäksi ja merkitykselliseksi? Myös diakonisen perhetyön moniammatillisia verkostoja voisi tutkia tarkemmin. Miten esimerkiksi lastensuojelun sosiaalityö kokee seurakunnan yhteistyökumppanina. Mielenkiintoista olisi tutkia sitäkin, miten seurakuntien eri ammattiryhmät ajattelevat perhetyön erityiskoulutuksen vaikuttaneen omaan työhön. Kokevatko nuorisotyönohjaajat tai lapsityönohjaajat koulutuksen vaikuttaneen omaan työhön eri tavalla kuin diakoniatyöntekijät. Yleisesti seurakuntien tekemää perhetyötä ei juuri ole tutkittu. Laaja kartoitus seurakuntien tekemästä perhetyöstä tulisi tarpeeseen. Seurakunnat tekevät paljon sellaista perheiden parissa tehtävää työtä, joka ei näy tilastoissa lainkaan. Sen näkyväksi tekemisellä olisi tilausta.

Perhetyön tulee olla jatkossakin tukevasti kirkkomme kivijalkana. Perheiden hyvinvoinnista huolehtiminen on koko yhteiskunnan tehtävä ja kirkon tulee omalta

osaltaan kantaa vastuuta ja huolta perheiden hyvinvoinnista. Kirkon tulee löytää ne toimintamuodot, joilla voidaan parhaiten auttaa perheitä jaksamaan arjessa. Seurakuntien työntekijöiden tulee olla vahvasti kiinni ajassa ja yhteiskunnan muutoksissa. Työntekijöiden tulee jatkossakin kiinnittää huomiota siihen, mitkä ovat ne toimintamuodot, joilla parhaiten voitaisiin oman paikkakunnan perheitä kohdata ja palvella.

Kirjallisuutta lukiessani oivalsin perhetyön laajuuden ja monipuolisuuden. Opinnytetyöprosessin kautta ymmärsin, miten tärkeää työtä diakoninen perhetyö on ja miten tärkeässä asemassa se on koko yhteiskunnan kannalta. Diakoninen perhetyö on vahvasti kiinni arjessa sekä arjen moninaisissa haasteissa. Haastatte-
luja tehdessä kohtasin seitsemän diakoniatyöntekijää sekä yhden kirkkoherran, joille perheiden hyvinvoinnilla on merkitystä. Nämä kohtaamani työntekijät suhtautuivat työhönsä innokkaasti ja työ oli heille tärkeää. Opinnytetyöni tuo esiin perhetyön koko kirjon ja moninaisuuden. Työntekijät olivat työssään löytäneet ne perhetyön muodot, joilla he parhaiten kohtaavat paikkakuntansa perheitä ja joilla parhaiten voidaan vastata perheissä ilmeneviin haasteisiin. Sanotaan, että seurakunnan työ on kutsumusammatti. Tutkimustulosteni valossa väitteeseen on helppo yhtyä. Diakoniatyöntekijät vaikuttivat aidosti kiinnostuneilta perheiden hyvinvoinnista. Jeesuksen kehoitus lähimmäisen rakkauteen ja heikoimman auttamiseen todentui näiden työntekijöiden tekemässä perhetyössä erilaisten kohtaamisten kautta.

LÄHTEET

- Aalto-Kallio, Mervi; Saikkonen, Paula & Koskinen-Ollonqvist, Pirjo 2009. Arvioinnin Kartalla. Matka teoriasta käytäntöön. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu 7/2009.
- Academia.edu i.a. Viitattu 30.8.2014. http://www.academia.edu/589363/Kvalitatiivinen_sisallon_analyysi. Tuloste tekijän hallussa.
- Addy, Tony 2005. Diaconal Issues in Europe: Challenges to and from Finland. *Diakonian tutkimus* 2/2005. 182–192.
- Anttila, Pirkko 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: AKATIIMI Oy.
- Beckett, Chirs 2007. *Child Protection. An Introduction*. Second edition. SAGE Publications Ltd.
- Child and family policy 2013. Viitattu 11.10.2014. Brochures of the Ministry of Social Affairs and Health 9eng (2013). Ministry of social affairs and health. Helsinki. Tuloste tekijän hallussa.
- Finlex 2007. Viitattu 28.1.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#P36>. Tuloste tekijän hallussa.
- Finlex 1993. Viitattu 11.10.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kirkkolaki>. Tuloste tekijän hallussa.
- Finlex 1991. Viitattu 11.20.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kirkkoj%C3%A4rjestys>. Tuloste tekijän hallussa.
- Eskola, Jari & Suoranta Juha 2003. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 6. painos. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Suoranta Juha 2008. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 8. painos. Tampere: Vastapaino
- Forsberg, Hannele & Nätkin Ritva 2003. *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus Kirja/ Oy yliopistokustannus University Press Finland.
- Helin, Matti; Hiilamo Heikki & Jokela Ulla 2010. *Diakoniatyö asiakkaan palveluksessa*. Helsinki: Edita.

- Helminen, Jari (toim.) 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus
- Helosvuo, Riitta; Koskenvesa, Esko; Niemelä, Pauli & Veikkola, Juhani 2002. Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki university Press.
- Hurtig, Johanna 2003. Lasta suojelemassa. Etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.
- Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. 1.painos. Helsinki: WSOY
- Jokela, Ulla 2011. Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.
- Järvinen, Ritva; Lankinen, Aila; Taajamo, Terhi; Veistilä, Minna & Virolainen Arja 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2., uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Jääskeläinen, Ilkka 2006. Kommenttiartikkeli: Osallisuus hyvän elämän mahdollistajana. Lapset, nuoret ja perheet seurakuntien tekemässä työssä. Teoksessa Helminen Jari (toim.). Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kaikkonen, Risto; Mäki, Päivi; Hakulinen-Viitanen, Tuovi; Markkula Jaana; Wikström, Katja; Ovaskainen, Marja-Leena; Virtanen, Suv; Laatikainen Tiina (toim.) 2012. Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointierot. Raportti 16/2012. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
- Ketolainen, Päivi 2014. Pienten ääni kuuluviin. Kotimaa. 109. vuosikerta. Nro 30. 14–15.
- Kiiski, Jouko 2013. Diakoniatyöntekijä – rinnallakulkija ja kaatopaikka. Diakoniarometri. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 33.

- Kuusiranta Helena 2009. Kommenttiartikkeli: Diakoniakasvatus ja perhetyö. Teoksessa: Juola, Sirpa & Väisänen, Raija 2009. Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa. Diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet ajan tulkkeina. Diakonia-ammattikokreakoulun julkaisuja. D työpapereita 51.
- KvaliMOTV i.a. Viitattu 7.11.2014. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2_2.html. Tuloste tekijän hallussa.
- Lammi-Taskula, Johanna; Karvonen Sakari & Ahlström, Salme 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Lipponen, Jenni 2010. Kommenttiartikkeli: Näkökulmia perhetyöhön. Teoksessa Pessi, Anne Birgitta & Grönlund Henrietta (toim.) 2010. Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki, 13.
- Mattila, Kati-Pupita 2003. Lapsidiakonian käsikirja. Jyväskylä: Gummerus.
- Minäkö perhetyön tekijä? Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Helsinki.
- Monimuotoiset perheet i.a. Viitattu 26.6.2014 <http://www.monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/>. Tuloste tekijän hallussa.
- Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta. i.a. Viitattu 22.5.2014. <http://mikkelintuomiokirkkoseurakunta.fi/fi-FI/apua-elamaan/diakonia/diakoninen-perhetyo>. Tuloste tekijän hallussa.
- Myllärniemi, Annina 6/ 2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä – jäsennyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. Heikki Waris -instituutti. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja 2007.
- Möller, Sointu 2005. Suunnitelmallinen työskentely tekee lapsesta asiakkaan. Teoksessa Reijonen, Mikko (toim.) 2005. Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Noppari, Eija (toim.) 2008. Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B raporteja 38. Helsinki.
- Nummela, Irene & Ojell Raija 2010. Kommenttiartikkeli: Näkökulmia perhetyöhön. Teoksessa Pessi, Anne Birgitta & Grönlund Henrietta (toim.) 2010. Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009 Helsinki. 168–170.

- Nordstokke, Kjell 2009. Viitattu 11.10.2014. *Diakonia in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment. An LWF Contribution to the Understanding and Practice of Diakonia. The Lutheran World Federation. Tuloste tekijän hallussa.*
- Paunonen, Marita & Vehviläinen-Julkunen Katri 1997. *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. 1.painos. Helsinki: WSOY*
- Pessi, Anne & Grönlund, Henrietta 2012. *The Place of the Church: Public sector on civil Society? Welfare Provision of the Evangelical Lutheran Church of Finland.*
- Pessi, Anne Birgitta; Pöyhönen Päivi 2010. Kommenttiartikkeli: Näkökulmia perhetyöhön. Teoksessa Pessi, Anne Birgitta & Grönlund Henrietta (toim.) 2010. *Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009.* Helsinki, 13.
- Pohjola, Anneli; Kempainen, Tarja & Väyrynen, Sanna 2012. *Sosiaalityön vaikuttavuus. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.*
- Pohjola, Kirsi 2005. *Perhe ja lapsen perhe. Teoksessa Reijonen, Mikko (toim.) 2005. Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus.*
- Reijonen, Mikko (toim.) 2005. *Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus.*
- Robson, Colin 2001. *Käytännön arvioinnin perusteet. Opas evaluution tekijöille ja tilaajille. Helsinki: Tammi.*
- Roivainen, Irene 2014. *Yhteiskunnan murros ja diakonia. Diakonian tutkimus. Journal of the Study of Diaconia. 1/2014. 56–84.*
- Rundberg, Marjo 2008. *Perhediakonia vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosionomi (YAMK). Opinnäytetyö.*
- Rättyä, Lea 2009. *Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Kuopion yliopisto. Hoitotieteenlaitos. Akateeminen väitöskirja.*
- Rönkkö, Leena & Rytönen, Timo 2010. *Monisäikeinen perhetyö. 1. painos Helsinki: WSOYpro OY*

- Salminen, Annastiina 2009. Perhediakonia haasteet työntekijän silmin diakonia-työntekijöiden kokemuksen ja näkemykset työstään. Helsingin Yliopisto. Teologinen tiedekunta. Pro Gradu-tutkielma
- Salminen Annastiina 2010. Kommenttiartikkeli: Perheiden haasteisiin vastaaminen diakoniatyössä. Teoksessa Pessi, Anne Birgitta & Grönlund Henrietta (toim.) 2010. Perhe, parisuhde ja kirkko. Lähikuvia leikkauspintoihin. Käytännöllisen teologian laitoksen vuosikirja 2009. Helsinki, 13.
- Sakasti.evl.fi - Kirkon palvelijoille i.a. Viitattu 2.12.2013. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=content386525>. Tuloste tekijän hallussa.
- Sakasti.evl.fi – Kirkon palvelijoille i.a. Viitattu 13.10.2014. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3091E8>. Tuloste tekijän hallussa.
- Sakasti.evl.fi - Kirkon palvelijoille i.a. Viitattu 1.12.2013. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/067CFF7075F7D876C2257746003AB4B9/\\$FILE/perhety_ek.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/067CFF7075F7D876C2257746003AB4B9/$FILE/perhety_ek.pdf). Tuloste tekijän hallussa.
- Sirola, Kirsi. Kommenttiartikkeli: Kolmas sektori ja seurakunnatlapsiperheitä tukemassa. Teoksessa Rouhiainen-Valo, Tuula & Sirola, Kirsi (toim.) 2009. Avautuvien mahdollisuuksien perhetyö neuvolassa. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja D, Muut julkaisut 4/ 2009.
- Sosiaaliportti.fi – Sosiaalialan ammattilaisille. Lastensuojelun käsikirja 2013. Viitattu 28.1.2014. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo>. Tuloste tekijän hallussa.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi
- Uusitalo, Hannu 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 1.-7.painos. Helsinki: WSOY
- Vilén Marika, Seppänen Paula, Tapio Nina & Toivanen Riikka (toim.) 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. 1.painos. Helsinki: Kirjapaja
- Vilka, Hanna 2005. Tutki ja Kehitä. Keuruu: Tammi.
- Virtanen, Petri 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki. Edita .

Vuori, Jaana & Nätkin Ritva (toim) 2007. Perhetyöntieto. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

LIITE 1

(Kirje perhetyön erityiskoulutuksen käyneelle työntekijälle)

Hei!

Työskentelen Lopen seurakunnassa nuorisotyönohjaajana ja opiskelen tällä hetkellä Sosionomi YAMK-tutkintoa Helsingin Diakissa. Tutkintoni on Johtaminen perhetyössä. Otan sinuun yhteyttä opinnäytetyöni tiimoilta. Teen opinnäytetyötäni Kirkkohallituksen Kasvatus ja perheasioiden yksikölle ja tarkoitus on tutkia seurakuntien perhetyötä ja kirkkohallituksen perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia perhetyöhön. Kirkkohallitus on löyhästi määritellyt ne seurakunnat, joita tutkimukseen kutsutaan. Eli mitkä ovat perhetyön sisällöt ja onko koulutus vaikuttanut työhön konkreettisesti.

Tutkimukseen on tarkoitus valita 8 seurakuntaa. Neljästä seurakunnasta työntekijä on käynyt perhetyön erityiskoulutuksen ja verrokkeina on neljä seurakuntaa, joissa koulutusta ei ole käyty. Työtäni ohjaa Raija Ojell.

Sinä olit yksi työntekijä, jonka nimen sain Raijalta. Hänen tietojensa mukaan olet käynyt perhetyön erityiskoulutuksen. Seurakuntanne nettisivujen mukaan teet työssäsi perhetyötä, joten kysynkin sinulta olisitko mahdollisesti kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen? Aineisto kerätään haastatteluilla ja sen voi hoitaa puhelimitse. Osallistuminen ei siis vaadi paljoakaan, hieman aikaa haastattelun tekemiseen. Alustavasti tässä kyselen, vielä ei tarvitse tehdä lopullista päätöstä.

Ystävällisin terveisin

Saija Lohikoski

LIITE 2

(Kirje työntekijälle, joka ei ole käynyt koulutusta)

Hei!

Työskentelen Lopen seurakunnassa nuorisotyönohjaajana ja opiskelen tällä hetkellä Sosionomi YAMK-tutkintoa Helsingin Diakissa. Tutkintoni on Johtaminen perhetyössä. Otan sinuun ja seurakuntaanne yhteyttä opinnäytetyöni tiimoilta. Teen opinnäytetyötäni Kirkkohallituksen Kasvatus ja perheasioiden yksikölle ja tarkoitus on tutkia seurakuntien perhetyötä ja kirkkohallituksen perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia perhetyöhön. Kirkkohallitus on löyhästi määritellyt ne seurakunnat, joita tutkimukseen kutsutaan. Eli tarkoitus on selvittää, mitkä ovat perhetyön sisällöt ja onko koulutus vaikuttanut työhön konkreettisesti.

Tutkimukseen on tarkoitus valita 8 seurakuntaa. Neljästä seurakunnasta työntekijä on käynyt perhetyön erityiskoulutuksen ja verrokkeina on neljä seurakuntaa, joissa koulutusta ei ole käyty. Työtäni kirkkohallituksesta ohjaa Raija Ojell. Oulun hiippakunnasta Kasvatus- ja perheasioiden yksikkö toivoi yhden seurakunnan mukaan tutkimuksen verrokkiryhmään eli ryhmään, josta työntekijä ei ole käynyt perhetyön erityiskoulutusta. Teetkö sinä työssäsi perhediakoniaa? Tai tietäisitkö jonkun työntekijän, joka tekee perhetyötä esim. diakoni tai nuorisotyönohjaaja? Tarkoitus on kartoittaa seurakunnan perhetyön sisällöt, miltä näyttää perhetyön tulevaisuus ja mikä perhetyössä on tärkeintä?

Aineisto kerätään maaliskuun aikana haastatteluilla ja sen voi hoitaa puhelimitse. Osallistuminen ei siis vaadi paljoakaan, hieman aikaa haastattelun tekemiseen. Teen tässä alustavaa kartoitusta mahdollisista seurakunnista, joten alustavasti kyselen tässä kiinnostustasi. Kysyn lupaa erikseen vielä kirkkoherraltakin.

Ystävällisin terveisin

Saija Lohikoski

LIITE 3

(Kirje kirkkoherralle)

Hei!

Työskentelen Lopen seurakunnassa nuorisotyönohjaajana ja opiskelen tällä hetkellä Sosionomi YAMK-tutkintoa Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Tutkintoni on Johtaminen perhetyössä. Otan sinuun ja seurakuntaasi yhteyttä opinnäytetyöni tiimoilta. Teen opinnäytetyötäni Kirkkohallituksen Kasvatus ja perheasioiden yksikölle ja tarkoitus on tutkia seurakuntien diakonista perhetyötä ja kirkkohallituksen järjestämän Perhetyön erityiskoulutuksen vaikutuksia perhetyöhön. Kirkkohallitus on löyhästi määritellyt ne seurakunnat, joita tutkimukseen kutsutaan. Tarkoitus on selvittää, mitkä ovat perhetyön sisällöt ja onko koulutus vaikuttanut työhön konkreettisesti.

Tutkimukseen on tarkoitus valita 8 seurakuntaa. Neljästä seurakunnasta työntekijä on käynyt perhetyön erityiskoulutuksen ja vertailuun otetaan neljä seurakuntaa, joissa koulutusta ei ole käyty. Seurakuntanne oli listalla seurakuntana, josta työntekijä ei ole käynyt perhetyön erityiskoulutusta. Olen alustavasti ottanut yhteyttä diakoniatyöntekijään ja hän olisi kiinnostunut tulemaan mukaan tutkimukseen. Nyt kysynkin sinulta, että onko tämä mahdollista? Tuletteko mukaan tutkimukseen? Aineisto kerätään haastattelulla. Haastattelun teemoja ovat: Millaista työntekijän tekemä diakoninen perhetyö on konkreettisesti, mikä hänen mielestään on perhetyössä tärkeintä ja millaisena hän näkee perhetyön tulevaisuuden haasteet.

Tutkimuksessa ei ole tarkoituksena arvostella tai arvioida kenenkään työtä vaan selvittää diakonisen perhetyön sisältöjä ja työntekijän ajatuksia perhetyön tulevaisuudesta. Kuten jo alussa mainitsin teen opinnäytetyötäni Kirkkohallituksen Kasvatus- ja perheasioiden yksikölle, jossa työtäni ohjaa Raija Ojell. Ystävällisin

Terveisin

Saija Lohikoski

LIITE 4

Tutkimukseen osallistuvat seurakunnat:

koulutuksen käyneet	muut
<p>Seinäjoen seurakunta Seurakunnan jäsenmäärä: 51 752 Kunnan asukasluku: 58 985 Kappeliseurakuntina: Nurmo, Ylistaro ja Peräseinäjoki Hiippakunta: Lapuan hiippakunta</p>	<p>Espoon Tuomiokirkko seurakunta Seurakunnan jäsenmäärä: 48 279 Kunnan asukasluku: 253 950 Hiippakunta: Espoon hiippakunta</p>
<p>Mäntsälän seurakunta Seurakunnan jäsenmäärä: 16 302 Kunnan asukasluku: 20 275 Hiippakunta: Espoon hiippakunta</p>	<p>Haukiputaan seurakunta, kuuluu Oulun seurakuntayhtymään Seurakunnan jäsenmäärä: 16 134 kunnan asukasluku: 19 091 Hiippakunta: Oulun hiippakunta</p>
<p>Harjavallan seurakunta Seurakunnan jäsenmäärä: 5945 Kunnan asukasluku: 7498 Hiippakunta: Turun arkkihiippakunta</p>	<p>Petäjaveden seurakunta Jäsenmäärä: 3 319 Kunnan asukasluku: 4083 Hiippakunta: Lapuan hiippakunta</p>
<p>Lohjan seurakunta Seurakunnan jäsenmäärä: 36 343 Kunnan asukasluku: 39 814 Hiippakunta: Espoon hiippakunta</p>	<p>Rauman seurakunta Seurakunnan jäsenmäärä: 33 061 Kunnan asukasluku: 39 714 Hiippakunta: Turun arkkihiippakunta</p>

LIITE 5

Teemahaastattelun kysymykset:

1. Nimi:
2. Seurakunta:
3. Toimenkuva:
4. Koulutus:
5. Kauanko olet tehnyt töitä kyseisessä seurakunnassa:
6. Kuka toimii esimiehenäsi:
7. Muu työhistoria lyhyesti:
8. Miten perhetyö seurakunnassanne määritellään (esimerkiksi toimintaker-
tomuksessa tms):

Kysymykset työntekijöille, jotka eivät ole suorittaneet koulutusta:

9. Millaista perhetyötä sinä työssäsi teet eli mitkä ovat perhetyön konkreetti-
set toimintamuodot ja menetelmät?
10. Minkä muun työmuodon/ kenen muun työntekijän kanssa teet yhteistyötä
perhetyössä?
11. Mikä on perhetyössä mielestäsi tärkeintä?
12. Mitkä ovat perhetyön tulevaisuuden haasteet?

Kysymykset työntekijöille, jotka ovat käyneet perhetyön erityiskoulutuk- sen:

13. Mikä vuosi kävit perhetyön erityiskoulutuksen?
14. Minkä muun työmuodon/ kenen muun työntekijän kanssa teet yhteistyötä
perhetyössä?
15. Millaista perhetyötä sinä työssäsi teet eli mitkä ovat perhetyön konkreetti-
set toimintamuodot ja menetelmät?
16. Onko perhetyö muuttunut koulutuksen myötä?
17. Millaista perhetyö oli ennen? Mikä on konkreettisesti muuttunut?
18. Mikä on perhetyössä mielestäsi tärkeintä?
19. Mitkä ovat perhetyön tulevaisuuden haasteet?

LIITE 6

Perhetyön erityiskoulutuksen vaikutukset perhetyön sisältöön.

Esimerkki aineiston analysoinnista.

suora lainaus	pelkistetty ilmaus	alaluokka	yläluokka
<p><i>Tavallaan se selkiytyi sillä tavalla, että me niin ku huomattiin, et me halutaan panostaa just tämmöseen ennaltaehkäisevään ja jotenki semmosta perheitä tukevaan ja semmoseen voimia antavaan juttuun.</i></p> <p><i>Työ on suunnitelmallisempaa, mutta se (koulutus) on antanut myös visioita, visioita tehdä työtä. Mun diakoninen perhetyö on erilaista, mulla on lupa tehdä perhetyötä erilailla kuin päiväkerhossa tehtävä perhetyö. Tää on voimaannuttavaa, ennaltaehkäisevää, selkeyttävää tää mun perhetyö. Ja sitten sitä puheeksi ottamissa myöskin.</i></p>	<p>Haluamme panostaa ennaltaehkäisevään, tukea antavaan ja voimia antavaan työhön</p> <p>Koulutus antoi visioita erilaisen perhetyön tekemiseen. Työn on suunnitelmallisempaa. Työ on voimaannuttavaa, ennaltaehkäisevää, selkeyttävää.</p>	<p>Ennaltaehkäisyyn ja perheiden tukemiseen panostaminen.</p> <p>Visioita tehdä työtä uudella tavalla</p> <p>Työ on ennaltaehkäisevää ja selkeyttävää.</p>	<p>Oman työn tavoitteiden selkiytyminen. Tiedetään millaista perhetyötä halutaan tehdä.</p>

<p><i>Kyllä niihin keskustelujen sisältöihin (erilaisissa ryhmissä) on tullut huomattavasti enemmän syvyyttä ja ryhtiä mun mielestä verrattuna siihen edelliseen. Ton koulutuksen myötä enemmän sitten oikein tavoitteellista, että se johtaisi mahdollisimman pitkästi semmoseen näiden aikuisten jaksamiseen ja lasten hyvinvointiin tärkeitä teemaa ja olen käyttänyt esimerkiksi vanhemmuuden palikoita ja mitä sieltä koulutuksesta sain kaikkea materiaalia ja semmoisia aiheita ja menetelmiä toiminnallisiakin menetelmiä sitten enemmän sen jälkeen</i></p> <p><i>Varmaan se semmonen, on pystynyt ennaltaehkäisevyyttä kyllä lisäämään. Perheitten varhainen tukeminen, kyllä mä ajattelen, että semmoinen niin kun. Sitten ihan tällaista tiedollistakin puolta tuli paljon. Ja ehkä rohkeus verkostoitumiseen oli kyllä kanssa, että en varmaan olis käynnistänyt sitä moniammatillista työryhmää ellen olisi tota koulutusta käynyt</i></p>	<p>Keskustelujen sisältöihin on tullut enemmän syvyyttä kerhoissa ja vertaistukiryhmissä. Tavoitteellisuus, jotta keskustelut johtaisivat perheiden jaksamiseen.</p> <p>Koulutuksesta sai paljon erilaisia materiaaleja kuten vanhemmuuden palikat ja muuta materiaalia ja toiminnallisia menetelmiä.</p> <p>Ennaltaehkäisevyyttä on pystynyt omassa työssä lisäämään. Rohkeus verkostoitumiseen</p> <p>Tiedollistakin puolta tuli koulutuksessa paljon.</p>	<p>Keskusteluihin ryhtiä ja tavoitteellisuutta</p> <p>erilaiset materiaalit</p> <p>Ennaltaehkäisevyyden lisääminen</p> <p>Tiedollinen puoli on lisääntynyt</p>	<p>Työn sisällöt ovat muuttuneet.</p> <p>Tiedollinen puoli on lisääntynyt</p>
<p><i>Parisuhteen palikat on ollut tärkeä. Sen kautta olen vahvistunut perhe- ja parisuhdetyön ammattilaisena, sen johdosta parisuhdetyö on korostunut.</i></p>	<p>Parisuhteen palikka -koulutus on ollut tärkeä ja sen kautta vastaaja on vahvistunut perhetyö ammattilaisena ja parisuhdetyö on korostunut</p>	<p>menetelmän kautta uusi näkökulma omaan työhön</p>	<p>parisuhteen palikka-koulutus on ollut merkittävä</p>

<i>Parisuhteen palikat -koulutus tuli perhetyön erityiskoulutuksen myötä. Aikaisemmin en sitä tien-nyt enkä sitä käyttänyt, että kyllä se on sieltä ihan tyystin tullut.</i>	Parisuhteen palikat tulivat uutena menetelmänä kou-lutuksen myötä	uusi menetelmä omaan työ-hön	parisuhteen palik-ka-koulutus on ol-lut merkittävä
--	---	------------------------------	--